

**ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA**

**Кафедра географії та туризму
Földtudományi és Turizmus Tanszék**

Іжак Тібор, Бенедек Вікторія, Ваш Едіна, Сейкель Маріанна / Dr. Izsák Tibor,
Benedek Viktória, Vass Edina, Székely Marianna

НОМЕНКЛАТУРА ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ / FÖLDRAJZI NÉVJEGYZÉK
методичний посібник для засвоєння географічної номенклатури з Загального
землезнавства / módszertani segédanyag az Általános földtan tantárgy földrajzi
névjegyzékének elsajátításához

Загальне землезнавство / Általános földtan
(назва навчальної дисципліни / a tantárgy neve)

Перший (бакалаврський) / Alapképzés (BSc)
(ступінь вищої освіти / felsőoktatás szintje)

01 Освіта/Педагогіка / 01 Oktatás/Pedagógia
(галузь знань / képzési ág)

014 Середня освіта (Географія) / 014 Középszintű oktatás (Földrajz)
(освітня програма / képzési program)

Берегове / Beregszász
2023 р. / 2023

Методичний посібник для засвоєння географічної номенклатури з Загального землезнавства розроблений на основі Освітньої програми підготовки бакалаврів з галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» за напрямом «014 Середня освіта (Географія)», з метою систематизації та поглиблення знань студентів з загальної фізичної географії та забезпечення додатковим матеріалом для успішного засвоєння картографічного матеріалу в рамках курсу «Загальне землезнавство». Дисципліна «Загальне землезнавство» вивчається у 1-му семестрі I-го курсу підготовки бакалаврів напрямку «014 Середня освіта (Географія)». У роботі надано номенклатура назв географічних об'єктів для полегшення засвоєння та полегшення знайти їх на географічній карті материків та океанів. Для успішного засвоєння номенклатури надані картографічний матеріал, рекомендована література, коротка географічна характеристика. Методичні вказівки рекомендуються як для студентів денної, так і для заочної форми навчання.

Затверджено до використання у навчальному процесі
на засіданні кафедри географії та туризму ЗУІ ім. Ф.Ракоці II
(протокол №6 від 28 серпня 2023 року)

Розглянуто та рекомендовано Навчально-методичною радою
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол №12 від 26 вересня 2023 року)

Рекомендовано до видання в електронній формі (PDF)
рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол № 9 від 27 серпня 2023 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою географії та туризму
спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Розробники методичних вказівок:

Тібор ІЖАК – кандидат географічних наук, заступник завідувача кафедри географії та туризму
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Вікторія БЕНЕДЕК – асистент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II

Едіна ВАШ – асистент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту імені
Ференца Ракоці II

Маріанна СЕЙКЕЛЬ – асистент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II

Рецензенти:

Стефан МОЛНАР Д – доктор філософії у галузі природничих наук, доцент кафедри географії та
туризму Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Катерина ГАЛАС – заступник директора Варівського ліцею імені Ференца Ракоці II, стейкгоल्дер
освітньої програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.17 Середня
освіта (Географія) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

За зміст методичних вказівок відповідальність несуть розробники.

Відповідальні за випуск:

Олександр ДОБОШ – начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ф.Ракоці II

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (адреса: пл. Кошута 6, м.
Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua)

© **Тібор Іжак, Вікторія Бенедек, Едіна Ваш, Маріанна Сейкель, 2023**

© **Кафедра географії та туризму ЗУІ ім. Ф.Ракоці II, 2023**

A módszertani segédanyag a földrajzi névjegyzék elsajátításához az Általános földtan a „01 Oktatás” tudományágazat alapképzési programja alapján a „014 Középfokú oktatás (földrajz)” szakirány részére lett összeállítva, azzal a céllal, hogy rendszerezze, illetve elmélyítse a hallgatók általános természetföldrajzi ismereteit, valamint kiegészítse és biztosítsa a térképészeti anyag sikeres elsajátítását az „Általános földtan” tantárgy keretében. Az „Általános földtan” tantárgyat a „014 Középfokú oktatás (földrajz)” szakirányban tanuló hallgatók az alapképzés 1. évfolyamának 1. félévében tanulják. A segédanyag a földrajzi objektumok névjegyzékének listáját tartalmazza a tanulás megkönnyítése és a kontinensek és óceánok földrajzi térképén való megtalálása érdekében. A névjegyzék sikeres elsajátításához a segédanyag térképészeti anyagot, ajánlott szakirodalmat és rövid földrajzi leírást is tartalmaz. A módszertani segédanyag ajánlott a nappali és a levelező tagozatos hallgatók számára egyaránt.

Az oktatási folyamatban történő felhasználását jóváhagyta
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszéke
(2023. augusztus 28., 6. számú jegyzőkönyv).

Megjelentetésre javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Oktatási és Módszertani Tanácsa
(2023. szeptember 26., 12. számú jegyzőkönyv).

Elektronikus formában (PDF-fájlformátumban) történő kiadásra javasolta
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. szeptember 27., 9. számú jegyzőkönyv).

Kiadásra előkészítette a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Földtudományi és Turizmus Tanszéke, valamint Kiadói Részlege.

A módszertani útmutató kidolgozói:

Dr. IZSÁK Tibor – PhD, a földrajztudományok kandidátusa, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékének tanszékvezető helyettese

BENEDEK Viktória – a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékének tanársegéde

VASS Edina – a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékének tanársegéde

SZÉKELY Marianna – a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékének tanársegéde

Szakmai lektorok:

Dr. MOLNÁR D. István – PhD, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszékének docense

HALÁSZ Katalin – a Vári II. Rákóczi Ferenc Líceum igazgatóhelyettese, a 01 Oktatás / Pedagógia tudományágazat 014.17 Középfokú oktatás (Földrajz) szakirányú Képzési Program stakeholdere.

A segédlet tartalmáért kizárólag a módszertani segédanyag kidolgozói felelnek.

A kiadásért felel:

DOBOS Sándor – a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kiadói Részlegének vezetője

Kiadó: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (cím: 90 202, Beregszász, Kossuth tér 6. E-mail: foiskola@kmf.uz.ua)

© Izsák Tibor, Benedek Viktória, Vass Edina, Székely Marianna, 2023
© A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Földtudományi és Turizmus Tanszéke, 2023

TARTALOMJEGYZÉK / ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	5
2. RÖVID ISMERTETŐ.....	6
3. KONTINENSEK ÉS ÓCEÁNOK NÉVJEGYZÉKE / НОМЕНКЛАТУРА ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ КОНТИНЕНТІВ ТА ОКЕАНІВ.....	7
3.1. EURÓPA / ЄВРОПА.....	7
3.2. ÁZSIA / АЗИЯ.....	18
3.3. AFRIKA / АФРИКА.....	29
3.4. ÉSZAK-AMERIKA / ПІВНІЧНА-АМЕРИКА.....	30
3.5. DÉL-AMERIKA / ПІВДЕННА-АМЕРИКА.....	36
3.6. AUSZTRÁLIA / АВСТРАЛІЯ.....	40
3.7. ANTARKTISZ / АНТАРКТИДА.....	43
3.8. CSENDES-ÓCEÁN / ТИХИЙ ОКЕАН.....	45
3.9. ATLANTI ÓCEÁN / АТЛАНТИЧНИЙ ОКЕАН.....	54
3.10. INDIAI ÓCEÁN / ІНДІЙСЬКИЙ ОКЕАН.....	66
3.11. ÉSZAKI-JEGES-ÓCEÁN/ ПІВНІЧНИЙ ЛЬОДОВИТИЙ ОКЕАН.....	71
4. FELHASZNÁLT IRODALOM / ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....	78

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальне землезнавство характеризує географічну оболонку як єдину і саморегульовану систему.

Метою курсу є: створення знань студентів про сучасну географію як систему фізичної та економічної географії. Сформувані наукові погляди на розвиток та еволюцію компонентів географічної оболонки. Познайомити студентів із впливом людини на навколишнє середовище та природні ресурси. Вивчення предмету створює основу для формування світогляду у викладачів географії, викладачів та науковців майбутнього.

Місце предмета в навчальному процесі: Загальне землезнавство є нормативним предметом, вивчення якого є обов'язковим для студентів, які беруть участь у навчанні бакалавра, вчителем географії, освітньої програми 014 Середня освіта (Географія).

Напрямок викладання:

- набути знань про еволюцію та розвиток компонентів географічної оболонки;
- дізнатись про еволюційні, структурні та функціональні закономірності літосфери, атмосфери, гідросфери та біосфери, перебігу процесів.

ЗАВДАННЯ КУРСУ:

Методичні: ознайомити студентів з теоретичними та методологічними особливостями знань сучасної географії, системою фізичної та економічної географії, компонентами, динамікою та розвитком географічної оболонки.

Пізнавальні: сформувані в учнів науковий образ про компоненти, динаміку та розвиток географічної оболонки.

Практичні: ознайомити учнів із компонентами, динамікою та розвитком географічної оболонки, впливом господарської діяльності людини на географічну оболонку, законами її еволюції, будовою та функціонуванням, динамікою процесів у літосфері, атмосфері, гідросфері та біосфері.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИСЦИПЛІНИ:

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, до використання інформаційних й комунікативних технологій.

ЗК-4. Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень.

ЗК-11. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

Фахові компетентності

ФК-1. Здатність демонструвати знання про структуру географії, предмет дослідження, місце в системі наук, значення для суспільства.

ФК-2. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності.

ФК-3. Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).

ФК-4. Здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами.

ФК-7. Здатність розуміти та пояснювати особливості фізико-географічних об'єктів у геосферах, взаємозв'язки у ландшафтах та біогеоценозах.

ФК-14. Здатність застосовувати картографічні вміння та формувати вміння учнів працювати із картографічними матеріалами.

2. RÖVID ISMERTETŐ

Az **általános földtan** jellemzi a földrajzi burkot, mint egységes és önszabályozó rendszert.

A tantárgy célja: ismereteket alkotni a diákokban a jelenkori földrajzról, mint a természeti földrajzi és közgazdasági tudományok rendszeréről. Tudományos nézeteket kialakítani a földrajzi burok összetevőinek fejlődéséről és alakulásáról. Megismertetni az ember környezetre való hatásával és a természeti erőforrásokkal. A tantárgy tanulmányozása alapokat teremt világgép kialakításában a jövő földrajztanáraiban, előadóiban, kutatóiban.

A tantárgy helye az oktatási folyamatban: Az Általános földtan normatív tantárgy, amelynek felvétele kötelező a földrajz tanári szakos BSc képzésben, a 014 Középszintű oktatás (Földrajz) képzési programban résztvevő hallgatók számára.

A tantárgy oktatása irányul:

- a földrajzi burok összetevőinek evolúciójáról és fejlődéséről szóló ismeretek elsajátítására;
- a litoszférában, légkörben, vízburokban és bioszférában végbemenő evolúciós, szerkezeti és működési törvényszerűségek, a folyamatok lefolyásának megismerésére.

A TANTÁRGY FELADATAI:

Módszertani: bemutatni a hallgatóknak a jelenkori földrajzról szóló ismeretek elméleti és módszertani sajátosságait, mint a természetföldrajzi és közgazdasági tudományok rendszerét, a földrajzi burok összetevőit, dinamikáját és fejlődését.

Ismereti: tudományos képet kialakítani a diákokban a földrajzi burok összetevőiről, dinamikájáról és fejlődéséről.

Gyakorlati: megismertetni a diákokat földrajzi burok összetevőivel, dinamikájával és fejlődésével, az ember gazdasági tevékenységének hatásával a földrajzi burokra, az evolúciójának, szerkezetének és működésének törvényszerűségeivel, a litoszférában, légkörben, vízburokban és a bioszférában végbemenő folyamatok dinamikájával.

A TANTÁRGY PROGRAMKOMPETENCIÁI:

Általános kompetenciák

3K-1. Képesség az absztrakt gondolkodásra, elemzésre és szintézisre.

3K-3. Képesség a különböző forrásokból származó információk keresésére, feldolgozására és elemzésére, információs és kommunikációs technológiák használatára.

3K-4. Szellemi és általános kulturális szint tökéletesítésének és fejlesztésének képessége.

3K-11. Képesség a megszerzett ismereteket a gyakorlatban alkalmazni.

Szakmai kompetenciák

ΦK-1. Képesség a földrajz szerkezetére, a kutatás tárgyára, a tudományok rendszerében elfoglalt helyére és a társadalom számára való fontosságára vonatkozó ismeretek bemutatására.

ΦK-2. Képesség a természet- és társadalomtudományi alapismeretek oktatásban és szakmai tevékenységben történő alkalmazására.

ΦK-3. Képesség alapfogalmak, koncepciók, paradigmák, földrajzelméletek felhasználására földrajzi jelenségek és folyamatok jellemzésére különböző térbeli szinteken (globális, regionális, Ukrajnán belül, lokális).

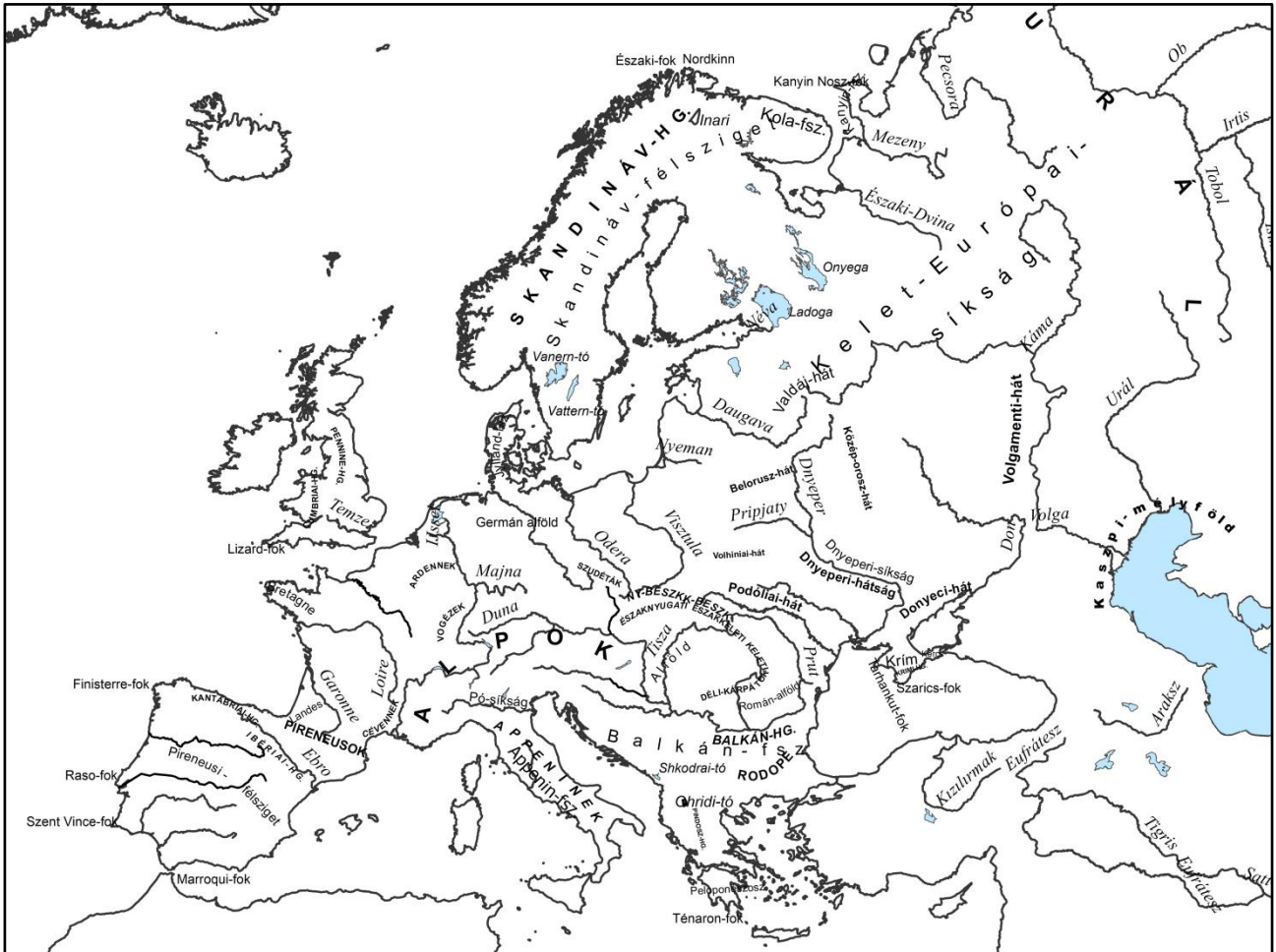
ΦK-4. Képesség a földrajzi terminológia megfelelő használatára, hatékony és szabad földrajzi elképzelések, elvek és elméletek írásbeli, szóbeli és vizuális eszközökkel történő kommunikálására.

ΦK-7. Képesség megérteni és megmagyarázni a geoszférákban található fizikai és földrajzi objektumok sajátosságait, a tájak és a biogeocenózisok közötti kapcsolatokat.

ΦK-14. Képesség a térképészeti ismeretek alkalmazására és a tanulók térképészeti anyagokkal való munkaképességének kialakítására.

3. KONTINENSEK ÉS ÓCEÁNOK NÉVJEGYZÉKE / НОМЕНКЛАТУРА ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ КОНТИНЕНТІВ ТА ОКЕАНІВ

3.1. EURÓPA / ЄВРОПА

Félszigetek / Півострови:

1. **Arpenin/Апенінський** – dél-európai félsziget, a Pó völgyétől 1000 km hosszan, déli irányban benyúlik a Földközi-tengerbe. Olasz csizmaként emlegetik. Nyugaton a Ligur-tenger és a Tírrén-tenger határolják, délen a Jón-tenger, keleten pedig az Adriai-tenger. Területe 149 ezer km².
2. **Balkán/Балканський** – félsziget Európa délkeleti részén, keleten a Fekete-tenger, délen és nyugaton a Földközi-tenger (Márvány-tenger, Égei-tenger, Jón-tenger, Adriai-tenger) mossa partjait. Kis-Ázsiától a Boszporusz- és a Dardanellák-szorosok választják el. Az északi határa a Duna, a Száva, a szlovéniai Krka folyó, a Vipava, és az Isonzó folyók vonala. Területe 470 ezer km².
3. **Bretagne/Бретань** – félsziget, az egyik legrégebbi francia tartomány, Franciaország északnyugati részén. Északról a La Manche-csatorna, délről pedig az Atlanti-óceán Vizcayai-öble mossa partját. Területe kb. 27 ezer km².

4. **Jylland/Їланд** – félsziget Észak-Európában. Ez Dánia egyetlen része, amely nem sziget, és Németország legészakibb területe is a félszigetre esik. Az Északi-tengert választja el a Balti-tengertől, a félsziget déli határát az Elba folyó jelzi. Területe 46,2 ezer km²
5. **Kanyin/Канін** – oroszországi félsziget, a Barents-tenger Csoszk-öbölje és a Fehér-tenger között. Területe 10,5 ezer km². Északi csücske a Kanin Ness-fok.
6. **Kercs/Керченський** – a Krím-félsziget keleti része. Északon az Azovi-tenger, keleten a Kercsi-szoros, délen a Fekete-tenger mossa. Területe 3 ezer km².
7. **Krím/Кримський** – a Fekete- és Azovi-tenger között elhelyezkedő félsziget, melyet a Perekopi-földsoros csatol a kontinenshez, és kelet felé a Kercsi-szorosnál végződik. Területe 26,8 ezer km².
8. **Kola/Кольський** – Oroszország északnyugati csücskében terül el. Neve „*halban gazdag vidéket*” jelent. Északon a Barents-tenger, délen és keleten a Fehér-tenger határolja. Területe körülbelül 100 ezer km².
9. **Peloponészosz/Пелопонесос** – nagy félsziget a Balkán-félsziget déli csúcsán, a Földközi-tengerbe nyúlva, a Korinthoszi-öböltől délre. Területe 21,5 ezer km². Nevének jelentése „*Pelopsz szigete*”.
10. **Pireneusi/Пиренейський** vagy **Ibériai/Іберійський** – vagy csak **Ibéria**, Európa délnyugati részén fekszik, itt található a kontinens legdélibb és legnyugatibb pontja is. Északkeletről a Pireneusok és az Atlanti-óceán, nyugatról szintén az Atlanti-óceán, délről és keletről pedig a Földközi-tenger határolja. Területe 582,8 ezer km².
11. **Skandináv/Скандінавський** – félsziget Észak-Európában, nevét a legdélebbi részén található Skåne tartományról kapta. A félszigetet északnyugatról és nyugatról a Norvég-tenger, délről az Északi-tenger, a belőle nyíló szorosok (Skagerrak, Kattegat) és a Balti-tenger, keletről a Botteni-öböl határolja. Területe kb. 720 ezer km², Európa legnagyobb félszigete.

Fokok / Мису:

12. **Északi/Північний** – több földrajzi helyet is így neveznek. Európában ez az elnevezés a kontinentális Európa legészakibb pontját jelenti, amely a norvégiai Nordkapp. Koordinátái é. sz. 71° 10", k. h. 25° 47'.
13. **Finisterre/Фіністер** – egy hegyfok Spanyolország északnyugati partján. Nevének jelentése a „*Föld vége*”. Koordináták: é. sz. 42° 52', ny. h. 9° 16'.
14. **Kanyin Nosz/Канін Нос** – fok a Kanyin-félsziget északnyugati részén található, Oroszország európai részétől északra. Koordináták: é. sz. 68° 40' k. h. 43° 17'.
15. **Lizard/Лізард** – egy földnyelv az Atlanti-óceán partján, Cornwall déli részén, Angliában, Nagy-Britanniában. A Lizard-félsziget déli csücskében található, koordináták: é. sz. 49° 57', ny. h. 5° 12'.
16. **Marroqui/Марокі** – vagy **Tarifa-fok**, a kontinentális Európa legdélibb pontja, Spanyolországban. Koordináták: é. sz. 36° 00', ny. h. 5° 36'. Tarifa városának szélén található, az Atlanti-óceánt és a Földközi-tengert összekötő Gibraltári-szorosban. Az afrikai partok távolsága itt 14 km.
17. **Nordkinn/Нордкін** – vagy **Kinnarodden/Киннарудден**, a kontinentális Európa legészakibb pontja, a Nordkyn-félszigeten fekszik.
18. **Raso/Разо** – vagy a **Cabo da Roca (Szikla-fok)** az európai, így az eurázsiai kontinens legnyugatibb pontja Portugáliában. Az Atlanti-óceánba nyúlik, koordináták: é. sz. 38° 46', ny. h. 9° 30'.
19. **Szarics/Сарич** – fok a Krím délnyugati részén, közigazgatásilag Szevasztopol területéhez tartozik. Ukrajna és a Krím-félsziget legdélibb pontja. Koordináták: é.sz. 44° 23', k. h. 33° 44'.

20. **Szent Vince/Св. Вінсента** – Portugália legdélnyugatibb pontja Algarve tartományban. Zaragozai Szent Vincéről kapta a nevét. Koordináták: é. sz. 37° 01' ny. h. 8° 59'.
21. **Tarhankut/Тарханкутський** – fok a Tarhankut-félsziget északnyugati részén, a Krím-félszigeten. Koordináták: é. sz. 45° 20', k. h. 32° 29' 46".
22. **Ténaron/Тенарон** – más néven Matapan-fok földnyelv, ami Görögországban, a Peloponnészoszi-félsziget délnyugati csücskén található. Koordináták: é. sz. 36° 23', k. h. 22° 28'.

Hegységek / Гору:

23. **Алпок/Альпи** – Közép-Európa magashegysége, mely 1200 km hosszú és 150–250 km szélességű ívben húzódik a Ligur-tengertől a Kárpát-medencéig nyolc országot érintve. Nyugatról a Rhône völgye és a Svájci-fennsík, északról a Duna felső folyása, keletről a Kisalföld és a Dunántúli-dombság, délről a Pó-síkság és a Genovai-öböl határolja. Az Eurázsiai-hegységrendszerhez tartozik. Területe 190 ezer km². Legmagasabb pontja a Mont Blanc (Monte Bianco) 4808,7 m.
24. **Арпенінек/Апенінські** – olaszországi hegyvonulat, hossza 1200 km, szélessége max. 140 km. A Tengeri-Alpok folytatása, a Ligur-tenger partján, majd a teljes hosszában átszeli az Appennini-félszigetet, és a Calabriai-félszigetet a Messinai-szorosig, ill. Szicília-szigetén is folytatódik. A legmagasabb csúcsa az Abruzzókban magasodó Corno Grande, 2914 m.
25. **Ardennek/Ардени** – erdős régió Belgium és Luxemburg területén, ill. átnyúlik Franciaországba is. A Rajnai-palahegység nyugati folytatása, kb 160 km hosszú. Területe 76,4 ezer km², legmagasabb pontja a Botrange 694 m.
26. **Balkán/Балканські** – az „Öreg hegység” a Kárpátok meghosszabbítása a Duna déli oldalán, a Balkán-félszigeten. A hegység 560 km hosszan húzódik Szerbia keleti részén nyugat-keleti irányban, a fekete-tengeri Emine-fokig. A legmagasabb csúcsa a 2376 m Botev-csúcs.
27. **Cambriai/Кембрійські** – hegyvonulat Nagy-Britanniában, a Walesi-félsziget nagy részét lefedi. Hossza kb. 150 km. A legmagasabb pontja a Snowdon-hegy.
28. **Cévennek/Цевени** – a Francia-Középhegység délkeleti peremén 150 km hosszan elnyúló hegység. Keleten eléri a Rhône völgyét, délen pedig a Lyoni-öböl partját. Legmagasabb csúcsa a Loser (1702 m).
29. **Déli-Kárpátok/Південні-Карпати** – vagy **Erdélyi-Alpok** a Kárpátok vonulatának déli része, amely Romániában található, s Erdélyt és Havasalföldet választja el egymástól. Keleten a Prahova folyó, északon az Erdélyi-medence, délen a havasalföldi Előkárpátok, nyugaton a Temes- és a Cserna-folyók völgye határolja. Legmagasabb pontja a Fogarasi-havasokban lévő Moldoveanu-csúcs (2544 m).
30. **Dinári/Дінарські** – Szlovéniától (Ljubljánától és az Isztriai-félszigettől) egészen Albániáig 645 km hosszan nyúlik. Területe 175 ezer km², legmagasabb pontja a Jezerca-hegy, 2694 m. Vonulatai 2 részre, a Parti-láncokra, és a Dinári-platóra oszlik.
31. **Északkeleti-Kárpátok** – a Tapoly völgyétől a Borsai-hágóig (Románia határáig) fut, flisövezet vonulatai és vulkánmaradványok uralják. Legmagasabb csúcsa a Hoverla (2061 méter) a Máramarosi-havasokban. Ukrajnában általában Ukrán-Kárpátok a neve.
32. **Északnyugati-Kárpátok** – a Kárpátok legszélesebb 250–300 km-es és egyben a legmagasabb szakasza. Főként Szlovákia területére esik, de nyúlványai megtalálhatók Ausztria, Csehország, Lengyelország, Magyarország területén is. A Hainburgi-rögtől a Tapoly völgyéig húzódik. Legmagasabb pontja a Magas-Tátrában található Gerlachfalvi-csúcs (2655 m).

33. **Fekete-erdő/Шварцваль** – erdővel borított hegyvidék Németország délnyugati részén, 150 km hosszú. Nyugatról és délről a Rajna völgy határolja. A legmagasabb csúcsa a Feldberg, 1493 m. Az itt található rengeteg tobozos fa sötét színéről kapta a nevét.
34. **Francia-középhegység/Французькі** – Európa nyugati részén fekvő nagytáj, Franciaország közepén található. Északról a Párizsi-medence, nyugatról a Garonne-medencéje, keletről pedig a Rhône-Saône-árok határolja. Területe kb. 90 ezer km².
35. **Ibériai/Іберійські** – az Ibériai-félsziget központi területein, több mint 500 km-en keresztül húzódó hegység, keleten majdnem eléri a Földközi-tenger partját Valenciában. Nyugaton az Ebro völgye határolja, az Ebro-síkság és a Meseta-felföld között húzódik. Legmagasabb pontja 2314 m.
36. **Jura/Юра** – mészkőhegység-rendszer Svájc, Franciaország és kisebb részt Németország területén. A Rhône és a Rajna között helyezkedik el vízváltató szerepet töltve be. A hegység nevének jelentése az „erdő”. A Jura francia-, svájci-, sváb-, frank Jurára oszlik. Legmagasabb pontja a Crêt de la Neige (1720 m).
37. **Kantábriai/Кантанабрійські** – az Ibériai-félsziget északi részén, a Vizcayai-öböllel párhuzamosan húzódó, 300 km hosszú hegység, amely a Pireneusok (Bask-hegység) nyugati peremétől a galíciai határig tart. Legmagasabb pontja a Torre de Cerredo-hegy (2648 m). A Pireneusok folytatása, a Leitariegos-hágóig tart, dél felé pedig a Mezeta határolja. Nyugati határát a Miño folyó völgye.
38. **Keleti-Beszkidék/Східні-Бескиди** – a Nyugati-Kárpátok északi, külső, egysége, kb.150 km hosszú, 40 km széles. Ukrajna Lviv és (részben) Ivano-Frankivszk és Kárpátaljai régiójában, valamint Délkelet-Lengyelországban és (részben) Északkelet-Szlovákiában található. Legmagasabb csúcsa a Pikuj (Pokolbérc), ami 1408 m.
39. **Keleti-Kárpátok/Східні-Карпати** – a Kárpátoknak Máramarostól, a Borsai-hágótól a Prahova völgyéig, a Tömösi-szorosig húzódik. Legmagasabb pontja a Radnai-havasokban lévő Nagy-Pietrosz (2303 m), amely a Kárpátok legmagasabb vulkánmaradványa.
40. **Krimi/Кримські** – a félsziget déli részén húzódik a Herszonzes-foktól nyugaton az Illi-fokig keleten. A hegyvidék hossza 150 km, szélessége középső részén 50–60 km. Legmagasabb pontja a Roman-Kos-hegy (1545 m).
41. **Nyugati-Beszkidék/Західні-Бескиди** – vonulat a Nyugati-Kárpátokban Lengyelország, Szlovákia és Csehország területén, a Beszkidék nyugati része. Délnyugaton a Becsva és Kiszucja völgye, keleten pedig a Biala-folyó völgye között fekszik. Hossza kb. 250 km, legmagasabb csúcsa a Babya Gura hegy, 1725 m.
42. **Pennine/Пенінські** – alacsony hegylánc Észak-Angliában és Dél-Skóciában. Északnyugat-Angliát választja el Yorkshire-től és Északkelet-Angliától. Gyakran nevezik Anglia gerincének. Legmagasabb pontja a Cross Fell, 893 m.
43. **Pindosz/Піндос** – a Balkán közepén a legnagyobb tömegű görög hegység, a Dinári-hegységhez csatlakozik. Részei a Nyugati- és Keleti-, illetve Déli-Pindosz. Hossza 180 km, legmagasabb pontja, a Szmólikasz, 2686 m magas.
44. **Pireneusok/Піренейські** – magashegység Délnyugat-Európában, amely természetes határ Spanyolország és Franciaország között. Az Eurázsiai-hegységrendszer tagja. Területén 3 ország osztozik, Spanyolország, Franciaország, és Andorra. A Földközi-tengertől az Atlanti-óceánig, mintegy 415 km hosszan terül el. Legmagasabb pont az Aneto (3404 m).
45. **Rodope/Родопи** – hegység Görögország és Bulgária között, a Rila–Rodopei-masszívum része. Kb. 250 km hosszú erdős hegyvonulat. Nyugaton a Meszta, keleten a Marica völgye határolja. A Nyugati- és Keleti- részekre tagolódik. A legmagasabb a Goljam Perelik, 2191 méterrel.
46. **Skandináv/Скандінавські** – röghegység Észak-Európában, a Skandináv-félszigeten. Európa 2. leghosszabb hegylánc. Norvégia csaknem egészét, Svédország északnyugati határvidékét borítja, kis

mértékben Finnország területére is kiterjed. Hossza 1700 km, legmagasabb csúcsa, a Galdhøpiggen (2469 m).

47. **Szudéták/Судети** – egy közép-európai hegység-lánc, mely Németország déli, Lengyelország délnyugati, és Csehország északi részén magasodik. Legmagasabb pontja az 1602 m magas Sněžka, amely az Óriás-hegységben található, a cseh-lengyel határon.

48. **Ural/Уральські** – eurázsiai hegy-lánc, amely 2500 km-en fut keresztül Nyugat-Oroszországon. Számos esetben Európa és Ázsia természetes határának tekintik. Legmagasabb pontja a Narodnaja csúcs (1895 m).

49. **Vogézek/Вогези** – hegy-lánc Közép-Nyugat-Európában, Franciaország északkeleti részén, a német határ közelében. A Rajna völgyétől nyugatra, 120 km hosszan nyúlik el. Északabbra, a határ német oldalán található Pfalzi-erdő, míg a gerincet a Jura-hegységtől a Burgundi-kapu választja el. Területe 5,5 ezer km², legmagasabb pont a Grand Ballon (1424 m).

Hátságok / Височини:

50. **Belorusz/Беларуська** – hátság Fehéroroszország középső részén, amelytől délre a Polisszjai erdős-mocsaras síksága, északra pedig a Belorusz-tóhátság nevű fiatal morénavidék fekszik.

51. **Dnyeper/Дніпровська** – hátság Ukrajna területén, a Dnyeper és a Déli-Bug folyók között. Északon a Polisszjai-alföld, keleten a Dnyepermelléki-alföld, délen a Fekete-tengermelléki-alföld, nyugaton pedig a Volhíniai- és a Podóliai-hátság határolja.

52. **Donyec/Донецька** – vagy **Donyeci-tönkhegység** Ukrajna és kis részben Oroszország területén. Szélessége 1580 km, hossza 350 km. Északi határa a Donyec-folyó, délnyugaton az Azovmelléki-hátság, nyugaton a Dnyepermelléki-alföld. Délkeleten az orosz határ húzódik. A legmagasabb pontja a Mohila Mecsetna (367 m).

53. **Közép-orosz/Середньоросійська** – a Kelet-európai-síkvidéktől nyugatra található hátság, ami elválasztja egymástól a Dnyeper, az Oka és a Don felső folyásait. A legmagasabb pontja 293 m.

54. **Podóliai/Подільська** – Ukrajna délnyugati része, a Volhíniai-hátságtól délre, melytől a Kis-polisszja választja el. Közigazgatásilag a Lvivi, a Ternopili, a Hmelnickiji, az Ivano-frankivszki, Vinnicjai, valamint az Odesszai terület egy részét fedi le. Legmagasabb pontja a Kamula-hegy (471 m) a Holohori-hátságban.

55. **Volhíniai/Волинська** – vagy Volinyi-hátság Ukrajna északnyugati részén található, hossza 200 km, szélessége 50 km. A Nyugati-Bug és a Korcsika folyók között fekszik. Északon a Polisszjai-alföld, délen a Kis-Polisszja-síkság határolja. A Volhíniai-hátságot és a Podóliai-hátságot együttesen Volhínia-podóliai-hátságnak nevezzük.

56. **Volgamenti/Привлзьська** – a Kelet-európai-síkvidéktől keletebbre terül el, a legmagasabb pontja 329 m. Meredeken szakad le a Volga völgyébe. A Volga alsó szakasza a Kaszpi-mélyföld területén halad, aminek egyes részei 90 méter mélyen vannak a tenger szintje alatt.

Síkságok / Рівнини:

57. **Alföld/Алфельд** – vagy **Nagy-Magyar-Alföld**, az eurázsiai sztyeppevidék legnyugatibb területe, kiterjedése kb. 100 ezer km². Az Alföld területe 5 országra terjed ki: Magyarország, Ukrajna, Románia, Szerbia és Horvátország. Az Alföld területét a folyók és a szél alakította, a hegységek lábánál hordalékkúpokat és elhagyott medrek mentén vastag üledéket lerakva.

58. **Dnyeper/Дніпровська** – a síkság a Dnyeper-alföld nyugati (süllyesztett) része. A síkság északról a Deszna-folyóhoz csatlakozik, délnyugatról a Dnyeperhez, északkeleten pedig a Poltavai-síkságba torkollik.

59. **Germán-alföld/Германська-низовина** – más néven **Germán-lengyel-alföld** vagy **Német-lengyel-síkság** egy nagytáj, az Észak-európai-alföld tagja. A Germán-alföld maga Németország északi részén terül el. A Germán-alföld (vagy Északnémet-alföld) egy Belgiumtól Hollandián át Lengyelorszáig tartó táj.

60. **Kaszpi-mélyföld/Каспійська-низовина** – alacsonyan fekvő síkság Oroszországban és Kazahsztánban, amely a Kaszpi-tenger északi részét veszi körül. A Kelet-európai-síkvidék és az Aral-Kaszpi-mélyföld része. Területe közel 200 ezer km². Észak-déli szélessége 550 km, nyugat-keleti hosszúsága 770 km. A Kaszpi-tenger vízszintje -28 m, de a mélyföld több helyen ennél még mélyebbre süllyedt, a Mangislak-félszigeten -132 m a legmélyebb pontja.

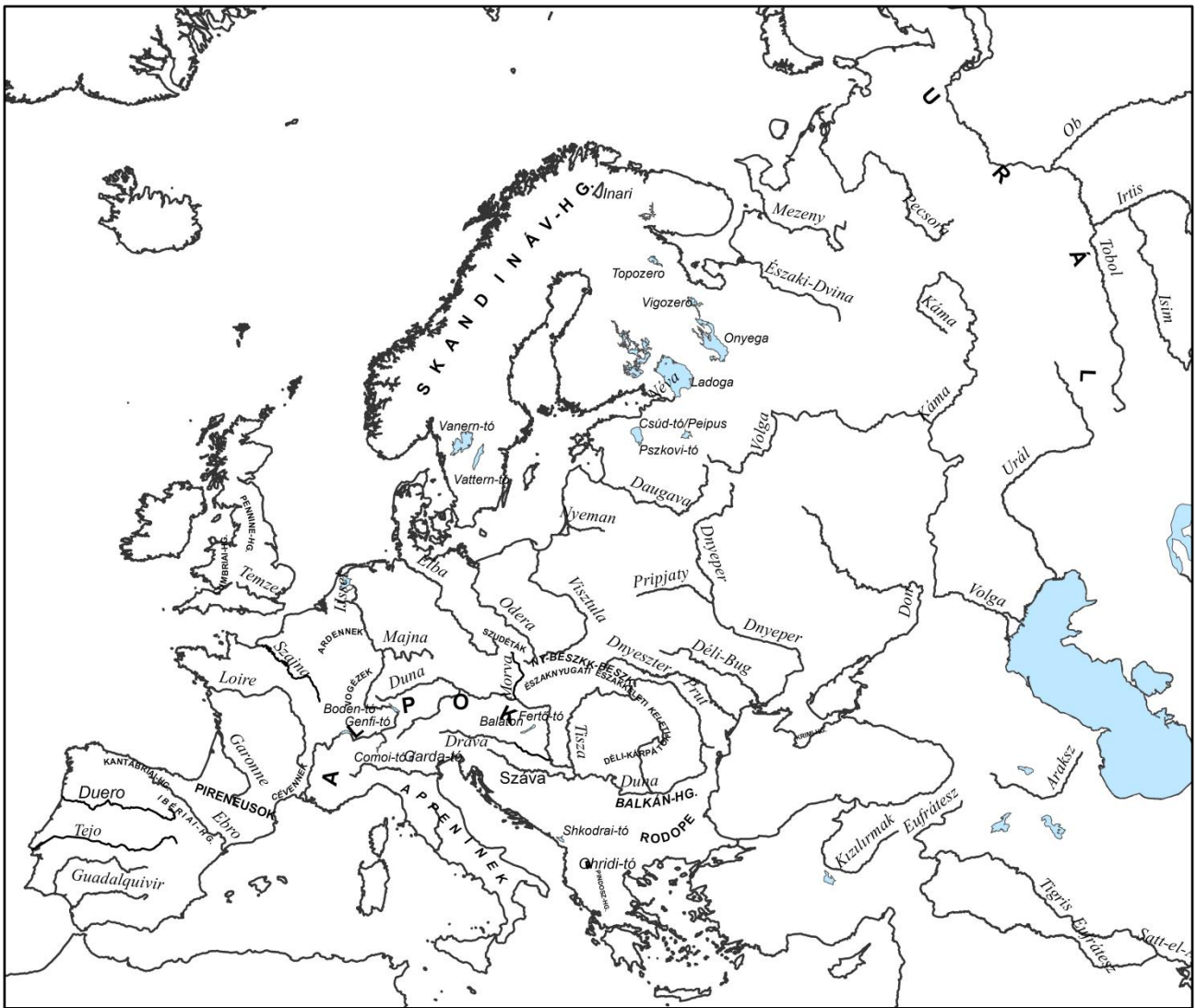
61. **Kelet-Európai/Східно-європейська** – a Kelet-európai-síkvidékhez tartozik. Oroszországi része a kelet-nyugati irányban a lengyel határtól az Urálig 1600 km, észak-déli irányban a Jeges-tengertől a Kaukázusig 2400 km hosszan húzódik. Nyugatra található a Közép-orosz-hátság, keletebbre a Volga-menti-hátság határolja. Legmagasabb pontja 343 méterrel a Valdaj-hátságon található.

62. **Landes/Ландес** – síkság Franciaország délnyugati részén, az Atlanti-óceán Vizcayai-öbölének partjai közelében. Maximális magassága 85 m, 100–150 km szélességben húzódik az óceán partján.

63. **Pó-síkság/Рівнина По** – **Pó-völgy** vagy **Pó-alföld**, Észak-Olaszországban, területe több mint 47 ezer km². A Pó-folyó vízgyűjtő területe, a Nyugati-Alpoktól az Adriai-tengerig húzódik kb. 650 km hosszan.

64. **Román-alföld/Румунська-низовина** – Románia délkeleti részén, a Géta-dombvidék, az Elő-Kárpátok, a Moldvai-fennsík, Dobrudzsa és az Al-Duna, illetve mögötte a Bolgár-tábla között elterülő hatalmas süllyedékterület.

65. **Valdáj/Валдайська** – a Kelet-európai-síkság északnyugati területe. Közel 600 km hosszú. Legmagasabb pontja is mindössze 347 m. A Valdajban ered Európa több nagy folyója: a Volga, a Dnyeper, a Daugava és még sok más. Mocsaras terület sok tóval.

Folyók / Річки:

66. **Daugava/Даугава** – vagy **Nyugati-Dvina** 1020 km hosszú folyó Észak-Európában. A folyó az oroszországi Valdaj-hátságon ered, majd Fehéroroszországon, Lettországon keresztül folyik, és Rigánál ömlik a Balti-tengerbe.

67. **Déli-Bug/Південний Буг** – Ukrajnában, Hmelnickij várostól 25 km-re északnyugatra ered a Podóliai-hátságon. Hossza 806 km. A Fekete-tengerbe 30 km hosszú tölcsértorkolattal ömlik Ocsakivnél.

68. **Dnyeper/Дніпро** – Európa 4. leghosszabb folyója (a Volga, a Duna és az Urál után) Kelet-Európában. A Dnyeper a Valdaj-hátságon ered, hasonlóan a Volgához valamint a Daugavához, és a Fekete-tengerbe torkollik, 115 km hosszú.

69. **Dnyeszter/Дністер** – folyó Ukrajna és Moldova területén. A Besszádokban ered Ukrajnában, a lengyel határ mellett, és a Fekete-tengerbe ömlik. 1362 km hosszú, rövid szakaszon természetes határt képez Moldova és Ukrajna között.

70. **Don/Дон** – Oroszország egyik folyója. Vízyűjtő területét tekintve az európai országrész 3. legnagyobb folyója a Volga és a Káma után, 1950 km hosszú. A Közép-orosz-hátság északi részén ered, és az Azovi-tenger Taganrogi-öblébe ömlik.

71. **Douro/Дуоро** – Spanyolország és Portugália egyik nagy folyója. Az Ibériai-félsziget (a Tajo és az Ebro után) 3. leghosszabb folyója, 897 km. Az Ibériai-hegységrendszer nyugati oldalán ered, és Portugáliában Portónál ömlik az Atlanti-óceánba.

72. **Dráva/Драва** – a Duna jobb oldali mellékfolyója, 749 km hosszú, határt képez Magyarország és Horvátország között. Olaszország Trentino-Alto Adige régiójában ered. A Duna és a Dráva által közrezárt terület neve Drávaszög.
73. **Duna/Дунай** – Európa második leghosszabb folyama az oroszországi Volga után. Németországban, a Fekete-erdőben ered, és innen délkeleti irányban 2850 kilométert tesz meg a Fekete-tengerig, ahová deltatorkolattal ömlik.
74. **Ebro/Ебро** – folyó az Ibériai-félsziget északi részén, a Pireneusoktól délre. Spanyolország legbővizűbb folyója, a Földközi-tengerbe ömlik. Hossza 910 km. A völgye a Keleti-Pireneusok, az Ibériai-hegység és a Katalóniai-hegység között elnyúlt háromszögben van.
75. **Elba/Ельба** – Közép-Európa második legnagyobb folyója. Csehország és Németország területén áthaladva az Északi-tengerbe ömlik. Az Óriás-hegység déli oldalán, Csehországban ered, és 1094 km hosszú. Hamburg alatt kiszélesedik, és tölcéstartokkal ömlik az Északi-tengerbe.
76. **Északi-Dvina/Північна Двіна** – folyó Oroszország európai részén, a Szuhona és a Jug folyók összefolyásával keletkezik. Hossza 744 km, a Szuhonával együtt 1310 km. A Vicsegda folyó torkolatáig tartó szakaszt Kis-Északi-Dvinának, a további szakaszt Nagy-Északi-Dvinának nevezik. A Fehér-tenger Dvina-öblébe ömlik.
77. **Garonne/Гаронна** – folyó Spanyolország és Franciaország területén. A Pireneusokban ered, a Dordogne folyóval együtt képezik a Gironde-ot, amely a Vizcayai-öbölbe torkollik. A hossza 647 km, nevének jelentése „*köves folyó*”.
78. **Guadalquivir/Гвадалькір** – a második leghosszabb folyó Spanyolországban, hossza 657 km. A Betikai-Kordillerákban ered, és a Cádizi-öbölnél torkollik az Atlanti-óceánba. A delta mocsarainak neve Las Marismas. Nevének jelentése „*a nagy folyó*”.
79. **Guadiana/Гвадіана** – az Ibériai-félsziget egyik leghosszabb folyója, 778 km. Spanyolországban ered a Sierra Morena lejtőin, a portugál határnál ömlik az Atlanti-óceánba.
80. **Inn/Іnn** – a Duna 517 km hosszúságú, jobb oldali mellékfolyója Svájcban, Ausztriában, és Németországban. Svájcban ered a Maloja-hágó közelében. Ausztria és Németország közös határfolyójaként Passau városnál éri el a Dunát.
81. **Káma/Кама** – Oroszország európai részének egyik legjelentősebb folyója, a Volga legnagyobb, bal oldali mellékfolyója. 1805 km hosszú, az Udmurtföld északi részén ered, és a Tatárföldön át éri el a Volgát. Nevének jelentése „*folyó*”.
82. **Loire/Луара** – Franciaország leghosszabb folyója, 1004 km hosszú. Nevének jelentése „*lerakódás, hordalék*”. A Francia-középhegységben, a Cévennekben ered és az Atlanti-óceán Vizcayai-öblébe torkollik.
83. **Majna/Майн** – Németországban a Rajna egyik legfontosabb mellékfolyója. Hossza 529 km. A folyó Kulmbachnál (Felső-Frankföld) kezdődik, ahol összefolyik a Vörös-Majna és a Fehér-Majna.
84. **Mezeny/Мезень** – Oroszország európai részének, 966 km-es folyója. A Tyiman-hátság mocsaraiban ered, és Mezeny város mellett ömlik a Fehér-tenger Mezenyi-öblébe.
85. **Morava/Морава** – Csehország egyik nagy folyója, a Szudétákban ered és a Dévényi kapunál ömlik a Dunába. Hossza 354 km. A szláv népekhez tartozó morvák a folyóról kapták nevüket.
86. **Nemunas/Нямунас** – vagy **Nyeman**, a Balti-tenger Kur-öblébe ömlő európai folyó. Fehéroroszország középső részén ered, hossza 937 km. Folyásiránya az utolsó jégkorszak után alakult ki.
87. **Néva/Нева** – bővizű, 74 km hosszú folyó Oroszország északnyugati részén, nevének jelentése „*mocsár*”. A Ladoga és az Onyega tavak vizét vezeti a Balti-tenger Finn-öblébe, Szentpétervár városánál, deltatorkolattal ömlik bele.

88. **Odera/Одра** – egy közép-európai folyó, Csehországon, Lengyelországon és Németországon folyik keresztül, majd két ágra szakadva ömlik a Szczecini-öbölnél a Balti-tengerbe. Szudéta-hegységből ered, hossza 854,3 km. A második világháború vége óta Lengyelország és Németország között határfolyó.
89. **Olt/Ольт** – Románia egyik legfontosabb folyója, 615 km hosszú. Erdélyben, a Gyergyói-havasokban ered, a Magas-bükk nyugati oldalából és Islaz alatt ömlik a Dunába.
90. **Pecora/Печора** – folyó Oroszország európai területének északkeleti részén. A folyó az Északi-Urál nyugati lejtőin ered, és a Barents-tenger Pecsorai-öblébe ömlik. A delta szélessége a torkolatnál eléri a 45 km-t. Nevének jelentése „erdei lakó”.
91. **Pó/По** – észak-olaszországi folyó, a Nyugati-Alpokban a Monte Viso hegy lábánál ered, és Velencétől 50 km-re délre ömlik az Adriai-tengerbe. Olaszország leghosszabb 652 km-es folyója.
92. **Pripjaty/Припять** – egy folyó Kelet-Európában. Hossza kb. 710 km, keresztülfollik Fehéroroszországon és Ukrajnán, végül a Dnyeperbe, a Kijevi-víztározóba ömlik. A folyó a csernobili atomerőmű és Pripjaty város mellett is elhalad, utóbbit róla nevezték el 1972-ben.
93. **Prut/Прут** – egy 953 km hosszú folyó Kelet-Európában. Ukrajnában az Ivano-frankivszki területen, az Északkeleti-Kárpátokban, a Hoverla közelében ered. A Dunába ömlik, annak második leghosszabb mellékfolyója.
94. **Rajna/Рейн** – nyugat-európai folyó, hossza 1230 km. Svájci Alpokban ered, számos országot érintve, Hollandiában, a Holland-síkságon, deltatorlaton keresztül ömlik az Északi-tengerbe.
95. **Rhone/Рона** – folyó Svájc és Franciaország területén. Dél-Franciaország legjelentősebb folyója, 812 km hosszú. Svájcban ered, a Nyugati-Alpokban, és a Földközi-tengerbe torkollik.
96. **Szajna/Сена** – folyó Franciaország területén, az ország legismertebb, legjelentősebb folyója. Franciaországban, Burgundiában a Langres-fennsíkon ered és a La Manche-ba torkollik. Hossza 777 km. Nevének jelentése „szent folyó”.
97. **Száva/Сава** – a Duna jobb oldali mellékfolyója. A Balkán-félsziget északi határa. Szlovéniában a Júliai-Alpokból ered, és Belgrádnál ömlik a Dunába. Bosznia-Hercegovina északi határfolyója Horvátország és Szerbia felé.
98. **Tejo/Техо** – az Ibériai-félsziget leghosszabb folyója. Spanyolországban, az Ibériai-hegységben, a García forrásnál ered és Portugália területén, Lisszabonnál tölcser-torkolattal ömlik az Atlanti-óceánba. Kb. 1038 km hosszú.
99. **Temze/Темза** – folyó Anglia déli részén. Kemble-nél ered és a Londoni-medencén keresztülhaladva az Északi-tengerbe folyik, 346 km hosszan. Az Egyesült Királyság egyik legfontosabb víziútja.
100. **Tevere/Ти́бр** – Közép-Olaszország legjelentősebb folyója, 405 km hosszú. Az Appennineken ered, és a Tirrén-tengerbe torkollik Ostiánál.
101. **Tisza/Тиса** – a Duna leghosszabb mellékfolyója, 962 km, Magyarország második legnagyobb folyója. A Fekete-Tisza és a Fehér-Tisza összefolyásából keletkezik Ukrajnában, Kárpátalján, Rahó közelében. A Vajdaságban, Titelnél ömlik a Dunába.
102. **Visztula/Вісла** – Lengyelország legfontosabb és leghosszabb, a Balti-tenger vízgyűjtőjének legnagyobb folyója. Hossza 1047 km. Forrása 1106 m magasan a Barania Góra-hegy nyugati lejtőjén van, a Sziléziai-Beszkidékben ered. Két patakából folyik össze, a Fehér- és Fekete-Visztulából, ez utóbbi a hivatalos forrás.
103. **Volga/Волга** – Európa leghosszabb és legbövizűbb folyója, 3690 km. A Valdaj-hátságon ered, és Oroszország területét el nem hagyva a Kaszpi-tengerbe ömlik. Eredeti magyar neve Etel vagy Atil lehetett.

Tavak / Озера:

104. **Balaton/Балатон** – tó a Dunántúlon, Közép-Európa legnagyobb tava, Magyarországon található. Tektonikus eredetű ároktó, 77 km hosszú, legnagyobb szélessége 12,7 km, felülete 600 km². Legmélyebb pontja a Tihanyi-szorosban az ú. n. a „Tihanyi-kút”, 12,5 m.

105. **Boden/Боденське** – vagy **Bodeni-tó**, vagy **Konstanzi-tó** édesvizű tó Ausztria, Németország és Svájc határán az Alpok északi lábánál. Közép-Európa 3. legnagyobb tava a Balaton és a Genfi-tó után. Területe 536 km², legnagyobb mélysége 254 m. Vizét főleg a Rajnából kapja.

106. **Comoi/Комо** – glaciális eredetű tó az észak-olaszországi Lombardiában. Területe 146 km², az ország 3. legnagyobb tava a Garda-tó és a Lago Maggiore után. Legmélyebb pontja 410 m mély, így Európa egyik legmélyebb tava.

107. **Csúd/Чудське** – vagy **Peipus-tó**, Kelet-Európa jelentős tava, Észtország és Oroszország határán. Területe 2611 km². A tó a Peipus-Pszkovi-tó északi része, a teljes terület 73%-a. A legnagyobb mélysége 15 m. A Võrts-tó vizét az Emajõgi folyó szállítja a Peipus-tóba, és a Narva vezeti le onnan.

108. **Fertő/Нойсідлерське** – Magyarország északnyugati határa mentén, a Kisalföldön található, síkvidéki, szikes, sós állóvíz. Területe 309 km², hossza 36 km, szélessége 15 km. A világörökség része. Magyarországi partvidékén a Fertő–Hanság Nemzeti Park, az ausztriai a Neusiedler See–Seewinkel Nemzeti Park található. Nevének jelentése „*mocsaras*”.

109. **Garda/Гарда** – Olaszország legnagyobb tava, a Sarca–Garda–Mincio vízrendszer része, az utolsó jégkorszakban képződött. Területe kb. 370 km², legmélyebb pontja 346 m. Az Alpok és a Pó-síkság között, illetve Trentino-Alto Adige, Lombardia és Veneto régiók határán fekszik.

110. **Genfi/Женевське** – Közép-Európa 2. legnagyobb területű édesvizű tava a Balaton után. Területe 580 km², legnagyobb mélysége 310 m. A tó 60%-a Svájchoz, 40%-a Franciaországhoz tartozik. Átfolyik rajta az Alpokból a Földközi-tengerbe igyekvő Rhône folyó.

111. **Ijssel/Ййсель** – vagy **Ejsselmeer** egy mesterséges édesvizű tó Hollandia középső részén, az egykori Seidersee-öböl helyén. Északkeleten Frízfölddel, délen és keleten Flevoland tartományokkal, nyugaton Észak-Hollandiával határos. Az Északi-tengertől vastag gát választja el. Területe 1100 km², legmélyebb pontja 9,5 m.

112. **Imandra/Имандра** – Oroszország 14. legnagyobb tava, a Kola-félsziget közepén található. A tó területe 876 km², 120 km hosszú, 14 km széles, legnagyobb mélysége 16 m.

113. **Inari/Инари** – Finnország északi részén, Lappföld tartományban fekvő tó. Az Északi-sarkkörtől északra található. Finnország 3. legnagyobb tava. Területe 1040 km², legnagyobb mélysége 92 m.

114. **Ladoga/Ладожське** – oroszországi édesvizű tó Karéliában és a Leningrádi területen. Területe 17,6 ezer km². Ez Európa legnagyobb tava, kb. 210 km hosszú és 130 km széles, legnagyobb mélysége 225 m. A vizét csak egyetlen folyó, a Néva vezeti le.

115. **Ohridi/Охрид** – a Balkán-félsziget legrégebb és legmélyebb tava Észak-Macedónia és Albánia határvidékén. Területe 358 km², hosszúsága 30 km, szélessége 15 km, legmélyebb pontja 288 m. Felkerült a UNESCO természeti világörökségi listájára.

116. **Onyega/Онезьке** – Oroszország északnyugati részén fekvő tó, a Ladoga-tó után Európa 2. legnagyobb tava. A Balti-tenger medencéjében fekszik, területének mintegy 80%-a tartozik a Karéliai Köztársasághoz. Területe 9,7 ezer km², észak-déli kiterjedése 245 km, a legszélesebb részén 91,6 km, a legmélyebb pontja 127 m.

117. **Saimaa/Саймаа** – Finnország legnagyobb tava, egyben Európa 4. legnagyobb természetes tava. A Finn-tóvidéken található, a Vuoksi folyó a Ladoga-tóba vezeti a Saimaa vizét.

118. **Shkodrai/Скодрай** – a Balkán-félsziget legnagyobb tava Albánia és Montenegró határvidékén. Északról a Dinári-hegység karsztvidéke, keletről az Albán-Alpok, a Tarabosh-hegy, illetve délről a

Shkodrai-síkság fogja közre. Területe 540 km², hossza 48 km, szélessége 14 km, legmélyebb pontja 60 m.

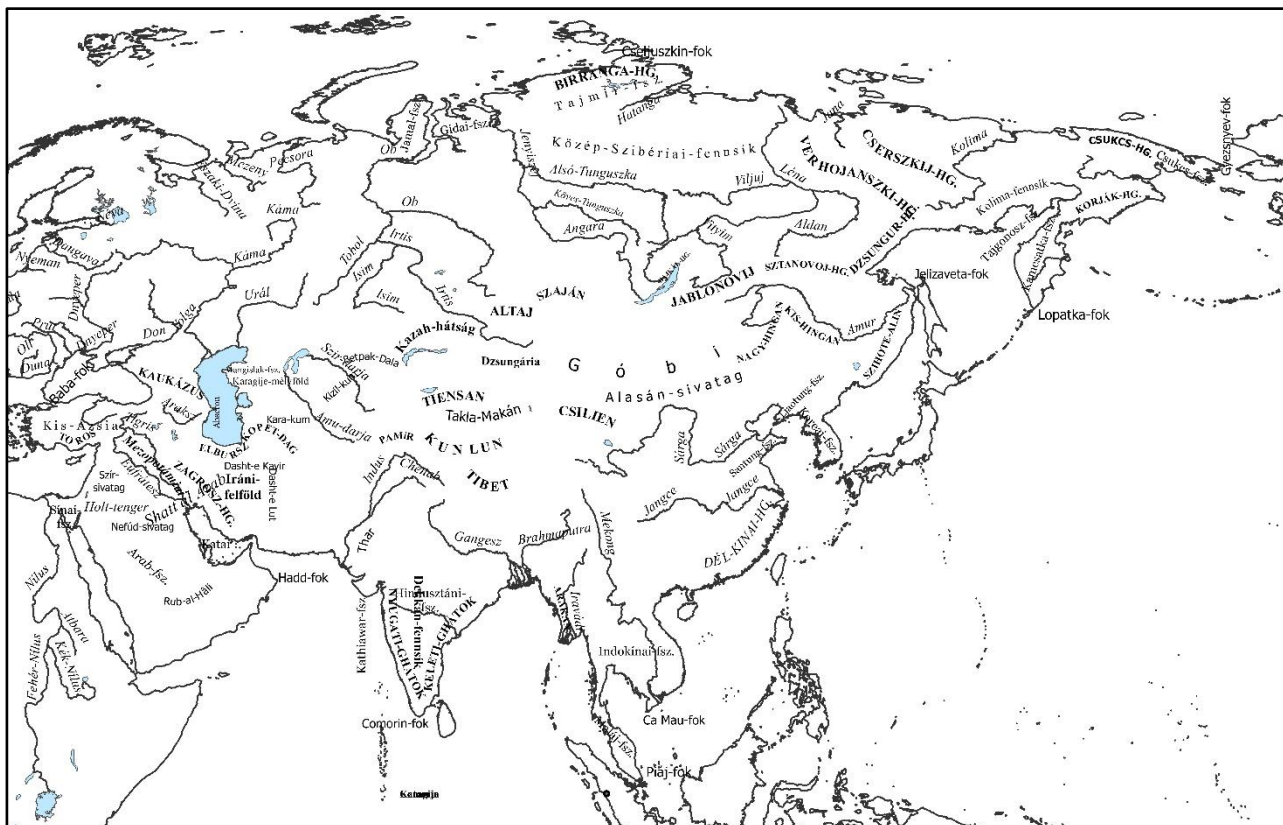
119. **Топозеро/Топозеро** – orosz tó a Karéliai Köztársaság Loukhsy és Kalevalsky kerületében, a Kuma víztározó része. Területe 986 km², a legnagyobb mélysége 56 m. Hosszúsága 75 km, szélessége 25 km.

120. **Vigozero/Вигозеро** – víztározó a Karéliai Köztársaságban, Oroszországban. A tározót a Fehér-tenger-Balti-csatorna építésekor hozták létre. Területe 1251 km², legmélyebb pontja 25 m.

121. **Vänern/Венерн** – Svédország, egyben az Európai Unió legnagyobb tava, Európában pedig a 3. legnagyobb (a Ladoga-tó és az Onyega-tó után). Felszíne 5648 km², legmélyebb pontja 106 m.

122. **Vättern/Веттерн** – Svédország 2. legnagyobb tava a Vänern után, területe 1893 km², legnagyobb mélysége 128 m. A Motala strömön keresztül ömlik a Balti-tengerbe.

3.2. ÁZSIA / АЗИЯ

Félszigetek / Півострови:

1. **Abseron/Апшеронський** – a Kaszpi-tengerbe nyúló félsziget Azerbajdzsánban. A Nagy-Kaukázus legkeletibb része, a félsziget az Abseron Nemzeti Parkhoz tartozik.
2. **Arab/Аравійський** – Délnyugat-Ázsia és Afrika találkozásánál, zömmel sivatag által borított terület, mely a Közel-Kelet része, hatalmas kőolaj- és földgázkészletei vannak.
3. **Csukcs/Чукотський** – Ázsia és Oroszország északkeleti peremén elterülő, Csukcsföldre tartozó félsziget. Itt található az ázsiai kontinens (szárazföld) legkeletibb pontja, a Gyezsnyov-fok. Északon a Csukcs-tenger, délen a Bering-tenger és annak Anadir-öble határolja, keleten a Bering-szoros választja el az Észak-Amerikától. Nyugaton a szárazföldi határ a Velmaj-folyó völgye. Öslakosai a csukcsok.
4. **Gidai/Гиданський** – a Kara-tengerbe nyúló félsziget Oroszországban, a Nyugat-szibériai-alföld északi részén. A területe 160 ezer km², hossza és legnagyobb szélessége is kb. 400 km. Nyugaton az Ob-öböl, délnyugaton a Taz-öböl határolja, keleti határa a Jenyiszej-folyó torkolatvidéke és a Jenyiszej-öböl.
5. **Hindusztáni/Гіндустан** – az Indiai szubkontinens Ázsiának az a régiója, amely az indo-ausztráliai tektonikus lemezen fekszik. Északról a Himalája határolja, nyugatról a Hindukus, keletről pedig az Arakán-hegység. Dél felé háromszög formában az Indiai-óceánba nyúlik, amelyben keleti határa a Bengáli-öböl, nyugati az Arab-tenger. Területe kb. 4,4 millió km², amely Ázsia szárazföldi területének 10%-a.
6. **Indokínai/Індокитай** – Délkelet-Ázsiában, Indiától keletre, Kínától délre fekszik. Területe kb. 2 millió km². A Maláj-szigetvilággal együtt alkotja Délkelet-Ázsiát.

7. **Jamal /Ямал** – 700 kilométer hosszan a Kara-tengerbe nyúló félsziget Északnyugat-Szibériában, a Jamali Nyenyecföldön. Nyugaton a Kara-tenger és a Bajdarata-öböl, keleten az Ob-öböl határolja. Őslakosai, a nyenyecsek nyelvén Jamal jelentése „világvége-félsziget”. Jamal alatt húzódnak Oroszország legnagyobb földgázmezői.

8. **Kamcsatka/Камчатка** – Oroszország távol-keleti részén található közel 1250 km hosszú félsziget a Csendes-óceánban, területe 270 ezer km². A félsziget a Pacifikus-hegységrendszer tagja, komoly vulkáni működés figyelhető meg itt.

9. **Katar/Катар** – az Arab-félsziget északkeleti részén a Perzsa-öbölbe nyúló félsziget, ahol az arab emírség, a Katari Állam található. Délen Szaúd-Arábia határolja. A Bahreini-öböl választja el a közeli Bahrein szigettől. A világ egyik legnagyobb kőolaj- és földgázkészletével rendelkezik.

10. **Kathiawar/Катиавар** – az Indiai szubkontinens nyugati részén található, Indiához tartozó félsziget, területe 60 ezer km². Délen és nyugaton az Arab-tenger, északnyugaton a Kutch-öböl, észak-ÉK-en az indiai szárazföld, keleten a Cambay-öböl (vagy Khambhat-öböl) határolja.

11. **Kis-Ázsia /Мала Азия** – vagy **Anatólia**, Délnyugat-Ázsia része, amely a mai Törökország területén található. A görög szó „*napkeletet*” jelent. A Kis-Ázsia elnevezés az ókori latin Asia Minor megnevezésből származik. Hídszerűen helyezkedik el Európa és Ázsia fő területei között, így az őskortól kezdve számos civilizáció bölcsőjeként funkcionált.

12. **Koreai/Корейський** – 1100 km hosszan nyúlik be a Csendes-óceánba, területe a szigetekkel együtt 220,8 ezer km². Keletről a Japán-tenger, délről a Kelet-kínai-tenger, nyugatról a Sárga-tenger határolja. Északi részén a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (Észak-Korea), délen a Koreai Köztársaság (Dél-Korea) helyezkedik el.

13. **Ljaotung/Ляотунг** – Kína északkeleti részén, a Sárga-tenger Liaodong- és Nyugat-Koreai öblei között húzódik. 225 km hosszú, 80-130 km széles.

14. **Maláj/Малакка** – **Thai-Maláj-** vagy **Malakka-f.sz.** – félsziget Délkelet-Ázsiában, É-D irányban elnyúlva. Az Indokínai-félszigethez a Kra-földhíd kapcsolja, így **Kra-félszigetnek** is hívják. A Thai-öböl, Dél-kínai-tenger, Johori-szorosok, Szingapúri-szorosok, Malaka-szoros, Andamán-tenger határolja. Területén 3 ország osztozik: Mianmar, Thaiföld, Malajzia.

15. **Mangislak/Мангишлацкий** – nyugaton a Kaszpi-tenger mossa partját, északkeleten pedig a Buzacsi-félszigettel határos, Kazahsztán területéhez tartozó félsziget.

16. **Santung/Сантунг** – a Santung tartomány keleti részén lévő félsziget, mely elválasztja egymástól az északnyugaton lévő Pohaj-öbölt a keleten és délen lévő Sárga-tengertől.

17. **Sínai/Синайський** – a Földközi- és a Vörös-tenger által közrefogott, Ázsiát Afrikával összekötő jellegzetes, háromszög alakú félsziget; Területe közel 61 ezer km², Egyiptomhoz tartozik.

18. **Tajgonosz-félsziget /Тайгонос** – az Ohotszki-tenger Selihov-öblébe északról benyúló félsziget. Nyugatról a Gizsiga-öböl, keletről pedig a Penszina-öböl határolja.

19. **Tajmir/Таймир** – Ázsia szárazföldjének legészakibb része, területe kb. 400 ezer km². A Kara-tenger és a Lapytev-tenger között terül el, középső részén húzódik a Birranga-hegység. Területét az örökfagy (permafroszt) uralja.

Fokok / Мису:

20. **Baba/ Баба** – é. sz. 39° 29', k. h. 26° 10', Ázsia legnyugatibb pontja, az Égei-tenger partján, Törökországban.

21. **Ca Mau/Самау** – é. sz. 8° 37', k. h. 104° 42', Vietnamban található a Ca Mau-félszigeten, vietnami szárazföld legdélibb csücske.

22. **Comorin/Коморин** – a Hindusztán-félsziget (Indiai szubkontinens) déli vége, az Arab-tenger, a Bengáli-öböl és az Indiai-óceán találkozásánál nyúlik a vízbe.
23. **Cseljuszkin/Челюскін** – é. sz. 77° 43', k. h. 104° 15', kontinentális Ázsia legészakibb pontja, mely a Cseljuszkin-félszigeten található.
24. **Gyezsnyev/Дежнёва** – vagy **Keleti-fok**, é. sz. 66° 04', ny. h. 169° 39', Oroszország és így Eurázsia legkeletibb pontja a Bering-szorosban, partját mossa a Jeges-tenger Csukotszkij-tengere és a Csendes-óceán Bering-tengere. 86 km-re van az alaszakai Wales-foktól.
25. **Hadd/Хадд** – é.sz. 22° 31', k. h. 59° 46', az Arab-félsziget legkeletibb pontja, Omán területén található. Elválasztja az Ománi-öblöt és az Arab-tengert.
26. **Jelizaveta/Єлізавета** – koordinátái: é. sz. 54° 42', k. h. 142° 70', a Szahalin-sziget legészakibb pontja.
27. **Lopatka/Лопатка** – é. sz. 50° 51', k. h. 156° 39' kordináták alatt található. A Kamcsatka-félsziget legdélibb pontja Oroszországban.
28. **Piáj/Пиай** – vagy **Tanjong Piai-fok**, é. sz. 1° 15', k. h. 103° 30' kordinátákkal rendelkezik. Ázsia legdélibb pontja a Maláj-félszigeten, ami az Egyenlítő közelében fekszik.

Hegységek / Гору і хребти:

29. **Altáj/Алтай** – 2525 km hosszan elterülő röghegység Közép- és Kelet-Ázsiában, Oroszország, Kína, Mongólia és Kazahsztán közös határvidékén, ahol az Irtis és az Ob folyók erednek. Területe 845 ezer km², legmagasabb pontja a Beluha (4506 m).
30. **Arakan/Аракан** – Nyugat-Mianmarban, Rakhine állam partja és Közép-Mianmar között, ahol az Irrawaddy folyó folyik, közel 950 km hosszan húzódó hegység. A legmagasabb pontja a Victoria-hegy, 3094 m.
31. **Bajkál/Байкальський** – Oroszországban, a Szibéria déli hegyvidékeihez tartozó kb. 300 km hosszan elnyúló hegység. A Bajkál-tó északnyugati partvidékén helyezkedik el, legmagasabb pontja a Cserszkij-hegyen található (2588 m).
32. **Birringa/Бирранга** – hegység Szibériában, Oroszország területén. A Tajmir-félsziget északi részén 1100 kilométer hosszan húzódik.
33. **Cserszkij/Черського** – Oroszország ázsiai részén húzódik, Északkelet-Szibériában, a Verhojanszki-hegylánctól keletre. 1500 km hosszú, Cserszkij-felföldnek is nevezik. Szibéria 19. századi kutatójáról, I. Gy. Cserszkijről nevezték el.
34. **Csilien/Чілієн Шань** – a hegység az Altintaggal együtt alkotják Nan-Shant, a Tibeti-fennsík északkeleti lejtőjét és a Hexi-folyosó délnyugati határát. Északnyugat-délkelet irányban, 500 km hosszan húzódik. A legmagasabb pontja a Tuanzefin-hegy, 5808 m magas.
35. **Csukcs/Чукотський** – Északkelet Ázsiában 450 km hosszan húzódik. Magassága 500 – 1000 m között változik. A vonulat vízválasztó a Jeges-tenger és a Bering-tenger vízgyűjtő medencéjének folyói között.
36. **Dél-Kínai/Південно Китайські** – Kína egyik nagytája az ország délkeleti részén, a Jangcétól délre a tengerpartig húzódik. Legnagyobb része a kaledóniai hegységképződés során létrejött röghegység. A Vuji-hegységben található a legmagasabb csúcsa (2158 m).
37. **Dzsugzsur/Джугджур** – az Oroszországi Távol-Keleten, az Ohotszki-tenger északnyugati partja mentén, kb 700 km hosszan húzódó hegység. Legmagasabb csúcsa a Topko-hegy, 1906 m.

38. **Elbursz/Ельбурз** – vagy **Alburz** hegység Irán északi részén, Északnyugatról az örmény határ, északról a Kaszpi-tenger, keleten Türkmenisztán és Afganisztán határvidéke keretezi. Legmagasabb hegye, a Damávand (5610 m), szélessége 120 km, hosszúsága 600 km.
39. **Himalája/Гімалаї** – az Eurázsiai-hegységrendszer része, Tibet és az Indiai szubkontinens között 2400 km hosszan, 250 km szélesen húzódik. Itt található a Föld legmagasabb hegycúcsa, a 8848 m magas Csomolungma (Mount Everest). Nevének jelentése: „*a hó otthona*”, „*a hó hazája*”.
40. **Hindukus/Гіндукуш** – az Eurázsiai-hegységrendszer része, Közép-Afganisztántól Északnyugat-Pakisztánig 800 km hosszan, 350 km szélesen húzódik. Legmagasabb pontja a Tiricsmir (7690 m).
41. **Iráni/Іранський** – felföld délnyugat Ázsiában, Irán, Afganisztán és Pakisztán területén 2,7 millió km² területet foglal magába. Nyugaton, délnyugaton a Zagrosz, északnyugaton az Örmény-felföld és a Kaukázus, északon a Kaszpi-tenger és a Kopet-dag, keleten a Hindukus, a Szulaiman- és Kirthar-hegységek, délen a Perzsa-öböl, a Hormuzi-szoros, az Ománi-öböl és az Arab-tenger határolja.
42. **Jablonovij/Яблонувий** – Oroszországban, a Szibéria déli hegyvidékeihez tartozó Bajkálontúli-hegyvidék része. Szélessége 80 km-t, hossza 700 km, legmagasabb pontja a Kontalakszkij Golec (1706) m.
43. **Kaukázus/Кавказькі** – a Fekete-tenger és a Kaszpi-tenger között, 1100 km hosszú, 160 km szélességű hegységrendszer. Legmagasabb csúcsa, (egyben Európa legmagasabb hegye), az Elbrusz (5642 m). Európa délkeleti határának tekintik. Két része van, a Nagy-Kaukázus és a Kis-Kaukázus.
44. **Kazah-hátság/Казахський мілкосопковик** – egy erősen lepusztult gyűrt hegység maradványa Kazahsztán északkeleti részén. Területe 72 ezer km², melynek hossza nyugatról keletre kb. 1200 km. Legmagasabb pont az Akszoran (1565 m).
45. **Keleti-Ghátok/Східні Гати** – a Hindusztáni-félsziget keleti részén húzódik a Bengál-öböl partvidékén, 1500 km hosszan. Legmagasabb csúcsa a Mahendragiri (1680 m).
46. **Kis-Hingan/Малий Хінган** – 500 km hosszú és 70 km széles hegység a Távol-Keleten, amely elválasztja a Mandzsúriai-síkságot az Amur-völgyétől.
47. **Kopet-dag/Копетдаг** – vagy **Türkmén-khoraszáni hegylánc** kb. 650 km hosszan elnyúló hegyvonulat Ázsiában, Türkmenisztán és Irán határán. Északnyugaton a Kaszpi-tenger, délkeleten a Hari Rud-folyó határolja. Legmagasabb csúcsa a 3191 m Kucsan Irán területén. A kopet jelentése „*rakás*”, „*halom*”, dag „*hegyet*” jelent.
48. **Korják/Коряцький** – a második legnagyobb hegység Északkelet-Ázsiában, Szibériában, 1200 km hosszan, 270 km szélesen húzódik a Bering-tenger mentén.
49. **Kunlun/Кунлунь** – Ázsia egyik leghosszabb, közel 4000 km hosszú röghegysége, amely Kína nyugati részén terül el. Magas hegység, a Tibeti-fennsík északi peremét alkotja, a Karakorum-hegységtől keletre, a Pamírtól a Jangcéig terjed. Legmagasabb pontja a Liushi Shan, mely 7167 m.
50. **Nagy-Hingan/Великий Хінган** – vulkáni hegység Északkelet-Kínában és Kelet-Mongóliában, határ Közép- és Kelet-Ázsia között. Hossza kb. 1200 km, szélessége 400 km, legmagasabb pontja a Huangshan-hegy (2034 m).
51. **Nyugati-Ghátok/Західні Гати** – vagy **Szahjadri-hegység** hegyvonulat az Indiai szubkontinens, és a Dekkán-fennsík nyugati szegélyén. 1600 km hosszan fut. Északon a Tapti folyótól délre kezdődik, és a félsziget déli csúcsánál végződik. Legmagasabb pontja az Anamudi (2695 m).
52. **Pamir/Памір** – az Eurázsiai-hegységrendszer tagja, Közép-Ázsiában, a Himalája, Tien-san, Karakorum, Kunlun és Hindukus hegységek találkozásánál 500 km hosszan, 300 km szélesen húzódik. Legmagasabb csúcsa a 7495 m magas Iszmoilí Szomoní.
53. **Szaján/Саянські** – hegyvidék Oroszországban és Mongóliában; Szibéria déli hegyvidékeinek 1200 km elnyúló része. Két részre osztható, a Nyugati-Szaján és a Keleti-Szaján. Legmagasabb

csúcsa a Munku-Szardik (3491 m). Az Altaj és a Bajkál-tó között található. Neve a szajánok, egykor élt nép nevéből származik.

54. **Szihote-Alin/Сихоте Алин** – a Távól-Keleten, Oroszország délkeleti részén 1200 km hosszan és 250 km szélesen húzódó hegylánc. Nyugaton az Alsó-Amur és az Usszuri-folyó völgye, keleten a Tatár-szoros és a Japán-tenger határolja. Legmagasabb csúcsa a Tordoki-Janyi, 2077 m.

55. **Sztanovoj/Становой** – Oroszországban, Szibéria déli részén 700 km hosszan, 180 km szélesen húzódó hegység. Nagyobb része a Bajkál-Sztanovoj-hegyvidék (vagy Észak-Bajkálontúl), kisebbik keleti része az orosz Távól-Kelet hegyvidékéhez tartozik.

56. **Tibet/Тибет** – a Föld egyik legnagyobb átlagmagasságú területe, 2,3 millió km² területű; a Pamírtól a Szecsuáni-medencéig, ill. a Tarim-medencétől a Himalájáig terjed. Innen ered: Jangce, Brahma-putra, Huang Ho, Indus, Mekong, stb.

57. **Tiensan/Тянь Шань** – közép-ázsiai láncos röghegység, a Takla-Makán sivatagtól északra és nyugatra fekszik, Kazahsztán, Kirgizisztán és Nyugat-Kína területén. Délen érintkezik a Pamír-hegységgel. Nevének jelentése a „*mennyei hegység*”. Kb. 2500 km hosszan, 400 km szélesen húzódik. Legmagasabb pontja a 7439 m Dzsengis Csokuszu.

58. **Toros/Торос** – vagy **Taurusz** az Eurázsiai-hegységrendszer tagja, mely közel 560 km hosszan, nyugat-keleti irányban terül el Törökország Földközi-tengeri illetve Délkelet-anatóliai régiójának térségében, a tengerparttal párhuzamosan. Részei: Nyugati-Torosz, Középső-Torosz, Délkeleti-Torosz vagy Örmény-Torosz, Belső-Torosz.

59. **Verhojanszki/Верхоянский** – Oroszország ázsiai részén, Északkelet-Szibériában elterülő, a Léna és az Aldan völgyét keleten hosszan kísérő hegyvidék. Hossza 1200 km, szélessége 100–250 km. Neve a Jana-folyó névből ered, a folyó forrásvidékére, felső folyására utal (a „*verh*” szó jelentése: „*fent, felfelé*”).

60. **Zagrosz/Загрос** – Irán és Irak legnagyobb hegysége, közel 1500 km hosszú. Nyugat-Irántól, ill. az iraki Dél-Kurdisztántól indul, és a Hormuzi-szorosnál ér véget. Legmagasabb csúcsa a Zard Kuh, 4548 m. A fő részei: Kurdisztáni-Zagrosz, Középső-Zagrosz, Déli-Zagrosz.

Fennsíkok / Плоскогір'я:

61. **Dzsungária/Джунгарія** – a háromszög alakú medencét északkeleten a Mongol-Altaj, délen a Tien-san és a belőle kiágazó vonulatok határolják, északnyugati oldalán a Közép-ázsiai-peremhegyvidékhez tartozó tágas átjárók vezetnek Közép-Ázsia felé (mint pl. a Dzsungár-kapu). Legmagasabb csúcsa a 4464 m Dzsungár-Alatau.

62. **Hindusztáni/Декан** – Dél-India nagy részét lefedő, háromszög alakú fennsík. Három hegyvonulat veszi körül, nyugaton a Nyugati-Ghátok, keleten a Keleti-Ghátok, északon pedig a Szatpura-hegység és a Vindhja-hegység határolja. Területe 422 ezer km².

63. **Kolima/Колима** – mocsaras síkság Oroszország ázsiai felén Északkelet-Szibériában. A Kelet-szibériai-alföld része, az Ingyigirka deltájától a Kolima völgyéig terjed. Délnyugaton az Alazeja-fennsík, délkeleten a Jukagir-fennsík határolja. Területe 170 ezer km².

64. **Közép-Szibériai/Среднеосибірське** – Oroszország ázsiai részén található, nyugaton a Jenyiszej völgye, keleten a Közép-jakut-alföld, ill. délkeleten a Léna és az Aldan völgye a határa. Északon az Észak-szibériai-alföld, délen a Bajkál-hegység előtt és a Keleti-Szaján előtt húzódó perem süllyedékek képezik a határ. Területe 3,5 millió km². Széle-hossza egyformán 2000 km. Legmagasabb pontja a Kameny (1701 m).

65. **Mezopotámiai/Месопотамське** – egy hordalékkal feltöltött síkság, amely a Tigris- és az Eufrátesz-folyók völgyei között fekszik. Délkeletről az Arab-, nyugatról a Szír-sivatag, délről a Perzsa-öböl, északról a Kaukázus és a Zagrosz-hegység határolja.

Mélyföldek / западини:

66. **Holt-tenger/Мертве море** – tenger, lefolyástalan tó Izrael, Palesztina és Jordánia határán. A Jordán-árokban található Földünk legmélyebb szárazföldi pontja; a víz tükre kb. 420 m-rel van a földrajzi tengerszint alatt. Nevét onnan kapta, hogy a magas sókoncentráció miatt nem élnek meg magasabb rendű élőlények benne (8-szor annyi sót tartalmaz, mint az óceánok vize).

67. **Karagije/Карагіе** – mélyedés a Mangislak-félszigeten, a Kaszpi-tenger keleti partja és a Mangistau-hegység között. A legmélyebb száraz mélyedés Kazahsztánban, és az egyik legmélyebb Ázsiában (132 m-rel a tengerszint alatt).

68. **Turáni/Туранська** – alföld vagy **Turán-síkság** süllyedékterület Közép-Ázsiában, a Kaszpi-tenger, a déli-Urál, a Kazah-hátság, a Tien-san és az Iráni-medence hegységei között. Területe kb 2 millió km², legmélyebb pontja -81 m-en van. Két nagy sivataga a Kara-kum és a Kizil-kum.

Sivatagok / Пустелі:

69. **Alasán/Алашань** – sivatag Közép-Ázsiában, Kínában, a Góbi-sivatag ("Alashan Góbi") része. Délnyugaton a Nanshan-hegység, délkeleten a Sárga-folyó határolja; területen közel 1 millió km².

70. **Betpak-Dala/Бетпак Дала** – Közép-Ázsiai sivatag Kazahsztánban. A Szarisz és a Chu folyók, valamint a Balhas-tó alföldjei között található, területe közel 75 ezer km².

71. **Dasht-e Kavir/Деште Кевір** – „nagy sósivatag”, zonális sósivatag Iránban, az Iráni-fennsík közepén. Területe 77,6 ezer km². Északnyugaton az Alborz-hegység, délkeleten a Dasht-e Lut határolja.

72. **Dasht-e Lut/Деште Лут** – zonális sósivatag, a Zagrosz-hegységtől délnyugatra húzódik, északon a Dast-e Kavirhoz csatlakozik. Területe közel 80 ezer km². A Föld legforróbb pontjának számít.

73. **Góbi/Гобі** – Ázsia egyik nagy sivataga, Kína északi és Mongólia déli részén. Nevének jelentése „terméketlen sztyeppe”. Nyugatról a Tien-san, délről az Altin-tag és a Csilien-hegység, keletről a Nagy Hingan-hegység határolja. Területe közel 1,3 millió km².

74. **Kara-kum/Кара Куми** – közép-ázsiai sivatag, jelentése „fekete homok”. Nyugatról a Kaszpi-tenger, északról az Aral-tó és az Amu-darja folyó, északkeletről a Kizil-kum-sivatag határolja. Területe 350 ezer km², Türkmenisztánnak 70%-át foglalja el.

75. **Kizil-kum/Кизил Кум** – közép-ázsiai sivatag, jelentése „vörös homok”. Északkeletről a Szirdarja, délnyugatról az Amu-darja, északnyugatról pedig az Aral-tó határolja. Területe 298 ezer km², Kazahsztán, Üzbegisztán és kis részben Türkmenisztán osztozik rajta.

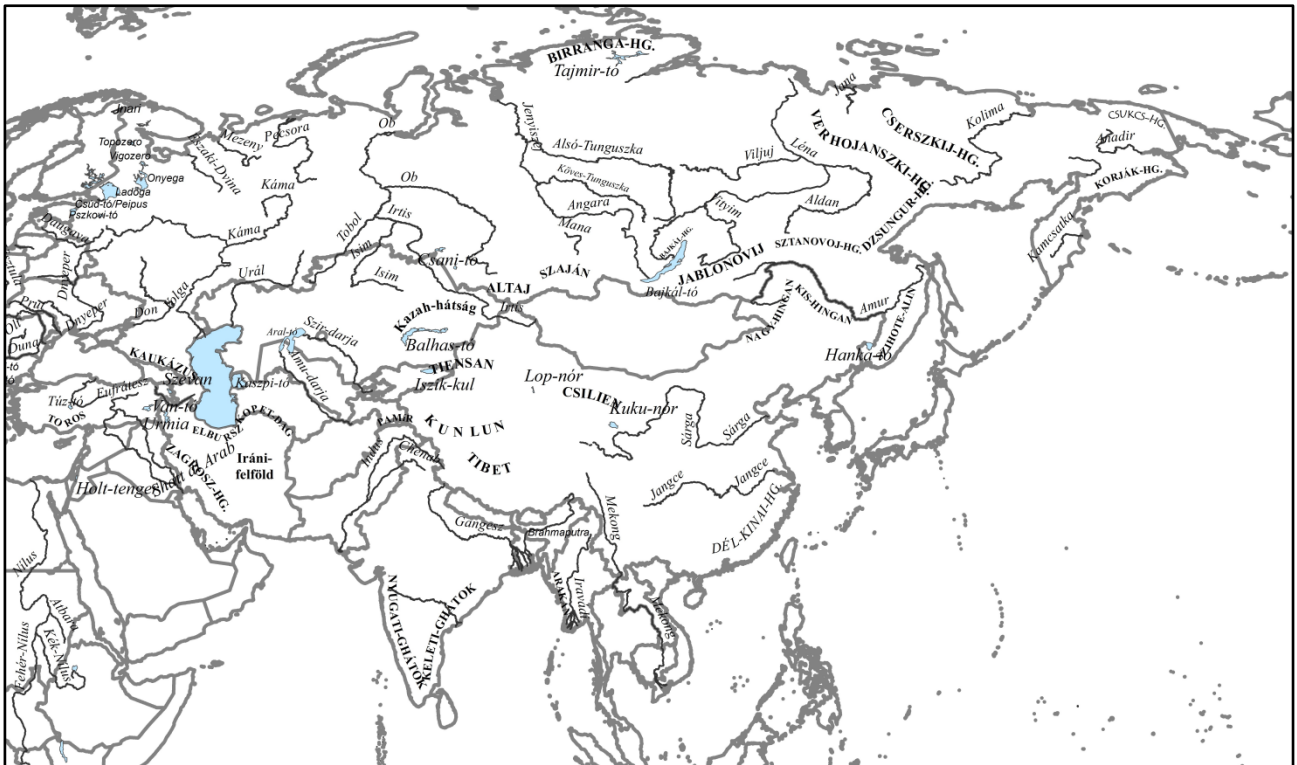
76. **Nefúd/Нефуд** – az Arab-félsziget északi részén, Szaúd-Arábia és Jordánia területén fekszik. Területe kb. 100 ezer km². Északon a Szír-sivataghoz, délen a Dahna-sivatagon keresztül a Rab-el-Hálihoz kapcsolódik.

77. **Rub-al-Háli/Руб ель Халі** – az "Üres negyed", az Arab-félsziget déli részén húzódó homoksivatag. A területe 650 ezer km², Szaúd-Arábiára, Omán egyes részeire, az Egyesült Arab Emírségekre és Jemenre terjed ki. Az Arab-sivatag része.

78. **Szír/Сирійська** – vagy Szír-Arab-sivatag, sivatagos, félsivatagos, száraz, terméketlen terület a Közel-Keleten, amely Szíria és Jordánia keleti, Irak nyugati, Szaúd-Arábia északi részén terül el.

79. **Takla-Makán/Такла Макан** – homoksivatag Közép-Ázsiában, Kína Hszincsiang-Ujgur tartományában, a lefolyástalan Tarim-medencében, a Kunlun hegységtől északra, a Pamír és a Tien-san hegységektől keletre, ill. délre található. Hideg sivatag, területe 270 ezer km².

80. **Thar/Тар** – vagy **Nagy-Indiai-sivatag**, az Indiai szubkontinens északnyugati részén, Pakisztán és India határának két oldalán húzódik. Területe kb. 250 ezer km². Nyugaton az Indus völgye, keleten az Aravalli-hegység, észak-ÉNy-on a Szatledzs folyó, délen a gudzsaráti Kaccsh határolja.

Folyók / Річки:

81. **Aldan/Алдан** – folyó Kelet-Szibériában, a Léna legbővizűbb és második leghosszabb, jobb oldali mellékfolyója. Hossza 2273 km, a Sztanovoj-hegylánc északi részén ered és a Lénába ömlik.
82. **Alsó-Tunguszka/Нижня Тунгуска** – Közép-Szibériai folyó, hossza 2989 km. A Jenyiszej második legnagyobb, jobb oldali mellékfolyója. Az Angara-hegyvonulattól keletre ered, a Jenyiszejbe torkollik.
83. **Amu-darja/Аму Даря** – Közép-Ázsiai folyó. Jelentése „nagy folyó”, ami a bibliai Édenkert négy nagy folyójának egyikét jelöli. A Pamír-hegységben ered, és korábban az Aral-tóba ömlött, ma már azonban az intenzív öntözés miatt eltűnik a Turáni-alföldön. Hossza 2620 km.
84. **Anadir/Анадир** – folyó Oroszország ázsiai részének északkeleti peremvidékén, Csukcsföldön. Hossza 1150 km, az Anadir-fennsíkron ered, a Bering-tenger Onyemen-öblébe torkollik.
85. **Angara/Ангара** – oroszországi, délkelet-szibériai folyó, a Jenyiszej jobb oldali mellékfolyója. Hossza 1779 km. Ez az egyetlen folyó, amely kifelé folyik a Bajkál-tóból, a Jenyiszejbe végződik.
86. **Araksz/Аракс** – a Kaukázus egyik legnagyobb folyója, amely érinti Törökországot, Örményországot, Iránt és Azerbajdzsánt. Hossza 955 km. A törökországi Erzurum közelében ered, Azerbajdzsánban a Kurával találkozik.
87. **Arguny/Аргунь** – folyó Kelet-Szibéria déli részén, Kína északkeleti vidékén és Oroszország Bajkálontúli határterületén. Hossza 1620 km, a Silka és az Arguny találkozásával keletkezik az Amur.
88. **Brahmaputra/Брахмапутра** – Dél-Ázsiában, az Indiai szubkontinens legbővizűbb folyója. Hossza 2937 km. Tibetben, a Himalája és a Transzhimalája között ered. A Gangesszel (Padma) közös deltatorokolatban éri el az Indiai-óceánt.
89. **Chenab/Шенаб** – Indiában és Pakisztánban folyik 1100 ezer km hosszan. Forrása a Himalájában található, Pakisztán területén egyesül az Indussal.
90. **Eufrátesz/Євфрат** – az egyik legnagyobb közel-keleti folyó, az ókori Mezopotámia két folyamának egyike, hossza 2800 km. Az Örmény-felföldön ered, a Mezopotámiai-alföldön folyik

végig. A Tigris Baszrától északra torkollik az Eufráteszbe, Satt el-Arab néven egyesülve deltával torkollik a Perzsa-öbölbe.

91. **Gangesz/Ганг** – az Indiai szubkontinens egyik legnagyobb és legjelentősebb folyója, a Himalájában ered. Hatalmas deltatorkolattal ömlik a Bengál-öbölbe. Hossza 2510 km. A főág összeömlik a kelet felől érkező Brahmaputrával, közös deltatorkolatuk a **Padma-Megna (Padma)**, amely a világ legnagyobb deltája.

92. **Godavari/Годавари** – India egyik legnagyobb folyója, a Nyugati-Ghátokban ered, hossza 1465 km, ami a Bengáli-öbölbe ömlik.

93. **Hatanga/Хатанга** – Kelet-Szibéria északnyugati részén folyó, „nagy víz”. Hossza 227 km, a Heta és a Kotuj találkozásánál kezdődik, és a Lapytev-tenger Hatanga-öblébe ömlik.

94. **Indus/Инд** – az Indiai szubkontinens, India és Pakisztán leghosszabb folyója, India névadója. Hossza 3200 km, Tibetben, a Manaszarovar-tó közelében ered, Karacsi közelében az Arab-tengerbe ömlik.

95. **Irrawaddy/Иравади** – **Iravádi** vagy **Ayeyarwady**, Dél-Ázsiában, Mianmar teljes hosszában végigfutó, a világ egyik legnagyobb vízhozamú folyója. Hossza 2170 km, a deltának 9 karja van, amelyeken keresztül a folyó vize az Indiai-óceánba irányul.

96. **Irtis/Иртиш** – szibériai folyó, az Ob legnagyobb, bal oldali mellékfolyója. 4248 km hosszú, a Mongol-Altaj hegyeiben kínai területen ered, itteni folyását Fekete-Irtisnek (Kara-Irtis) nevezik.

97. **Isim/Ишим** – folyó Nyugat-Szibériában, az Ob vízrendszeréhez tartozik, az Irtis leghosszabb, bal oldali mellékfolyója. Hossza 2450 km, a Kazah-hátság északi részén, a Nyijaz-hegy oldalán ered, Uszty-Isimnél ömlik az Irtisbe.

98. **Jana/Яна** – az oroszországi Jakutföld folyója, a Lénától keletre. Hossza 872 km, a Dulgalah- és a Szartang-folyók találkozásánál kezdődik, melyek a Verhojanszki-hegységben erednek. A Lapytev-tenger Jana-öblébe torkollik.

99. **Jangce/Янгце** – vagy **Csang-csiang**, a leghosszabb folyó Ázsiában, 6342 km. Az Amazonas és a Nílus után a Föld 3. leghosszabb folyója. A „*hosszú folyó*” Tibetben, a Dzsürhen-hegységben ered.

100. **Jenyiszej/Єнисей** – szibériában található, vízhozamát tekintve Oroszország legnagyobb folyója, „*folyó-anya*”. A kezdetének a Szajánok Kara-Balik tavát, vagyis a Nagy-Jenyiszej eredetét tartják. A Jenyiszej-öböl, illetve a Kara-tengerig hossza 4092 km.

101. **Kamcsatka/Камчатка** – Oroszország ázsiai részén található, Kamcsatka leghosszabb és legbővizűbb folyója. Hossza 758 km, a félsziget déli részén ered, Csendes-óceán Kamcsatkai-öblébe torkollik.

102. **Kizilirmak/Кизилмак** – Törökország leghosszabb folyója, 1151 km hosszú. Északkelet-Anatóliában ered, és a Fekete-tengerbe torkollik.

103. **Kolima/Колима** – folyó Kelet-Szibériában, hossza 2129 km, az Ohotszk–Kolima-felföldön eredő Kulu- és Ajan-Jurjah-folyók egyesülésével keletkezik, és a Kelet-szibériai-tenger Kolima-öblébe ömlik. A gulágtáborok tették ismertté a nevét.

104. **Köves-Tunguszka/Кам'яна Тунгузка** – folyó Közép-Szibériában, a Jenyiszej harmadik legnagyobb, jobb oldali mellékfolyója. „*Kő alatti-Tunguszka*” hossza 1865 km, hosszabbik forrása a Katanga, mely az Angara-hegyvonulat északnyugati oldalán ered és a Jenyiszejbe torkollik.

105. **Léna/Лена** – Kelet-Szibéria legnagyobb folyója. Jelentése „*folyó*”, a Bajkál-hegység lejtőjén tóból ered, a Lapytev-tengerbe torkollik.

106. **Mekong/Меконг** – Kína délkeleti területeiről induló folyó, „*minden folyók anyja*”, több mint 4000 km (a világon a 11. leghosszabb). Keresztül folyik Mianmaron, Thaiföldön, Laoszon, Kambodzsán és Vietnámon, majd a Dél-kínai-tengerbe ömlik.

107. **Ob/Oб** – Oroszország leghosszabb, Ázsia 2. leghosszabb folyója. Hossza 3650 km, de az Irtis eredetétől számítva 5410 km. Nevének jelentése „*hótorlasz, hóbucka*”. Az Altaj-hegységben ered, a Kara-tenger Ob-öblébe torkollik.

108. **Sárga/Жовта** – vagy **Huangho**, a világ 7. és Kína 2. leghosszabb folyója, 5464 km hosszú, a Tibet melletti Csinghaj tartományban ered. A Kínai-alföldön átfolyva a Pohaj-öbölbe ömlik. A világon a legtöbb hordalékot szállító folyó.

109. **Silka/Шилка** – folyó Kelet-Szibéria déli részén, Oroszország Bajkálontúli határterületén. 560 km hosszú, az Arguny és a Silka találkozásával keletkezik az Amur.

110. **Shatt al Arab/Шат ель Араб** – kb. 200 km hosszú folyó Mezopotámiában, amely az Eufrátesz és a Tigris folyók találkozásánál keletkezik. A folyó déli szakasza az iráni-iraki határt alkotja egészen a torkolatáig, ahol a Perzsa-öbölbe ömlik.

111. **Szir-Darja/Сир Даря** – Közép-Ázsiai folyó, Üzbegisztán, Tádzsikisztán és Kazahsztán területén. A bibliai Édenkert négy nagy folyójának egyike. A Tien-san hegységben ered, hossza 3019 km.

112. **Tigris/Тигр** – az egyik legnagyobb közel-keleti folyó, az ókori Mezopotámia két folyamának egyike, hossza 1862 km. Forrása Törökországban, a Toros-hegységben van, Mezopotámiai-alföldön folyik végig. Az Eufráteszsel Baszra közelében egyesülve Shatt el-Arab néven deltával torkollik a Perzsa-öbölbe.

113. **Tobol/Тоболь** – folyó Kazahsztánban és Oroszországban, az Irtis legnagyobb, bal oldali mellékfolyója. Hossza 1670 km, a Turgaj-fennsík nyugati oldalán, Kazahsztán és Oroszország határvidékén ered, az Irtisbe torkollik.

114. **Viljuj/Вильюй** – folyó Kelet-Szibéria nyugati vidékén, a Léna leghosszabb és második legbővizűbb, bal oldali mellékfolyója. Hossza 2650 km, a Közép-szibériai-fennsík északi részén ered és a Lénába ömlik.

115. **Vityim/Витим** – folyó Kelet-Szibéria délnyugati részén, a Léna jobb oldali mellékfolyója. Hossza 1978 km (a Vityimkannal együtt), a Bajkál-tótól keletre húzódó Ikatszki-hegységben ered, és a Lénába ömlik.

Tavak / Озера:

116. **Aral/Аральське** – Kazahsztán és Üzbegisztán határvidékén, a Kaszpi-tengertől keletre, a Turáni-alföldön fekvő lefolyástalan sóstó. 1960-ban még a Föld 4. legnagyobb tava volt, ma már alig maradt belőle valami. Az Amu-darja és a Szir-darja táplálta/ja. Nyugatról az Usztyurt-fennsík, keletről a Kizil-kum határolja. Területe kb. 17,1 ezer km², legmélyebb pontja 63 m.

117. **Bajkál/Байкальське** – egy tektonikus eredetű hasadéktó, amely a Jenyiszej-folyó vízgyűjtő területén, Dél-Szibériában található. A Föld legnagyobb édesvizű, és egyben a legmélyebb tava is, maximális mélysége 1642 m. Területe 31,7 ezer km². Nevének jelentése „*természet*”.

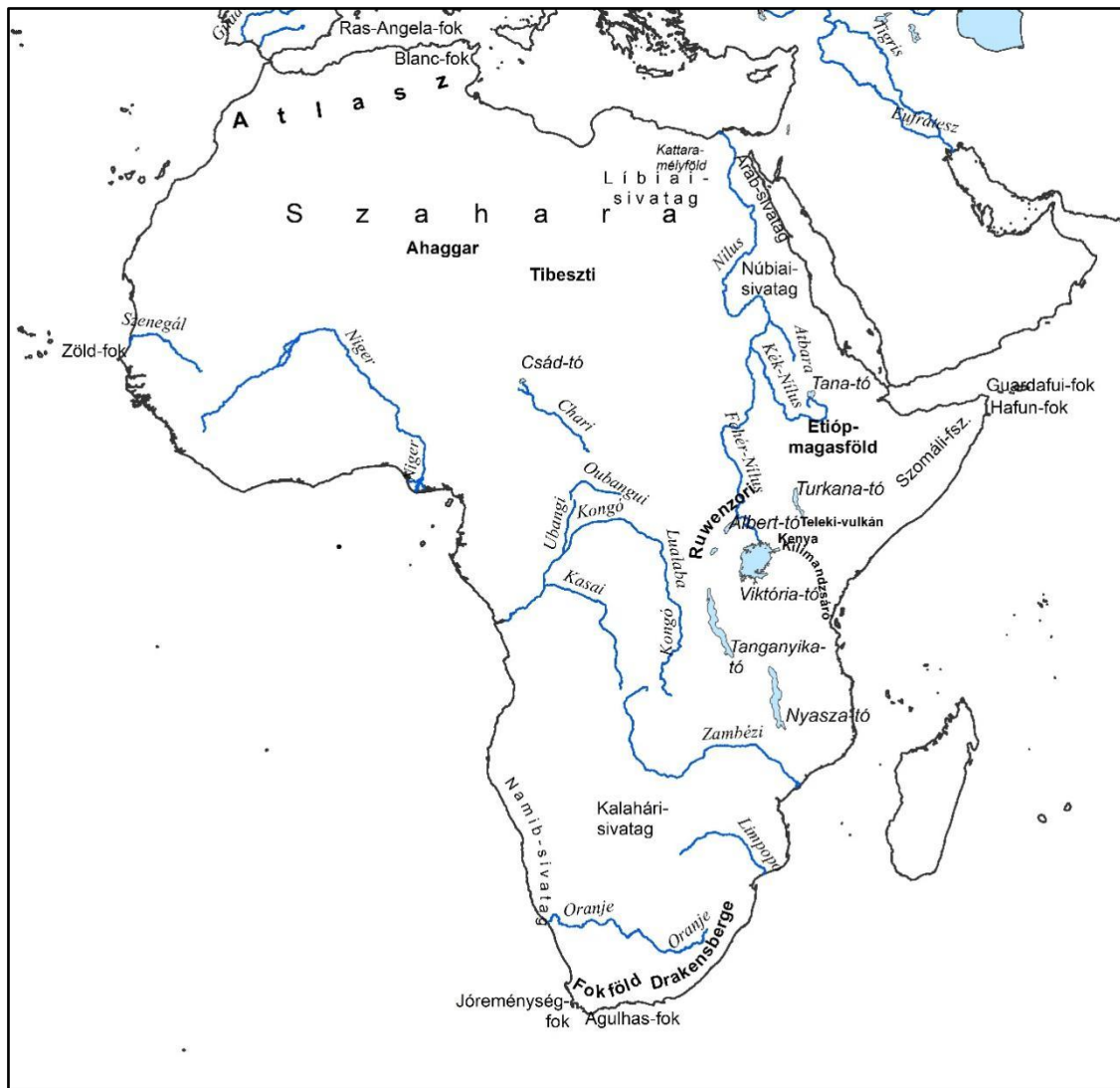
118. **Balhas/Балхаш** – vagy **Balkas-tó**, nagy részben sós vizű (nyugati oldala édes vizű, a keleti azonban sós), lefolyástalan tó Kazahsztán délkeleti részén, Közép-Ázsia legnagyobb tava. Területe 16,9 ezer km², legnagyobb mélysége 25,6 m.

119. **Csani/Чани** – sekély, lefolyástalan sóstó Oroszország ázsiai részén, a Felső-Ob és az Irtis közötti Baraba-alföldön helyezkedik el. Területe 2 ezer km², legnagyobb mélysége 10 m.

120. **Hanka/Ханка** – vagy **Hszingkaj-tó** az orosz-kínai határon fekszik, a tengermelléken található. Területe 4,2 ezer km², maximális mélysége 10 m.

121. **Holt-tenger/Мертве море** – lefolyástalan tó Izrael, Palesztina és Jordánia határán. A Jordán-árokban található Földünk legmélyebb szárazföldi pontja. Területe 810 km², legmélyebb pontja 330 m.
122. **Iszik-kul/Исик Куль** – lefolyástalan hegyi tó a Tiensan-hegység északi részén, Kirgizisztán területén. Kaszpi-tenger után a 2. legnagyobb sós vizű tó. Nevének jelentése „*meleg tó*”. Területe 6,2 ezer km², legmélyebb pontja 668 m.
123. **Kaszpi/Каспійське** – vagy **Kaszpi-tenger** a Föld legnagyobb tava (és sós tava is), területe kb. 371 ezer km². Európa és Ázsia találkozásánál fekszik, Oroszország, Azerbajdzsán, Türkmenisztán, Kazahsztán és Irán határolja. Legnagyobb mélysége 1025 m a Déli-Kaszpi-depresszióban van.
124. **Kuku-nór/Куку Нор** – tektonikus sóstó Kínában, a Tibeti-fennsíkon. Maradványtó, területe 4,4 ezer km², maximális mélysége 33 m.
125. **Lop-nór/Лоп Нор** – a Tarim-medence legmélyebb pontján, a Lop-sivatagban elhelyezkedő tó, „*vándorló tó*”-nak nevezik. Területe 2,3 ezer km², legnagyobb mélysége 1 m.
126. **Szevan/Севан** – Örményország legnagyobb tava, és az egyik legjelentősebb a világ magasan fekvő nagy tavai között. A Van- és az Urmia-tavakkal együtt „*örmény tengerek*”-nek is nevezik őket. Területe 940 km², legmélyebb pontja 78,4 m.
127. **Tajmir/Таймирське** – a Tajmir-félszigeten fekvő tó, Területe 4,5 ezer km², legmélyebb pontja 26 m. A Birranga-hegység lábánál, tektonikus medencében fekszik, a világ legészakibb nagy tava.
128. **Túz/Tуз** – Törökország második legnagyobb tava a Van-tó után. A Közép-anatóliai régióban található. Területe 1,5 ezer km², legnagyobb mélysége 2 m.
129. **Urmia/Урмія** – egy sós vizű tó Irán északnyugati részén, Kelet- és Nyugat-Azerbajdzsánban. A világ második legnagyobb sós tava, területe 5,7 ezer km², legnagyobb mélysége 16 m.
130. **Van/Ван** – Törökország legnagyobb tava, az ország keleti részén fekszik. A sós vizű tó vulkanikus tevékenység következtében keletkezett. Területe 3,7 ezer km², legmélyebb pontja 457 m.

3.3. AFRIKA / АФРИКА

Félszigetek / Півострови:

1. **Szomáli/Сомалі** – Afrika legnagyobb félszigete, amely Északkelet-Afrikában helyezkedik el. Háromszögre hasonlító alakja miatt Afrika szarvának is nevezik. Száraz, félsivatagi terület, melyet északról az Ádeni-öböl, keletről az Indiai-óceán határol, míg nyugatról a Nagy-hasadékvölgy szegélyezi, dél felé pedig fokozatos átmenetet képez a Kelet-afrikai-magasföld irányába.

Fokok / Миси:

2. **Agulhas/Агульхас** – másnéven Tű-fok (d. sz. $34^{\circ} 52'$), Afrika legdélibb pontja, egyben az a hely is, ahol az Atlanti-óceán és az Indiai-óceán közötti választóvonal húzódik.

3. **Blanc/Бланк** – vagy másnéven Abiad-fok (é. sz. $37^{\circ} 20'$) Afrika legészakibb pontjának is tekintik, Tunéziában található.

4. **Guardafui/Гвардафуйський (Caseyr/Казейр)** – k. h. $51^{\circ} 27'$, A Szomáli-félszigeten fekszik, Afrika második legkeletibb pontja a Hafun-fok után.

5. **Hafun/Хафун** – vagy Ras Hafun, Afrika legkeletibb pontja (k. h. $51^{\circ} 23'$), a Szomáli-félszigeten helyezkedik el. Valaha egy partközeli sziget volt, amit egy kb. 25 km hosszú turzás kapcsolt a szárazföldhöz.

6. **Jóreménység/Доброї надії** – angolul Cape of Good Hope (d. sz. $34^{\circ} 21'$) a Fok-félszigeten helyezkedik el Dél-Afrikában. Az európaiak közül elsőként a portugál hajós, Bartolomeu Dias kerülte meg 1488-ban. A köztudatban sokan tévesen Afrika legdélibb pontjának hiszik.

7. **Ras-Angela** – vagy Angela-fok (é. sz. $37^{\circ} 21'$) egy sziklás földnyelv Tunéziában, Bizerte közelében. 2014-től tartják Afrika legészakibb pontjának a Blanc-fok helyett.

8. **Zöld/Зелений** – vagy Almadies-fok/Vert-fok (ny. h. $17^{\circ} 32'$) egy fiatal félsziget Szenegálban, Dakar közelében. Afrika legnyugatibb pontja.

Hegységek / Гори:

9. **Ahaggar/Ахаггар** – másnéven Hoggar-hegység Algéria délkeleti részén, a Szahara „közepén” terül el, legmagasabb pontja a Tahat (3003 m). Nevét a több ezer éve itt élő tuareg törzsről, a Kel Ahaggarról kapta.

10. **Atlasz/Атлас** – több, mint 2000 km hosszúságban és 200-400 km szélességben húzódó hegység Afrika északi részén a marokkói Agadirtól Tuniszig. Legmagasabb pontja a Dzsebel Túbkál (4071m). Földtanilag két részre osztható: Szaharai-Atlasz és Parti-Atlasz.

11. **Drakensberge/Драконови** – vagy Sárkány-hegység 1100 km hosszan húzódó peremi helyzetű hegység Afrika déli részén. Legmagasabb pontja a Thabana Ntlenyana (3482 m). A hegység a nevét onnan kapta, hogy a mély kanyonvölgyekkel felszabdalt hegyperem a már kihalt sárkánygyíkok pikkelyes hátára emlékeztet a part felől nézve.

12. **Etióp-magasföld/Ефіопське нагір'я** – egy nagy kiterjedésű vulkanikus, nagyrészt bazaltból álló fennsíkkrendszer Északkelet-Afrikában. Északkeleten 1000 m-es meredek fallal szakad le az Afar-síkság felé. Legmagasabb részei meghaladják a 4500 métert. Afrika tetejének is hívják.

13. **Fokföldi/Капські** – hegyvidék Dél-Afrikában, melyet a Fok-hegység (fő vonulatai a Lange-hegy és a Zwarte-hegy) és a hozzá tartozó medencék (pl. Kis-Karru-medence, Nagy-Karru-medence) alkotnak.

14. **Kenya/Кенія** – Afrika egyik legmagasabb hegye (5199 m), egy egyedül álló kialudt vulkán. Az európaiak közül először Johann Ludwig Krapf pillantotta meg, a megmászásával pedig Teleki Sámuel és Ludwig von Höhnel próbálkozott elsőként.

15. **Kilimandzsáró/Кіліманджаро** – Afrika legmagasabb hegye (5895 m), Tanzánia északi részén fekszik. Rebmann fedezte fel 1848-ban, havas csúcsait mészkőnek nézve. Tulajdonképpen egy 90 km átmérőjű óriástűzhányó, amely egy törésvonal mentén alakult ki. Lávaalapzatán három vulkán emelkedik, melyek közül a legmagasabb a Kibo (5895 m).

16. **Ruwenzori/Рувензори** – csaknem az Egyenlítőn húzódik 150 km hosszan és 50 km szélességben. Fő csúcsa a Margherita (5220 m), ami Afrika második legmagasabb pontja. Ez volt az ókori geográfusok titokzatos Hold-hegysége, ahonnan a Nílust vélték eredni.

17. **Teleki/Телекі** – tűzhányó a Rudolf-tótól délre Kelet-Afrikában. Magassága 647 méter. Teleki Sámuel fedezte 1888-ban, róla nevezték el.

18. **Tibeszti/Тібести** – 380km hosszan, 350 km szélességben húzódó hegység a Szahara központi részén, területe megközelítőleg 100 ezer km². A kontinentális forrópontok egyik jellegzetes példája. Legmagasabb pontja az Emi-Koussi/Emi-Kuszi (3415m) egyben a Szahara legmagasabb pontja is.

Sivatagok / Пустелі:

19. **Arab/Аравійська** – sivatag Egyiptom keleti részén, a Nílus és a Vörös-tenger között magasodó tájegység. Területe 220 ezer km², többnyire kősvivatag. Vádikkal felszabdalt, sivár, barátságtalan terület.

20. **Kalahári/Калахари** – nagy kiterjedésű félsivatag a Kalahári-medencében. Nevének jelentése: víz nélküli hely. Felszínét sok helyen vöröses színű homok fedi. Egyetlen állandó vízfolyása van, az Okavango.

21. **Líbiai/Лівійська** – sivatag Egyiptomban, a Nílus völgyétől nyugatra kerül el. Területe 1 millió km², ami Egyiptom területének kétharmada. Nagy Homoktengernek is nevezik (Great Sand Sea).

22. **Namib/Наміб** – szélsőségesen száraz éghajlatú terület Délkelet-Afrika Atlanti-óceáni partvidékén 1900 km hosszúságban és 50-150 km szélességben. Neve jelentése helyi nyelven: terület, ahol semmi sincs.

23. **Núbiai/Нубійська** – sivatag a Szahara keleti részén, az Arab-sivatagtól délre kerül el. Nagyrészt kő- és kavicssvivatag. Területe 400 ezer km², legmagasabb pontja 2259 méter. Területén nincsenek oázisok.

24. **Szahara/Сахара** – a világ legnagyobb sivataga, Afrika északi részén kerül el. Területe 7,8 millió km², és 4000 km hosszúságban húzódik az Atlanti-óceántól a Vörös-tengerig a Ráktérítő mentén.

Folyók / Річки:

25. **Atbara/Атбара** – a Nílus egyik mellékfolyója, Északkelet-Afrikában, az Etióp-magasföldön ered, hossza 805 km.

26. **Chari/Шари** – az Azande-hátságban ered, 1000 km hosszan hajózható, és delta torkolattal ömlik a Csád-tóba, annak legfőbb táplálója. Hossza 1399 km, vízgyűjtő területe 650 ezer km².

27. **Fehér-Nílus/Білий-Ніл** – Közép-Afrikában ered, egyik forrása a Kagera, amely a Nílus legtávolabbi forrása. Átfolyik a Viktória-tavon, majd Kartúm közelében találkozik a Kék-Nílussal. Hossza 3700 km, vízgyűjtő területe 1,8 millió km².

28. **Niger/Нігер** – a Futa-Dzsallon északi lejtőin ered, Afrika harmadik leghosszabb, Nyugat-Afrika legfontosabb folyója. Hossza 4160 km, vízgyűjtő területe 2,1 millió km². Sokágú deltával ömlik a Guineai-öbölbe.

29. **Kasai/Касаї** – vagy Cassai a Kongó legnagyobb, baloldali mellékfolyója. A Bié-magasföldön, Angolában ered, hossza 2153 km, vízgyűjtő területe 880,2 ezer km², ami többnyire egyenlítői esőerdővel borított.

30. **Kék-Nílus/Голубий-Ніл** – másnéven Bahr el-Azrak a Nílus jobboldali forrása, amely az Etióp-magasföldön ered 1830 m magasan a Tana-tóból. A folyó a nevét az általa szállított hordalékról kapta, ami áradáskor feketére színezi a folyó vizét. (a fekete és a kék színekre a torkolatnál beszélt szudáni nyelvjárásban ugyanazt a szót használták).

31. **Kongó/Конго** – másnéven Zaire, a Katanga-hátságban ered, hossza 4371 km, vízgyűjtő területe a világon a második legnagyobb: 3,6 millió km². Egyedülálló módon kétszer keresztezi az Egyenlítőt. Az Atlanti-óceánba torkollik. Számos vízesés található rajta (pl. Boyoma-vízesések, Livingstone-vízesés).

32. **Limpopo/Лімпопо** – hossza 1750 km, vízgyűjtő területe 413 ezer km². Johannesburg közelében, a Witwatersrand-hátságban ered Crocodile River néven, és az Indiai-óceánba torkollik. Nevének jelentése „a zuhatag folyója”.

33. **Lualaba/Луалаба** – a Katanga-fennsíkon ered 1400 méter magasságban, tulajdonképpen a Kongó folyó felső szakasza. Hossza 1800 km, vízgyűjtő területe 974,3 ezer km².

34. **Nílus/Ніл** – neve a görög *Neliosz*-ból ered, ami *“folyóvölgyet”* jelent. Az ókori Egyiptomiak Hápi és Iteru néven illették. Afrika és a Föld leghosszabb (egyes mérések alapján a második leghosszabb) folyója. Hossza 6695 km és 6853 km közé tehető, vízgyűjtő területe 3,4 millió km².

35. **Orange/Оранже** – vagy Oranje, hossza 2092 km, Afrika déli részének leghosszabb folyója; a Sárkány-hegységben ered, s az Atlanti-óceánba torkollik tölcsértorkolattal. Vízgyűjtő területe 855 ezer km². Nevét a holland uralkodóházi kapta, jelentése: narancssárga, ami egyben a holland királyi család hivatalos színe is. Legnagyobb mellékfolyója a Vaal.

36. **Oubangui/Убанги** – a Kongó legjelentősebb jobboldali mellékfolyója. Hossza 1120 km, vízgyűjtő területe 651,9 ezer km².

37. **Szenegál/Сенегал** – folyó Nyugat-Afrikában. Hossza 1790 km, vízgyűjtő területe 337 ezer km². 750 méter magasságban ered a Guineai Köztársaságban, és az Atlanti-óceánba torkollik.

38. **Zambézi/Замбези** – Afrika negyedik legnagyobb folyója: hossza 2574 km, vízgyűjtő területe 1,3 millió km², mely 1500 m tszf. magasságban ered a Lunda-küszöbön, és az Indiai-óceánba torkollik deltatorkolattal. Rajta található Afrika legismertebb vízesése, a Viktória-zuhag.

Tavak / Озера:

39. **Albert/Альберта (Mobutu/Мобуту)** – a legészakibb a Nagy-hasadékvölgy tavai közül. Területe 5,3 ezer km², 161 km hosszú és 32 km széles. Legmélyebb pontja 51 m. Tengerszint feletti magassága 619 m. Sass Flóra és sir Samuel Baker fedezte fel 1864-ben.

40. **Csád/Чад** – az azonos nevű medencében fekszik 282 m magasságban. Sekély, lefolyástalan tó a Szahara déli határán. Területe a csapadéktól függően erősen változó (1,5 ezer – 26 ezer km²). Átlagos mélysége 3–6 m, maximális mélysége 11 m. A negyedidőszaki „Paleo-Csád-tenger” maradványának tekintik.

41. **Nyasza/Ньяса (Malawi/Малави)** – a kelet-afrikai Nagy-hasadékvölgyben fekszik 500 méteres tengerszint feletti magasságban. Területe 29,6 ezer km², hossza 580 km, szélessége 75 km. Legnagyobb mélysége 706 méter.

42. **Rudolf/Рудольфа (Turkana/Туркана)** – illetve korábban Jáde-tenger, a Nagy-hasadékvölgy legészakibb, s Afrika legnagyobb állandó sivatagi tava. Felszíne 6,4 ezer km². Teleki Sámuel és Ludwig von Höhnel fedezte fel 1888-ban, s Rudolf osztrák trónörököséről nevezték el. A Turkana nevet 1975-től viseli.

43. **Tana/Тана** – tó az Etióp-magasföldön. 1830 m tengerszint feletti magasságban fekszik, területe 3,6 ezer km², legnagyobb mélysége viszont mindössze 14 m. A Kék-Nílus forrása.

44. **Tanganyika/Танганьика** – hasadéktó, Afrika legmélyebb tava: átlagos mélysége 570 m, legnagyobb mélysége 1470 m. Területe csaknem 33 ezer km². Az édesvízű tó 673 km hosszú és 50 km széles.

45. **Viktória/Вікторія** – vagy Victoria Nyanza Afrika legnagyobb tava. Területe 69,4 ezer km², átlagos mélysége 40 m, legnagyobb mélysége 84 m. Nevét az angol Viktória királynőről kapta. Édesvízű tó, a Fehér-Nílus forrása.

Mélyföldek / Западини:

46. **Kattara/Каттара** – lefolyástalan medence a Líbiai-sivatagban. Területe megközelítőleg 20 ezer km². Felszíne nagyrészt tengerszint alatt helyezkedik el, legmélyebb pontja -133 méter. Nagyrészt homokdűnék, sóréteg és sós mocsarak fedik.

3.4. ÉSZAK AMERIKA / ПІВНІЧНА АМЕРИКА

Félszigetek / нівострови:

1. **Alaskai/Аляска** — a kontinens északnyugati részén kb. 800 km-en át húzódó félsziget, mely elválasztja egymástól a Csendes-óceán és a Bering-tenger vizeit; az Alyeska név aleut nyelvből származik, jelentése *“nagy föld”*; területe 1,5 millió km².
2. **Boothia/Буґія** — a kontinensről az Északi-jeges-óceánba benyúló félsziget közel a Kanadai Arktikus szigetvilághoz, melyen Észak-Amerika szárazföldi részének legészakibb pontja található; a félsziget területe közel 50 ezer km².

3. **Florida/Флоріда** — a kontinens délnyugati részén 650 km hosszan elnyúló félsziget, melyet nyugatról a Mexikói-öböl, keletről az Atlanti-óceán határol, míg Kubától a Floridai-szoros választja el; területe 155 ezer km².
4. **Kaliforniai/Каліфонійський** — Észak-Amerika délnyugati részén húzódó félsziget, melyet nyugatról a Csendes-óceán, keletről a Kaliforniai-öböl határol, a kontinenshez északról kapcsolódik; hossza kb. 1250 km, területe 144 ezer km².
5. **Kenai/Кенай** — Alaszkától délre elterülő félsziget az Alaszkai-öbölben; neve az orosz eredetű Kenajszkaja szóból ered; hosszúsága közel 240 km.
6. **Labrador/Лабрадор** — a kontinens északkeleti részén elterülő félsziget; keletről a Hudson-öböl, északról a Hudson-szoros, északkeletről a Labrador-tenger, délkeletről pedig a Szent Lőrinc-öböl mossa partjait; 1,4 millió km²-nyi területével az 5. legnagyobb félsziget a világon; területén található Észak-Amerika szárazföldi részének legkeletibb pontja.
7. **Melville/Мелвіл** — Baffin-szigettől délre és az Északi sarkkörtől északra elhelyezkedő félsziget a Boothia- és Foxe-öblök között; területe 61,9 ezer km².
8. **Seward/Севард** — Alaszka nyugati partján található közvetlenül az Északi sarkkörtől délre, Euráziától a Bering-szoros választja el; a Csukcs-tenger Kotzebue- és a Bering-tenger Norton-öble is mossa partjait; hosszúsága kb. 320 km.
9. **Új Skócia/Нова Шотландія** — Kanada területéről az Atlanti-óceánba benyúló félsziget, melyet még a Fundy-öböl is határol; területe 55,2 ezer km².
10. **Yucatan/Юкатан** — Közép-Amerikában található félsziget, amelyet a Mexikói-öböl és a Hondurasi-öböl fog közre, s Kubától a Yucatán-szoros választ el; területe 180 ezer km².

Fokok / миси:

11. **Catoche/Каточ** — a Yucatán-félsziget legészakibb pontja; a Mexikói-öböl és a Karib-tenger szárazföldi határát jelzi; kordinátái: é. sz. 21° 36', ny. h. 87° 6'.
12. **Charles/Чарльз** — a Labrador-félszigeten található a Belle-szigeti-szoroshoz közel; ez a fok Észak-Amerika legkeletibb pontja; kordinátái: é. sz. 52° 13', ny. h. 55° 37'.
13. **Corrientes/Корієнтес** — Mexikó nyugati partján a Csendes-óceánba nyúló kiszögelés, melyen egy világítótorony is épült.
14. **Farvel/Фарвель** (Grönlandon/в Гренляндії) — az Eggers-szigeten helyezkedik el Grönland déli részén a Labrador- és az Irminger-tengerek találkozásánál; John Davis nevezte el; a fok közelében található a sziget legdélebbi pontja; kordinátái: é. sz. 59° 46', ny. h. 43° 55'.
15. **Mariato/Марято** — a Panama-földszoros Azuero-félszigetén található, Észak-Amerika legdélebbi pontja; a fok körüli vizek kiváló helyek a szörfözéshez; kordinátái: é. sz. 7° 12', ny. h. 80° 48'.
16. **Sable/Сейбл** — az USA legdélebbi pontja, mely a Florida-félszigeten található, s Florida-öbölre néz; kordinátái: é. sz. 43°55', ny. h. 59° 52'.
17. **San Lucas/Святого Лукаса** — a kontinens nyugati részén található, a Kaliforniai-félsziget legdélebbi pontja, a Csendes-óceánba nyúlik.
18. **Walesi herceg/Принца Уельського** — Alaszkában található a Seward-félszigeten a Bering-szorosnál; a kontinens legnyugatabbi pontja; kordinátái: é. sz. 65° 38', ny. h. 168° 07'.

Hegységek / гори:

19. **Alaszkai/Аляска** — Alaszkában kb. 650 km hosszan, kelet-nyugat irányban húzódó hegység, a Kordillerák része; területén belül található a Mount McKinley-csúcs, amely a 6194 m magasságával a kontinens legnagyobb pontja; a hegység fiatal, területén gyakoriak a földremlátások.

20. **Appalache/Апалачі** — mintegy 2400 km-en át húzódik a kontinens keleti részén északnyugat-délkelet irányban, legnagyobb szélessége 480 km; maximum magassága 2037 m — Mount Mitchell; nevét a spanyol hódítóktól kapta egy Apalachen nevű bennszülött település után; gyűrt röghegység, öreg, nagyon lepusztult.

21. **Brooks/Брукс** — Alaszka északi részén húzódik több mint 1000 km hosszan nyugat-kelet irányban, teljeseen az Északi Sarkkörön belül fekszik; Alfred H. Brooks geológus nevét viseli.

22. **Cascade/Каскад** — a Nyugati-Kordillerák tagja; Észak-Amerika nyugati partja mentén húzódó hegység, mely nevét a vízesésekkel teli folyóiról kapta; észak-dél kiterjedése 1200 km, legnagyobb szélessége 130 km; a Csendes-óceán partja mentén húzódó Tűzgyűrű részét képezi, működő vulkánja a Saint Helens (2549 m).

23. **Déli-Sierra Madre/Південні Сьєра Мадре** — ősi hegységrendszer, mely Mexikó déli részén 1000 km-en át húzódik a Csendes-óceán partján; szélessége eléri a 300 km-t.

24. **Keleti-Sierra Madre/Східні Сьєра Мадре** — a Mexikói-magasföldtől keletre található hegység, mely a Keleti-Kordillerák része; legnagyobb csúcsa az Orizaba (5700 m) és aktív vulkánja a Popocatepetl (5452 m).

25. **Mackenzie/Макензі** — a Keleti-Kordillerák legészakibb hegysége, Alexander Mackenzie skót felfedező nevét viseli; Kanada északnyugati részén található 233,1 ezer km²-nyi területen; legnagyobb csúcsa a Keele (2972 m).

26. **Nyugati-Sierra Madre/Західні Сьєра Мадре** — idős, Mexikó északnyugati partja mentén északnyugat-délkelet irányban húzódó hegység; nevének jelentése „nyugati anyahegység”; legnagyobb pontja a Cerro Gordo (kb. 3340 m).

27. **Parti/Прибережні** — a Nyugati-Kordillerák tagja; Észak-Amerika nyugati partvidékén húzódik, meredek parttal néz a Csendes-óceán felé; Alaszkától Mexikóig nyúlik le.

28. **Sierra Nevada/Сьєра Невада** — a Csendes-óceán partja mentén húzódik, a Nyugati-Kordillerák részét képezi, a Pacifikus-hegységrendszer tagjaként; őskori kőzetek vannak az alapjában; hosszúsága 650 km, legnagyobb csúcsa a Mount Whitney (4418 m).

29. **Sziklás/Скелясті** — a Kelet-Kordillerákhoz tartozó hegylánc több mint 4800 km-en át húzódik észak-dél irányban; legmagasabb csúcsa a Mount Elbert (4401 m); a Pacifikus Kordillerák nagytáj részének tekintik.

Fennsíkok, platók / плоскогір'я, плато:

30. **Colorado/Колорадо** — az Egyesült Államok délnyugati részén 337 ezer km²-nyi területet foglal el; a fennsík nyugati felén található a Grand Canyon, mely a Colorado-folyó által kivájt szurdokvölgy; jellegzetes formái a tündérkémenyek, egyébként nagy része sivatag.

31. **Mexikói/Мексиканське** — Mexikó központi részét foglalja el, a Kordillerák vonulatai veszik körbe; északról délre haladva növekszik a fennsík magassága (1500—2300 m).

32. **Nagy-medence/Великий Басейн** — területe 541,7 ezer km², lefolyástalan medence; legmagasabb részei a 3000 métert is elérik, nagy része sivatag; legalacsonyabb pontja a Halál-völgy (-86 m); keleti felén található a lefolyástalan Nagy-sóstó.

Síkságok / рівнини:

33. **Great Plains/Великі Рівнини** — a kontinens középső részén húzódik Kanadától Mexikóig több ezer kilométeren át; nyugaton a hegyvidék felé emelkedik a domborzata.

34. **Parti/Прибережні** — a Mexikói-öböl és az Atlanti-óceán partja mentén húzódó alföld, kiterjed Floridára is; tengeri és folyóvízi üledékek borítják, a part jelenleg is épül, erősen elmoszarasodott, folyóvölgyekkel sűrűn szabdalt.

Sivatagok / пустелі:

35. **Altar/Альтар** — a Kaliforniai-öböl északi részén fekvő homoksivatag 5,7 ezer km²-nyi területen; itt figyelhető meg a legnagyobb biodiverzitású sivatagi élőhely a világon; az El Pinacate és Altar-sivatag Bioszféra-rezervátum részét képezi, mely a Világörökség része.

36. **Gila/Джіла** — vagy Sonora-sivatag, mely 320 ezer km²-es területével a legnagyobb Észak-Amerikában; USA és Mexikó határán fekszik, homokos-köves sivatag; hosszúkás, akár 15 méter magas saguaro kaktuszairól is ismert.

37. **Nagy Sóstó/Велике Солоне** — a Nagy-sóstótól nyugatra fekszik, területe 10,3 ezer km²; kialakulása a Bonneville-tó kiszáradásával kapcsolatos.

Folyók / річки:

38. **Arkansas/Арканзас** — a Mississippi jobb oldali mellékfolyója, mely a Sziklás-hegységben ered közel 3000 m magasan, s délkelet irányba tart; hossza 2364 km; felső szakaszán sebes, hegyvidéki folyó, a Nagy-síkságra kiérve medre kiszélesedik, síkságivá válik.

39. **Athabasca/Атабаска** — a Kolumbia-hegységben ered, 1231 km hosszú és az Athabasca-tóba folyik; cree nyelven az athabasca kifejezés azt jelenti: *“növény itt-ott (egymás után)”*.

40. **Colorado/Колорадо** — a Sziklás-hegységben ered, s 2330 km megtétele után a Kaliforniai-öbölbe ömlik delta torkolattal; vízgyűjtő területe 629,1 ezer km², vizét öntözésre használják, vízhozama ingadozó; a folyón található a Grand Canyon, valamint USA legnagyobb mesterséges tava, a Mead-tó.

41. **Columbia/Колумбія** — a Sziklás-hegységből ered kb. 800 m magasan, 2000 km hosszú, a Csendes-óceánba ömlik; legnagyobb mellékfolyója a Snake; több vízerőmű is épült rajta.

42. **Fraser/Фразер** — nevét Simon Fraser felfedezőről kapta; Kanadában, az Északi-Sziklás-hegységben ered, s 1375 km megtétele után Vancouver-sziget mellett ömlik a Georgia-szorosba (Csendes-óceán); főként olvadó hó táplálja.

43. **Mackenzie/Макензі** — a skót Alexander Mackenzie felfedezőről nevezték el; legnagyobb kanadai folyó, hossza 1738 km; északi irányban átfolyik a tundrán, majd a Beaufort-tengerbe érkezik delta torkolattal; vízgyűjtő területének több mint 90 %-a őserdő.

44. **Mississippi/Міссісіпі** — nevének indián eredete van, jelentése *“nagy víz”*; 450 m magasan ered az Itasca-tóból, hossza 3770 km, folyásának iránya észak-dél, a Mexikói-öbölbe ömlik deltatorokkal; a világon a 4. legnagyobb vízgyűjtő területével rendelkezik (2,9 millió km²).

45. **Missouri/Міссурі** — a Mississippi jobb oldali mellékfolyója, mely a Sziklás-hegységben ered; több mint 3750 km megtétele után St. Louis városnál ömlik fő folyójába; a Mississippivel együtt a kontinens legnagyobb folyórendszerét alkotják.

46. **Ohio/Огайо** — a Mississippi legnagyobb bal oldali mellékfolyója, hossza 1579 km; nevének irokéz eredete van, mely azt jelenti: “*Good River*”.

47. **Rio Grande/Рио Гранде** — a Sziklás-hegységben ered, délnek veszi útját, majd 3078 km megtétele után a Mexikói-öbölbe torkollik, miközben több mint 2000 km-en át határt képez USA és Mexikó között; vízjárása erősen ingadozó, van, hogy egyes szakaszán teljesen kiszárad; neve “*nagy folyót*” jelent.

48. **Saskatchewan/Саскачеван** — nevének jelentése kri nyelven „*gyors folyású folyó*”; a Sziklás-hegységben eredő Északi- és Déli-Saskatchewan találkozásától a folyó kelet felé haladva 547 km-t tesz meg; a Winnipeg-tóba ömlik.

49. **Szent-Lőrinc/Святого Лаврентія** — a folyó a Nagy-tavakat köti össze az Atlanti-óceánnal; az Ontario-tóból kifolyva hossza 1197 km, északkelet felé halad, majd tölcéértorkolattal ömlik a Szent Lőrinc-öbölbe; vízjárása a tavak miatt egyenletes.

50. **Yukon/Юкон** — neve gwich'in nyelven “*nagy folyó*”-t jelent; a kontinens északnyugati részén folyik; 3190 km hosszú, a Bering-tengerbe ömlik; neve az arányláz alatt vált ismertté, amikor fő szállítási útonal volt.

Tavak / озера:

51. **Athabasca/Атабаска** — glaciális eredetű lefolyásos tó a kontinens északi részén, nevének jelentése helyi nyelven „*hely, ahol növény van növény után*”; területe 7,8 ezer km², legnagyobb hosszúsága 283 km, legnagyobb szélessége 50 km, maximum mélysége 124 m.

52. **Erie/Ери** — a Nagy-tavak legdélebbi fekvésű tagja, mely nevét a partja mentén élő erie nevű indián törzsről kapta; felülete 25,7 ezer km², maximum mélysége 64 m; lefolyásos tó, vizének legnagyobb levezetője a Niagara.

53. **Felső/Верхне** — a Föld legnagyobb területű édesvízű tava, mely a Nagy-tavak tagja; francia felfedezők adták a nevét, mert feljebb (azaz északabbra) van a többtől; területe 82,4 ezer km², legnagyobb mélysége 406 m; kb. 200 folyó ömlik bele, vizét a Saint Mary vezeti a Huron-tóba.

54. **Huron/Гурон** — a Nagy-tavak egyike, nevét a francia felfedezők adták a környékén élő indián törzsről; területe 59,6 ezer km², maximum mélysége 229 m; lefolyásos tó, a Mackinac-szoros köti össze a Michigan-tóval.

55. **Manitoba/Манітоба** — Kanadában található édesvízű, lefolyásos tó, amely a Winnipeg-tótól nyugatra található; területe 4,6 ezer km², legmélyebb pontja 7 m.

56. **Michigan/Мічиган** — a Nagy-tavakhoz tartozik, nevét egy indián törzs mishigami “*nagy víz*” szavából eredeztetik; területe 57,7 ezer km², legmélyebb pontja 282 m; az egyetlen a tócsoport közül, mely teljes egészében az USA területén fekszik.

57. **Nagy-Medve/Велике Ведмеже** — a kontinens északnyugati részén található, glaciális eredetű, átszeli az Északi sarkkör; területe 31,1 ezer km², partvonala 2719 km, legnagyobb mélysége 446 m; lefolyásos tó, a Nagy-Medve-folyó a Mackenzie-folyóba szállítja vizét; az év nagy részében felszínét jég borítja.

58. **Nagy-tavak** — öt édesvízű tóból álló csoport az Egyesült Államok és Kanada területén; a tavak a legutolsó jégkorszakot követően alakultak ki; vízfelszínük összesen 244 ezer km², a Föld legnagyobb tórendszerét alkotják; elnevezésük: Felső-tó, Michigan-tó, Huron-tó, Erie-tó, Ontario-tó, utóbbi kettő között található a kontinens legnagyobb vízese, a Niagara a tavakat összekötő Niagara-folyón.

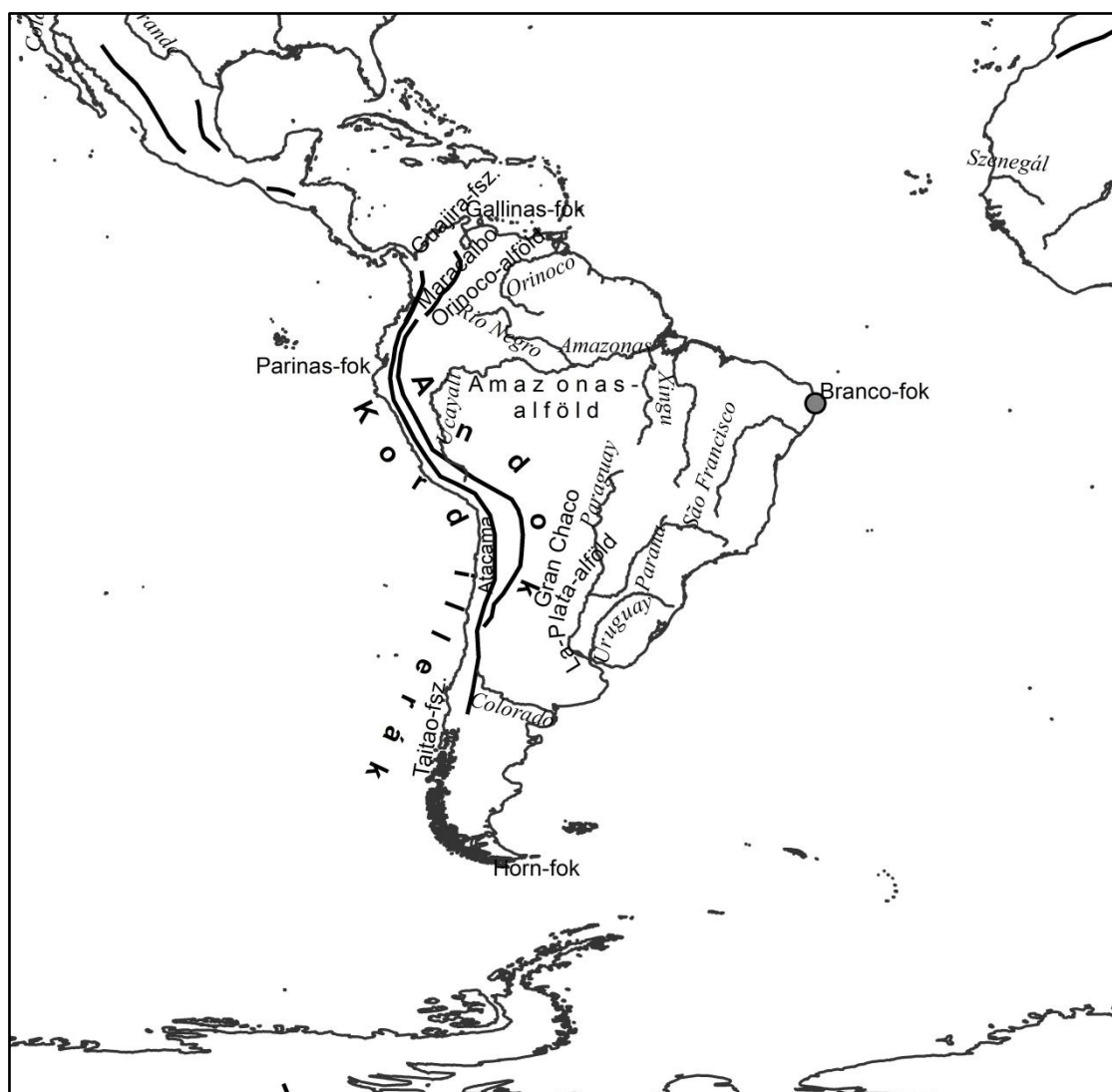
59. **Nagy-Rabszolga/Велике Невільнече** — neve tévesen utal a rabszolgaságra, inkább a slavey indiánokkal áll kapcsolatban; északnyugaton terül el, lefolyásos tó, glaciális eredetű; területe 28,4 ezer km², maximum mélysége 614 m.

60. **Nagy-sóstó/Велике Солоне** — lefolyástalan maradványtó (Bonneville-tó maradványa), a nyugaton fekvő Nagy-medencében helyezkedik el; területe változó a beömlő folyók vízhozamától függően, átlagos mélysége 5 m; sótartalma a 28 %-ot is eléri.

61. **Ontario/Онтаріо** — legkisebb tagja a Nagy-tavaknak; területe 19,5 ezer km², legnagyobb mélysége 246 m; a tóról nevezték el a kanadai tartományt Ontarionak; fő lefolyása a Szent Lőrinc-folyó.

62. **Winnipeg/Вінніпег** — északnyugat-délkelet irányban húzódik Kanada középső részén; területe 24,5 ezer km², sekély, átlagos mélysége 12 m; fő lefolyása a Nelson-folyó, mely a tó vizét a Hudson-öbölbe szállítja.

3.5. DÉL-AMERIKA / ПІВДЕННА-АМЕРИКА

Félszigetek / нівострови:

1. **Guajira/Гуахіра** — Dél-Amerika legészakabbra található félszigete a Karib-tengerben; területe 25 ezer km², nagy része sivatag; világítótorony épült rajta.
2. **Taitao/Таїтао** — a kontinens déli részén nyúlik a Csendes-óceánba Chile területén; a félsziget 124 km hosszú és 115 m széles.

Fokok / миси:

3. **Branco/Бранко** — az Atlanti-óceánba néző fok Brazília területén; neve "fehér fok"-ot jelent; a kontinens legkeletebbi pontja, szikláin világítótorony épült; kordinátái: d. sz. 7° 08', ny. h. 34° 47'.
4. **Froward/Фроуард** — Chilében a Brunswick-félszigeten található; Dél-Amerika szárazföldi területének legdélebbi pontja, a Magellán-szorosba nyúlik; nevét Thomas Cavendish hajós adta, óangol nyelvből fordítva azt jelenti: kedvezőtlen; kordinátái: d. sz. 53° 53', ny. h. 71° 18'.
5. **Gallinas/Галінас** — a Guajira-félszigeten található, Karib-tengerbe nyúló fok, a kontinens legészakibb pontja; nevének jelentése "tyúk-fok"; kordinátái: é. sz. 12° 27', ny. h. 71° 40'.

6. **Horn/Горн** — a Tűzföld-szigetvilág Horn-szigetén található fok, a kontinens legdélebbi pontja; nevét a holland Willem Schouten adta szülővárosáról, Hoornról; a foktól délre található a Drake-átjáró; koordinátái: d. sz. 55° 58', ny. h. 67° 17'.

7. **Parinas/Паріняс** — a Csendes-óceánba nyúló fok, Dél-Amerika legnyugatabbi pontja, melyet világítótorony jelez; koordinátái: d. sz. 4° 40', ny. h. 81° 19'.

Hegységek / гори:

8. **Andok/Анди** — a világ leghosszabb hegyláncolata; Dél-Amerika nyugati részén húzódik 8900 km hosszan, szélessége egyes helyeken a 700 km is eléri; nevének eredete nem egyértelmű, valószínű az Antisuyo kifejezésből származik, ami az inkák birodalmának régiója volt; fiatal, gyűrt hegység több működő tűzhányóval, pl. Cotopaxi; legmagasabb hegycúcsa az Aconcagua (6959 m).

9. **Keleti/Східні** — a láncolat a Kordillerák része, Kolumbia, Ecuador, Peru és Bolívia területén húzódik.

10. **Kordillerák/Кордільєри** — a Csendes-óceánt körbe ölelő Tűzgyűrű részét képezi; Dél-Amerikában az óceán partja mentén húzódik; neve a spanyol cordillera szóból ered, melynek jelentése hegyláncolat.

11. **Középső/Серединні** — a Keleti- és a Nyugati-Kordillerák vonulatai között húzódik, többnyire Peru és Chile területére koncentrálódik.

12. **Nyugati/Західні** — a kontinens nyugati részén húzódik a Csendes-óceán felé néző partokon; a Kordillerákhoz tartozó hegység; végig vonul a Panama-földszorostól Kolumbia, Ecuador, Peru nyugati részén, de kiterjed Észak-Chilére is.

13. **Parti/Берегові** — a Kordillerák-hegység Csendes-óceán partja mentén húzódó vonulata Chile középső részén.

Alföldek / низовини:

14. **Amazonas/Амазонська** — a világ legnagyobb alföldje, mely a Brazil-felföld, a Guyanai-hegyvidék és az Andok-hegység között fekszik; területe több mint 5 millió km², több ezer méter vastag szárazföldi és tengeri üledékréteg borítja; domborzata egyenletesen lapos.

15. **La-Plata/Лаплатська** — a Parana-folyó mentén kialakult alföld, melyet nyugatról az Andok, északról és keletről a Brazil-felföld, délről az Atlanti-óceán határol; északi részét a Gran Chaco foglalja el, délin a Pampák húzódnak; az alföld területe 3 millió km².

16. **Orinoco/Орінокська** — a kontinens északi részén az Orinoco folyó üledéke által feltöltött alföld; a Guyanai-hegyvidék, az Andok és az Atlanti-óceán határolják; területe 525 ezer km².

Fennsíkok / плоскогір'я:

17. **Gran Chaco/Гран Чако** — a La-Plata-alföld északi részén húzódó magasabb domborzatforma, melyet az Andok-hegység és a Brazil-felföld zárnak közre; kecsua nyelven a chaku szó "vadászmező"-t jelent; területe kb. 650 ezer km².

Sivatagok / нустелі:

18. **Atacama/Атакама** — Chile területén húzódó, főként kavics- és homoksivatag, melyet az Andok-hegység és a Csendes-óceán határol; területe 105 ezer km², 1000 km hosszú és 160 km széles; a Föld egyik legszárazabb helye.

Folyók / річки:

19. **Amazonas/Амазонка** — a világ legbővizűbb és leghosszabb folyama (közel 7000 km); vízgyűjtő területe meghaladja a 7 millió km²-t; Francisco de Orellana spanyol kutató expedícióját megtámadó harcias nőkről, a mitológiai amazonokról nevezte el; az Andokban ered, kelet felé halad, az egyenlítőnél ömlik az Atlanti-óceánba (delta- és tölcsértorkolata is van).

20. **Colorado/Колорадо** — az Andok-hegységben ered Argentínában; Patagónia északi részén délkeletnek veszi az irányt, majd delta torkolattal ömlik az Atlanti-óceán Fehér-öblébe.

21. **Orinoco/Ориноко** — a Guyanai-hegyvidék déli lejtőjén ered, majd ezt körülölelve, keletre haladva az Atlanti-óceánba ömlik delta torkolattal; hossza 2040 km, az Orinoco-folyóból eredő Casiquiare-csatorna összeköti az Amazonassal.

22. **Paraguay/Парагвай** — a Parana mellékfolyója, a Mato Grosso-magasföldön ered; folyásának iránya észak-dél; 2620 km hosszú, vízgyűjtő területe több mint 1,1 millió km².

23. **Parana/Парана** — a kontinens második legnagyobb folyója, neve tupi nyelvből származik, azt jelenti: *"mint a tenger"*; legtávolabbi forrásával együtt csaknem 4000 km hosszú; Brazília déli részén keletkezik forráságaiból, délnyugatnak veszi az irányt, majd keletre, s tölcsér torkolattal a La Plata-öbölben ér véget.

24. **Rio Negro/Риу Негру** — az Amazonas legnagyobb bal oldali mellékfolyója; nevének jelentése *"fekete folyó"* (spanyol, portugál nyelveken); hossza mintegy 2250 km, Manaus városnál ömlik az Amazonasba.

25. **São Francisco/Сан Франціску** — Canastra-hegységben ered, Brazília nyugati területein folyik, végig északkeletnek tart; Assisi Szent Ferenc nevét viseli (Szent Ferenc-folyó); hossza megközelíti a 2900 km-t; tölcsér torkolattal érkezik az Atlanti-óceánba.

26. **Tocantius/Токантіс** — a tupi nyelvben a folyó jelentése *"a tukán csőre"*; a Brazil-felföldön ered, 2640 km hosszan folyik észak felé; az Atlanti-óceán Marajó-öblében ér véget Belém városnál.

27. **Ucayali/Укаялі** — az Amazonas egyik forrása, az Andokból ered; a kb. 1600 km hosszú folyó végig tartja a közel északi irányt; a Maranon folyóval egyesülve képezik az Amazonast.

28. **Uruguay/Уругвай** — Brazília déli részén ered, délnyugat irányba folyik 1770 km hosszan, majd tölcsér torkolattal érkezik a La Plata-öbölbe; neve guarani nyelven azt jelenti: *"a festett madarak folyója"*; különlegessége a Moconá-vízesés, mely a folyó hosszában helyezhető el.

29. **Xingu/Шінгу** — az Amazonas jobb oldali mellékfolyója, a Mato Grosson veszi kezdetét; valószínűleg a folyó mentén őshonos xingu indián népről kapta nevét; 1640 km-en át folyik észak irányban, vizét eltérítették a Belo Monte-gát megépítése miatt; az Amazonasba a Nagy-sziget mellett ömlik.

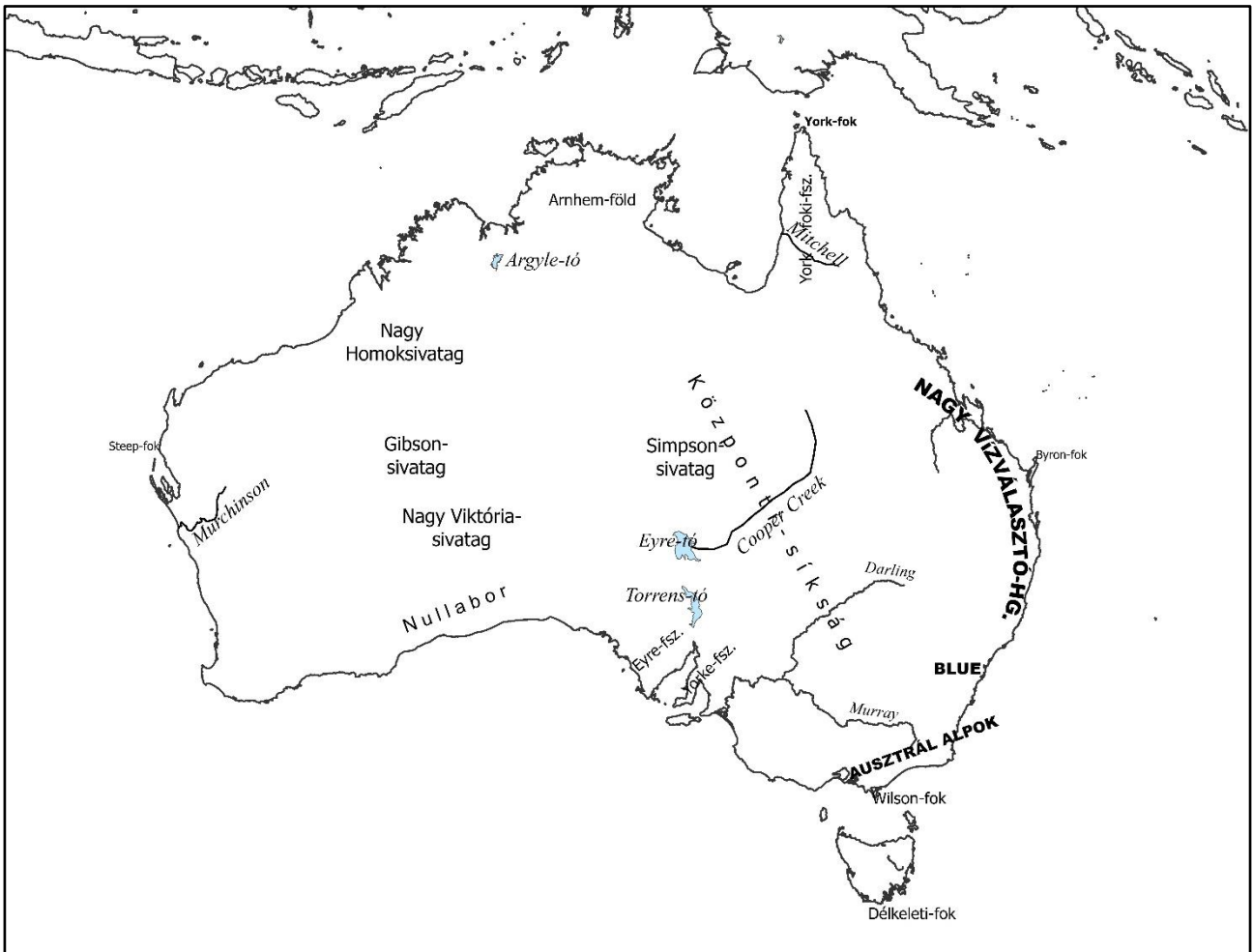
Tavak / озера:

30. **Maracaibo/Маракаїбо** — a kontinens északi részén található, sós vízű tó; területe 13,2 ezer km², mélysége akár a 60 m-t is eléri; a tavat egy 55 km hosszú csatorna köti össze a Venezuelai-öböllel, tehát kijárata van a Karib-tengerre.

31. **Titicaca/Tirikaka** — az Andok-hegységben fekszik, a kontinens legnagyobb tava, mely sós vizű, lefolyásos, s egyben a legmagasabban fekvő hajózható tó a világon (3812 m magasan terül el); neve kecsua eredetű, melynek jelentése *“hegyi puma”*; területe 8,3 ezer km²; legnagyobb mélysége 281 m.

32. **Poopo/Поопо** — az Andok-hegységben fekszik, sós vizű, időszakos tó; területe 2,5 ezer km²; három méternél nem mélyebb; Desaguadero-folyón keresztül összeköttetése van a Titicaca-tóval (lefolyásos); többször kiszáradt.

3.6. AUSZTRÁLIA / АВСТРАЛІЯ

Félszigetek / Півострови:

1. **Arnhem-föld/Арнемленд** – történelmi terület Ausztrália északi részén. Terület 97 ezer km². Közvetve a hollandiai Arnhem városról kapta a nevét. Barlangrajzairól híres. Többségében őslakosok élnek a területén.
2. **Eyre/Ейр** – egy háromszög alakú félsziget Dél-Ausztráliában. Nyugatról a Nagy-Ausztráliai-öböl, keletről a Spencer-öböl határolja. Nevét Edward John Eyre felfedezőről kapta.
3. **Yorke/Йорк** – félsziget Dél-Ausztráliában, nyugatról a Spencer-öböl, keletről a St.Vincent-öböl mossa a partjait.
4. **Yorke-foki/Мису Йорка** – nagy kiterjedésű félsziget Ausztrália északi részén, területe 137 ezer km². Északról a Torres-szoros, keletről a Korall-tenger, nyugatról a Carpentaria-öböl határolja.

Fokok / Мису:

5. **Byron/Байрон** – Ausztrália legkeletibb pontja (k. h. 153° 09'), New South Wales államban fekszik, Brisbane-től 170 km-re. James Cook nevezte el az angol felfedező, John Byron tiszteletére. Napjainkban egy világítótorony áll a legkeletibb pont helyén, ami 1901-ben épült.

6. **Délkeleti/Південно-східний** – Ausztrália legdélibb pontja, ha beleértjük Tasmania szárazulatát is (d. sz. 43° 38'). Tasmánia fő szigetének legdélibb pontján található.
7. **Steep/Стіп Пойнт** – a legnyugatibb pontja Ausztrália szárazföldi részének (k. h. 113° 09'), Nyugat-Ausztrália Gascoyne régiójában fekszik 670 km-re Perth-től.
8. **Wilson-fok** – a kontinentális Ausztrália legdélibb pontja (d. sz. 39° 08'), ami a Bass-szorosba nyúló kiszögellésen helyezkedik el.
9. **York/Йорк** – Ausztrália legészakibb pontja (d. sz. 10° 41'), a York-félszigeten helyezkedik el. James Cook nevezte el 1770-ben Edward hercegről, aki a York és Albany hercege titulust viselte.

Hegységek / Гори:

10. **Ausztrál Alpok/Австралійські Альпи** – a Nagy-Vízválasztó-hegység déli vonulata, itt található a kontinens legmagasabb pontja, a Mount Kosciuszko (2228 m). Európai névrokonától eltérően az Ausztrál-Alpok egy idős, lepusztult középhegység.
11. **Blue/Блу** – vagy Kék-hegység az ausztráliai Új-Dél-Walesben húzódik 90 km hosszan Sydney-től 50 km-re. Legmagasabb pontja a One Tree Hill (1189 m). A Nagy-Vízválasztó-hegység egyik vonulata.
12. **Nagy-Vízválasztó/Великий Водлодільний** – vagy Great Dividing Range egy 3500 km hosszan húzódó hegylánc Ausztrália keleti részén, amely elválasztja a parti sík területeket a szárazföld belsejétől. Legmagasabb csúcsa, a Mount Kosciuszko 2228 m, ami egyben Ausztrália legmagasabb pontja is.

Síkságok / Рівнини:

13. **Nullabor/Нуларбор** – szinte fátlan, száraz síkság Dél-Ausztráliában. Délről a Nagy-Ausztráliai-öböl mossa a partjait, északról pedig a Nagy-Viktória sivataggal határos. Területe 200 000 km², átlagos tengerszint feletti magassága 64 méter.
14. **Központi/Центральні** - lapos, alacsonyan fekvő síkság, Ausztrália területének 25%-át foglalja el. Itt esik a legkevesebb eső az év folyamán Ausztráliában. Területén található az Eyre-tó.

Sivatagok / Пустелі:

15. **Gibson/Гібсона** – nagy kiterjedésű (területe 155 ezer km²) sivatagos terület Ausztráliában a Baktérítő mentén a Nagy-homoksivatagtól délre. Nevét Alfred Gibsonról kapta, aki itt vesztette életét egy expedíció során 1874-ben.
16. **Nagy-homoksivatag/Велика Піщана** – Great Sandy Desert, sivatag Ausztrália nyugati részén. Területe 285 ezer km², Ausztrália második legnagyobb területű sivataga. Gyéren lakott terület, elsősorban ausztrál őslakosok élnek itt.
17. **Nagy-Viktória/Велика Вікторія** – Ausztrália legnagyobb kiterjedésű sivatagos területe: 424 ezer km². A nagyrészt homokdűnékkel, füves pusztaságokkal, kavicsos síkságokkal fedett területet leginkább bennszülött ausztrálok lakják. Az európaiak közül Ernest Giles kelt át elsőként a sivatagon 1875-ben, aki a brit királynőről nevezte el azt.
18. **Simpson/Сімсона** – vöröshomokos sivatag Ausztrália középső részén. Területe 176,5 ezer km². Itt találhatóak a világ leghosszabb párhuzamos homokdűnéi, melyek magassága 3–30m között van. Legnagyobb közülük a Big Red (Nappaneria), ami 40 méter magas.

Folyók Píчки:

19. **Cooper Creek/Куперс Крик** – időszakos vízfolyás Ausztráliában. Hossza 1420 km, vízgyűjtő területe majdnem 300 ezer km². Szárazabb időszakban a folyó kiszárad, és nem éri el az Eyre-tavat, ahová csapadékosabb időben torkollik.

20. **Fitzroy/Фицрой** – folyó Kelet-Ausztráliában. Hossza 480 km, vízgyűjtő területe több, mint 142 ezer km². A Nagy-Korallzátonynál ömlik a Csendes-óceánba.

21. **Mitchell/Митчел** – Folyó Észak-Ausztráliában. Hossza 750 km. A Carpentaria-öbölbe torkollik. 1875-ben nevezték el Sir Thomas Mitchell felfedező tiszteletére.

22. **Murchinson/Мерчисон** – folyó Nyugat-Ausztráliában. Hossza 780 km, vízgyűjtő területe 82 ezer km². Az Indiai-óceánba torkollik, a torkolat felé közeledve egy mély kanyonon halad át.

23. **Murray/Муррей(Darling/Дарлинг)** – folyó Ausztrália délkeleti részén. Az Ausztrál-Alpokban ered, az Indiai-óceánba torkollik. Hossza 2508 km, ez Ausztrália legjelentősebb folyója. Legnagyobb mellékfolyója a Darling, együtt alkotják a Murray-Darling folyórendszert.

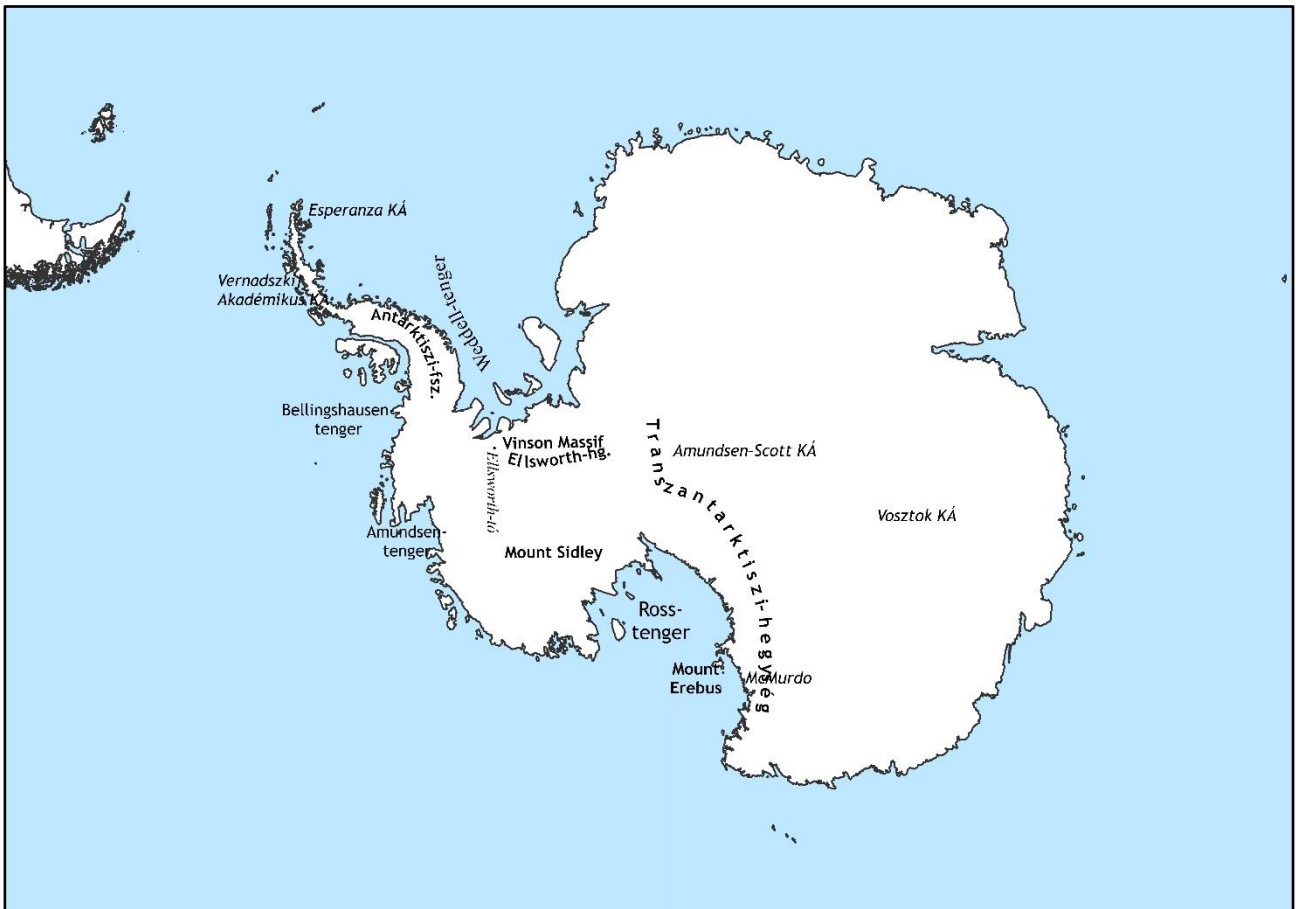
Tavak / Озера:

24. **Argyle/Аргиле** – mesterséges édesvízű víztározó Nyugat-Ausztráliában az Ord folyón. Területe 1000 km², hossza 67 méter.

25. **Eyre /Ейр** – Ausztrália legnagyobb tava. Tengerszint feletti magassága –15 méter, ezzel a kontinens legalacsonyabb pontja. Területe 9,7 ezer km², átlagos mélysége mindössze 1,5 méter. Nagyon meleg, száraz, sivatagos vidéken fekszik, ezért csak ritkán van benne víz. Lefolyástalan.

26. **Torrens/Торренс** – egy sós vízű tó Dél-Ausztráliában, amely 200 km hosszú és körülbelül 30 km széles, területe 5,7 ezer km². Medrét kemény, vékony sósóréteg fedi. Tengerszint feletti magassága 30 méter.

3.7. ANTARKTISZ / АНТАРКТИДА

Félszigetek / Півострови:

1. **Antarktiszi** – a kontinens északnyugati részén nyúlik az Atlanti-óceánba Dél-Amerika irányába. Az Antarktisiz legnagyobb félszigete. Egykor hidat alkotott Dél-Amerika és az az Antarktisiz között. Több kutatóállomás is található a területén.

Hegységek / Гору:

2. **Ellsworth-hegység** – az Antarktisiz legmagasabb hegyvonulata, amely 350 km hosszú és 48 km széles. A Minnesota-gleccser kettészeli, így északi részét Sentinel-hegységnek, délit pedig Heritage-hegységnek nevezik. Legmagasabb pontja a Vinson Massif (4892 m).

3. **Mount Erebus** – az Antarktisiz második legmagasabb vulkánja (3794 m), a Ross-sziget legmagasabb csúcsa. Jelenleg a kontinens legaktívabb vulkánja.

4. **Mount Sidley** – az Antarktisiz legmagasabb vulkánja (4285 m). Ez egy hatalmas, főleg hóval borított szunnyadó pajzsvulkán a Marie Byrd Földön.

5. **Transzantarktiszi-hegység** – a Weddel- és a Ross-tenger között húzódó mintegy 3500 km hosszú, 300 km széles hegységrendszer, ami az Antarktisizt két részre osztja. Onnan kapta az elnevezését is, hogy a teljes kontinensen átvonul. Legmagasabb pontja, a Mount Kirkpatrick 4528 m.

6. **Vinson Massif** – az Antarktisiz 21 km hosszú és 13 km széles hegymasszívuma, ami az Ellsworth-hegységben, azon belül a Sentinel-hegységben húzódik. Magassága 4892 m, amit 2004-ben GPS-es felméréssel állapítottak meg.

Tavak / Озера:

7. **Ellsworth** – az Antarktisz egyik jég alatti tava, 1996-ban fedezte fel Martin Siegert. Nyugat-Antarktiszon fekszik, 3,4 km vastag jégréteg fedi. Megközelítőleg 10 km hosszú és 150 m mély. Lincoln Ellsworth-ról kapta a nevét.

Kutatóállomások / Дослідницькі станції:

8. **Amundsen–Scott** – amerikai kutatóbázis, a földrajzi Déli-sarkon helyezkedik el 2835 méter tengerszint feletti magasságon a Sarki-fennsíkon. A Déli-sark első felfedezőiről, Roald Amundsenről és Robert Falcon Scottról lett elnevezve. 1956-ban építette az USA kormánya. Személyzetének létszáma a nyári időszakban 200 fő, a téli, zordabb időszakban 50 fő körüli.

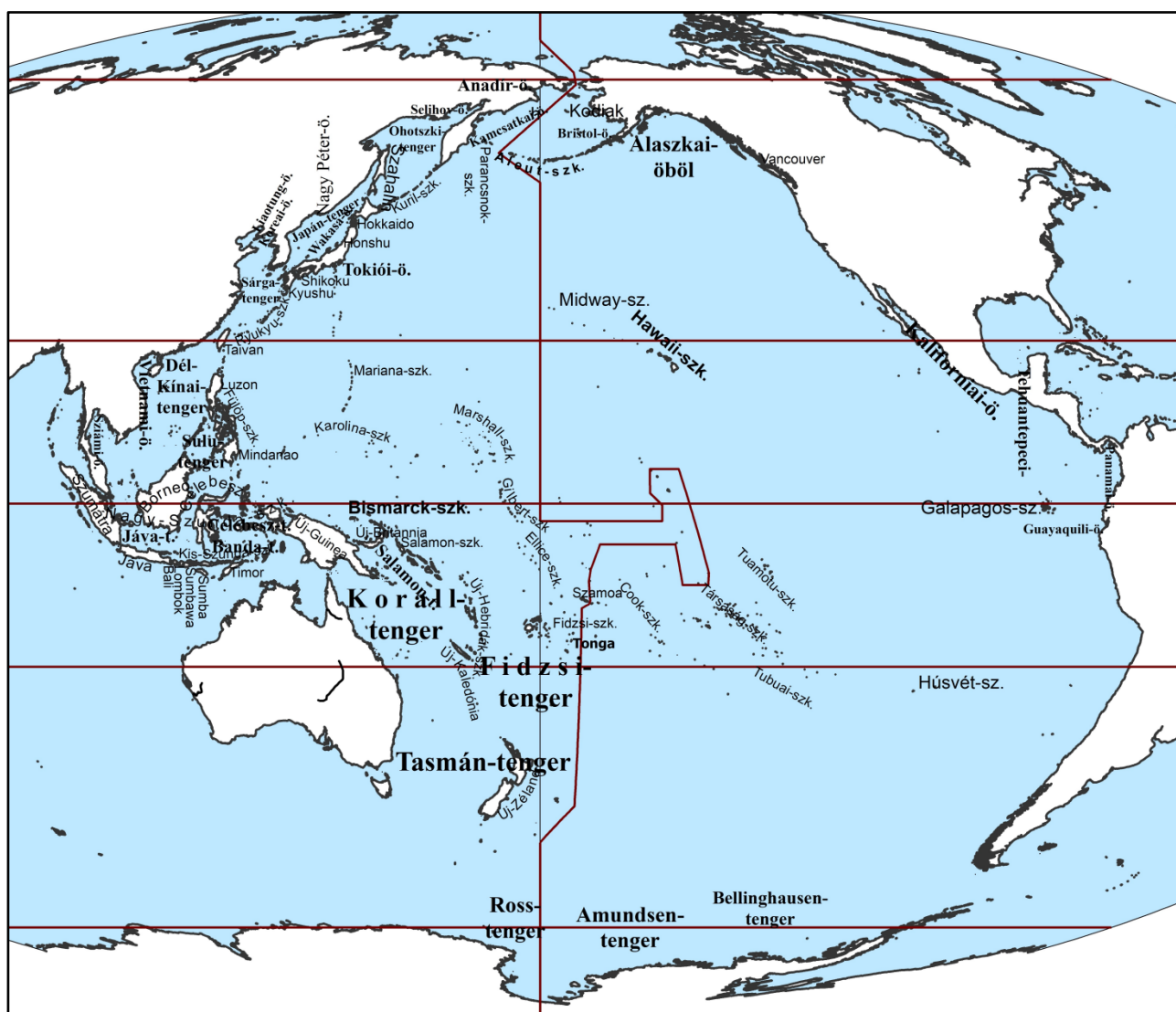
9. **Esperanza** – argentin kutatóállomás az Antarktisz-félszigeten, a Foca-öböl partján, 1952-ben alapították. Átlagosan 40 fő él a bázison, s itt született 1978-ban Emilio Palma, az első Antarktiszon született ember.

10. **McMurdo** – az Amerikai Egyesült Államok egyik állandó antarktisz kutatóállomása. A Ross-sziget déli csúcsán található 10 méter tengerszint feletti magasságban. Az állomás az Antarktisz legnagyobb közössége, népessége 1258 fő. Alapítási éve 1956.

11. **Vernadszkij Akadémikus** – az egyetlen ukrán antarktisz kutatóállomás. 1947-ben alapították a britek Faraday állomás néven, majd 1954-ben áthelyezték a Galindez-szigetre. 1996 februárjában Nagy-Britannia átadta Ukrajnának szimbolikus egy fontért. Az ukránok Volodimir Vernadszkij akadémikusról, az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia első elnökéről nevezték el a kutatóállomást.

12. **Vosztok** – állandó orosz kutatóállomás, 1957. december 16-án létesítették a Kelet-Antarktisz jégmezőn, közel a déli geomágneses pólushoz. Az állomáson nyáron 25 kutató és mérnök dolgozik, télen mindössze 13. A Föld leghidegebb területén fekszik, itt mérték a világon a legalacsonyabb hőmérsékletet is, 1983-ban -82,9 fokot, 2010-ben pedig -93,2 fokot mértek.

3.8. CSENDES-ÓCEÁN / ТИХИЙ ОКЕАН

Tengerek / Моря:

1. **Amundsen/Амундсена** – tenger a Marie Byrd-föld partján, az Antarktisz nyugati részén. Nils Larsen kapitány vezette el 1929-ben Roald Amundsenről. Felszíne jéggel borított, és belenyúlik a Thwaites-gleccser.
2. **Banda / Банда** – Indonézia egyik beltengere, többek között a Celebesz és a Timor szigetek határolják. Felszíni területe 470 ezer km², legnagyobb mélysége 7440 méter. Közepén több apró sziget helyezkedik el.
3. **Bellingshausen/Беллингаузена** – az Antarktisz-félsziget nyugati oldalán elterülő tenger Fabian Gottlieb von Bellingshausen admirálisról lett elnevezve, aki 1821-ben járt a területen. Legnagyobb mélysége 4500 m, területe 487 ezer km²
4. **Celebesz/Целебес** – más néven Sulawesi-tenger a Csendes-óceán nyugati részén fekszik, a Jáva-tengertől a Makassar-szoros választja el. Átlagos mélysége 4000 m, legnagyobb mélysége 6220 m. Területe 280 ezer km².

5. **Dél-Kínai/Південно Китайське** – Kínától délre, a Fülöp-szigetektől nyugatra fekszik, Földünk egyik legnagyobb tengere, területe 3,5 millió km². A tengerben megközelítőleg 200 sziget és zátony található.

6. **Fidzsi/Фіджі** – a Fidzsi-szigetek déli partjait mosó tenger a Korall-tenger és a Tasmán-tenger közelében. Területe 3,1 ezer ezer km², átlagos mélysége 2740 méter, maximális mélysége 7630 méter.

7. **Japán/Японське** – a Japán-szigetektől nyugatra, Ázsiától keletre fekvő tenger, amit a Sárga-tengertől a Koreai-szoros, az Ohotszki-tengertől pedig a La Pérouse-szoros választ el. Területe több, mint 1 millió km², átlagos mélysége 1752 m, legnagyobb mélysége 3699 m. Keleti-tengernek és Kelet-koreai-tengernek is nevezik.

8. **Jáva/Яванське** – a Nagy-Szunda-szigetek között fekvő tenger: nyugaton Szumátra, keleten Celebesz, északon Borneó, délen Jáva határolja. Teljes egészében Indonéziához tartozik. Területe 320 ezer km², legnagyobb mélysége 46 méter.

9. **Korall/Коралове** – peremtenger, Ausztrália északkeleti részén helyezkedik el. Földünk legnagyobb tengere, felszíni területe 4,7 ezer ezer km². Átlagos mélysége 2400 méter, legnagyobb mélysége 7661 méter. Területén található a Nagy-Korallzátony.

10. **Ohotszki/Охотське** – tenger Kelet-Szibéria partjainál, a Csendes-óceán nyugati részén. A Kamcsatka-félsziget, a Kuril-szigetek és Szahalin-szigete határolják. Területe 1,5 ezer km², átlagos mélysége 971 méter, legnagyobb mélysége 3372 méter.

11. **Ross/Росса** – tenger az Antarktisz partvidékén. Nevét James Rosstról kapta, aki 1841-ben fedezte fel. Területén található a Ross-sziget, melyen a Mount Erebus fekszik.

12. **Salamon/Соломонове** – Pápua-Új-Guineától keletre fekvő tenger, területe 720 ezer km², legnagyobb mélysége 9140 méter (Planet-árok). Számos jelentős csata helyszíne volt a II. világháborúban.

13. **Sárga/Жовте** – peremtenger a Koreai-félsziget és Kína között. Nevét a Sárga-folyó iszapos hordalékáról kapta, ami a Pohaj-öbölbe torkollik. Felszíni területe 380 ezer km², legnagyobb mélysége 152 méter.

14. **Sulu/Сулу** – vagy más néven Mindorói-tenger a Csendes-óceán nyugati részén fekszik Borneó és a Fülöp-szigetek között. Területe 420 ezer km², átlagos mélysége 1100 m, legmélyebb pontja 7022 m.

15. **Tasmán/Тасманове** – Ausztrália és Új-Zéland között elterülő tenger, északról a Korall-tenger határolja. Nevét Abel Tasmanról kapta. Felszíni területe 2,3 ezer km². Legnagyobb mélysége 5994 méter.

Öblök / Затоки:

16. **Alaszkai/Аляска** – Kanada északnyugati és Alaszka déli partjainál fekvő, erősen tagolt partvonalú öböl. Több kisebb öböl, sziget kapcsolódik hozzá. Partjai mentén sok gleccser található. Az öbölnek jelentős a hajóforgalma, számos olajszállító tanker mozog benne.

17. **Anadír/Анадирська** – a Bering-tenger öble Csukcsföld partjainál. Az azonos nevű folyó torkollik bele.

18. **Bristol/Брістоль** – a Bering-tenger keleti részén, Alaszka délnyugati partjainál fekszik. Hosszúsága 400 km, szélessége 290 km. Kilenc folyó torkollik bele. James Cook nevezte el Bristol admirálisról, a brit haditengerészet egyik parancsnokáról.

19. **Guayaquil/Гуаякіль** – öböl a Csendes-óceánban Peru és Ecuador partjainál. Guayaquil városról kapta a nevét, amely Ecuador legnépesebb városa és fő tengeri kikötője.

20. **Kaliforniai/Калифорнійська** – vagy Cortez-tenger a Kaliforniai-félsziget és Mexikó nyugati partjai között fekszik. Területe 160 ezer km². Hosszúsága 1100 km, szélessége 90–230 km között változik.
21. **Kamcsatkai/Камчатська** – öböl a Kamcsatka-félszigettől keletre az orosz Távol-Keleten. Hossza 145 km, maximális mélysége 2000 méter.
22. **Koreai/Корейська** – öböl a Sárga-tenger északi részén, a Pohaj-tengertől a Liaotung-félsziget választja el. Az öbölbe torkolló Jalu folyó határt képez Kína és Észak-Korea között.
23. **Liaotung/Ляотунг** – Kína területéhez tartozó öböl a Pohaj-öböltől északra, a Liaotung-félszigettől nyugatra.
24. **Nagy Péter/Петра Великого** – öböl a Japán-tengerben a szibériai partvidéken. Hossza 185 km. Hat kisebb öbölre szakad, partjainál 20 kikötő található.
25. **Panamai/Панамська** – öböl Panama déli partjainál. Legnagyobb szélessége 250 km, legnagyobb mélysége 220 méter, területe pedig 2,4 ezer km². A Panama-csatorna által összeköttetésben van az Atlanti-óceánnal.
26. **Selihov/Шеліхова** – az Ohotszki-tenger északkeleti sarkában fekvő öböl. Nevét Grigorij Selihov orosz felfedezőről kapta.
27. **Sziámi/Сіамська** – vagy más néven Thai-öböl az Indokínai- és a Maláj-félsziget között elterülő öböl. Területe 320 ezer km², átlagos mélysége 45 méter, legnagyobb mélysége 80 méter.
28. **Tehuantepec/Техуантепекі** – öböl Mexikó délkeleti partján, a Tehuantepec-földsoros mellett. Számos csendes-óceáni hurrikán kialakulásának helye.
29. **Tokiói/Токійська** – más néven Edoi-öböl a Honshu-sziget délkeleti részén helyezkedik el. Partjai mentén fekszik Tokió, Japán fővárosa. Területe 922 km², átlagos mélysége 40 méter, legnagyobb mélysége 70 méter. Itt terül el Yokohama is, mely Ázsia legnagyobb kikötője.
30. **Vietnami/В'єтнамська** – más néven Tonkini-öböl a Dél-kínai-tenger öble, mely a kínai szárazföld és Hainan-szigete között fekszik. Hossza 480 km, szélessége 240 km.
31. **Wakasa/Вакаша** – a Japán-tenger öble, a Honshu-sziget észak-nyugati partvidékén. Területe 2,6 ezer km², átlagos mélysége 100 méter.

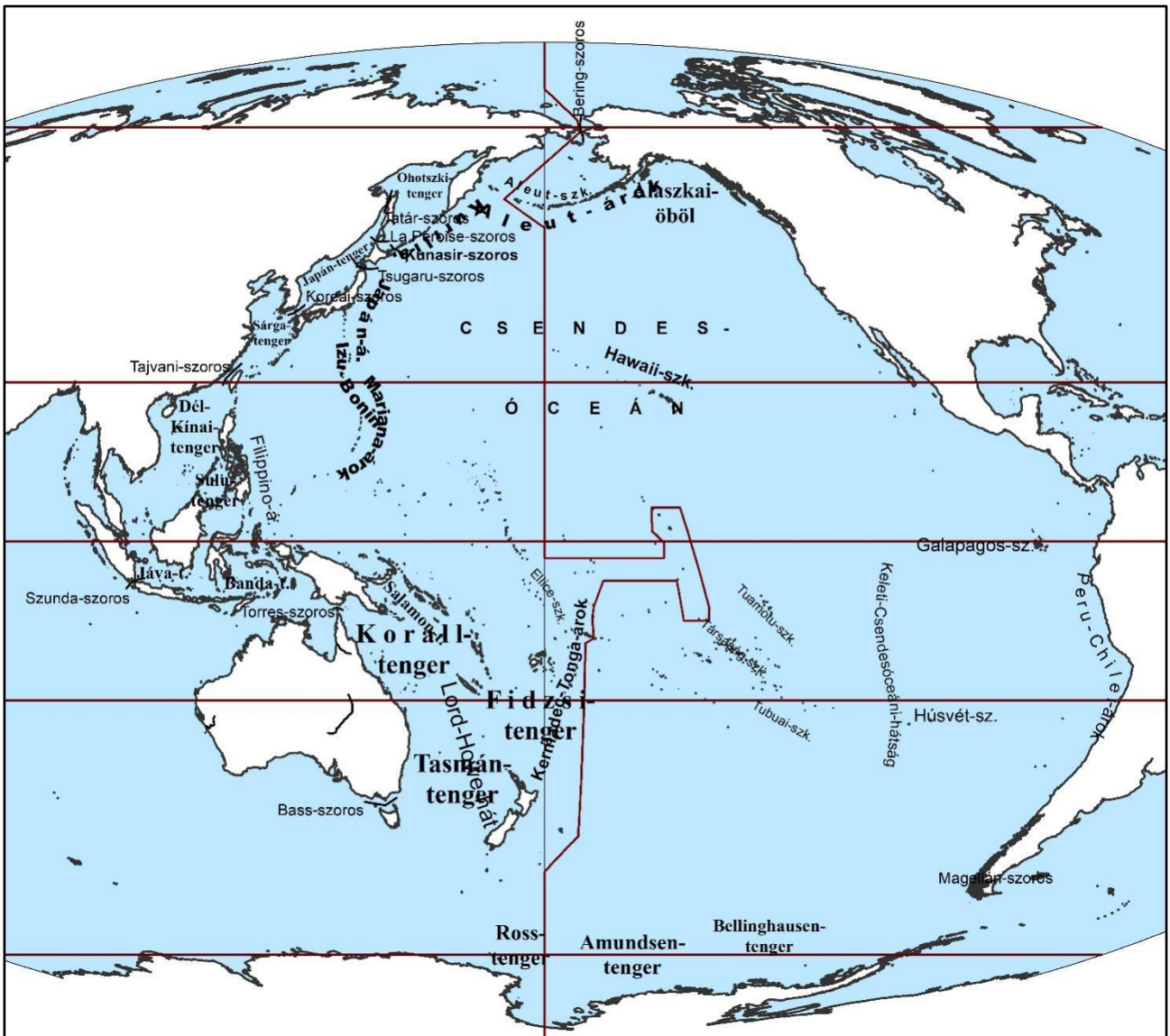
Szigetek / Острови:

32. **Aleut/Алеути** – a Csendes-óceán északi részén, az Aleut-hegység folytatásának tekinthető 1900 km hosszan sorakozó vulkanikus eredetű szigetlánc. Legnyugatibb tagjai Oroszországhoz, többi része az USA Alaszka tagállamához tartozik. Területe 17,6 ezer km².
33. **Bali/Балі** – Jávától keletre fekvő sziget, a Kis-Szunda-szigetek legnyugatibb tagja. Közkedvelt idegenforgalmi célpont. Legmagasabb pontja Gunung Agung, amely egy 3142 méter magas aktív vulkán.
34. **Bismarck/Бісмарк** – vulkanikus szigetsorozat a Csendes-óceán nyugati részén, Új-Guinea északkeleti partjainál. Kb. 200 sziget tartozik hozzá, összterületük megközelítőleg 50 ezer km². Legnagyobb szigete Új-Britannia.
35. **Borneo/Борнео** – harmadik legnagyobb szigete Földünknek, területe 743,3 ezer km². Tengerszint feletti magassága 113 méter, legmagasabb pontja, a Mount Kinabalu 4095 méter. A szigeten három ország osztozik: Indonézia, Malajzia és Brunei. Területén nagy kiterjedésű, összefüggő trópusi esőerdő található.

36. **Celebesz/Целебес** – vagy Sulawesi Borneótól keletre elterülő sziget, európaiak közül először a portugálok jártak itt 1512-ben. Területe 174,6 ezer km². Legmagasabb pontja a Mont Rantemario 3478 méter.
37. **Cook/Кук** – 13 lakott és 2 lakatlan szigetből álló szigetcsoport a Csendes-óceán déli részén. Földrajzilag két részre különül el: az Északi-Cook-szigetek, amelyeket lapos korallszigetek alkotnak, és a Déli-Cook-szigetek, amelyek vulkanikus eredetűek. Összterületük 240 km². A szigetcsoport James Cookról lett elnevezve.
38. **Ellice/Елліс** – kis területű sziget (0, 11 km²) a Hudson-folyó torkolatában, a New Yorki kikötő bejáratánál. Sokáig lőszerraktár működött a területén.
39. **Fidzsi/Фіджі** – szigetcsoport a Csendes-óceán délnyugati részén, két nagyobb és több kisebb szigetből áll. Területén magas hegyláncok húzódnak. Lakói a 20. század közepéig az emberevéstől sem rettentek vissza.
40. **Fülöp/Філіпінські** – szigetcsoport az Egyenlítőtől északra, a Dél-kínai-tengertől keletre. Magellán fedezte fel az európaiak számára, s a spanyol uralkodóról nevezte el. A 7641 szigetéből 800 lakott.
41. **Galapagos/Галапагос** – Ecuadorhoz tartozó (tőle 965 km-re elhelyezkedő) vulkanikus szigetcsoport a Csendes-óceánban az Egyenlítő környékén, mely 14 nagyobb és 6 kisebb szigetből, valamint számos sziklából áll. A szigetcsoportot a területén megtalálható számos endemikus faj (pl. óriásteknős), illetve Charles Darwin elméletei tették híressé.
42. **Gilbert/Жільберт** – szigetcsoport Mikronéziában. Alacsony korallszigetkből áll, veszélyezteteti a tengerszintemelkedés.
43. **Hawaii/Гавайські** – Észak-Amerika partvidékétől 3200 km-re fekvő 8 szigetből álló vulkanikus szigetcsoport a Csendes-óceánban, mely egy forrópont felett alakult ki. Az USA egyik tagállama, területe 29,3 ezer km². Legnagyobb szigete Hawaii (jelentése „nagy sziget”), ahol a szigetcsoport legmagasabb pontja, a Mauna Kea vulkán található (4205 m).
44. **Hokkaido/Хоккайдо** – vagy Ezo a második legnagyobb és a legészakibb sziget a nagyobb területű szigetek közül. Területe 83,4 ezer km².
45. **Honshu/Хонсю** – Japán legnagyobb, a világ hetedik legnagyobb szigete: területe megközelítőleg 228 ezer km². Legmagasabb pontja a Fudzsi (3776 méter). A másik három nagy szigettel összeköttetésben van hidak és vasúti alagutak segítségével.
46. **Húsvét/Пасхи** – vagy Rapa Nui a Csendes-óceán délkeleti részén, a Baktériótól délre fekvő vulkanikus sziget. Jakob Roggeveen holland tengerészkapitány nevezte el 1722-ben, mivel húsvét vasárnapján fedezte fel. Lakossága polinéz, de 1888 óta Chile egyik tartománya. Monumentális kőszobraitól híres.
47. **Japán/Японські** – Ázsia keleti partja mentén fekvő szigetcsoportja a Csendes-óceán nyugati részén, mely több, mint 6 ezer szigetből áll. A „felkelő nap országa”, Japán terül el rajta.
48. **Jáva/Ява** – vulkanikus eredetű sziget, a pacifikus tűzgyűrű része. A világ legnépesebb szigete, melyen Indonézia fővárosa, Jakarta is fekszik. Területe 126,6 ezer km². Legmagasabb pontja Semeru, 3676 méter.
49. **Karolina/Каролінські** – apró szigetkből álló szigetcsoport Új-Guineától északra és Fülöp-szigetektől keletre. Szigeteinek többsége kis korallsziget. Területén a hurrikánok időnként súlyos károkat okoznak.
50. **Kis-Szunda/Малі Зондські** – vagy Nusa Tenggara (délkeleti szigetek) számos szigetből álló szigetcsoport, melynek északi szigetei vulkanikusak, déli szigetei pedig az ausztráliai lemezhez tartoznak.

51. **Kodiak/Кодіак** – sziget Alaszka déli partjai mentén, a szárazföldről a Shelikof-szoros választja el. Területe 9,3 ezer km², hosszúsága 160 km.
52. **Kuril/Курильські** – 56 vulkanikus szigetből és több kisebb sziklából álló szigetcsoport a Csendes-óceán és az Ohotszki-tenger között. 1300 km hosszan húzódik a Kamcsatka-félszigettől Hokkaidó szigetéig. Szigeteinek összterülete: 15,6 ezer km².
53. **Kyushu/Кюсю** – Japán négy fő szigete közül a harmadik legnagyobb, a Japán-szigeteken belül délnyugaton fekszik. Területén található Japán legaktívabb tűzhányója, az Aszo-hegy.
54. **Lombok/Ломбок** – a nagyjából kör alakú sziget Bali és Sumbawa között fekszik. Legmagasabb pontja a 3726 méter Rindzsani-hegy, mely egy aktív vulkán, utolsó kitörése 2010-ben volt. A sziget számottevő részét erdő borítja.
55. **Luzon/Лузон** – a Fülöp-szigetek legnagyobb és legnépesebb szigete, a szigetcsoport legészakibb részén fekszik. Itt terül el Manila, az állam fővárosa.
56. **Mariana/Маріанські** – 15 nagyobb és több kisebb szigetből álló szigetcsoport a Csendes-óceánban, Mikronéziában. Szigeteinek összterülete 1007 km², legnagyobb közülük Guam. Többségük vulkanikus eredetű. Magellán fedezte fel 1521-ben, s a spanyol uralkodó özvegyéről nevezte el.
57. **Marshall/Маршалльські** – szigetcsoport Mikronéziában, amelyek többsége korall-atollokból áll. A szigetek egy része lakatlan. Legismertebb tagja a Bikini-atoll, amelynek területén atombomba kísérletek zajlottak.
58. **Midway/Мідвей** – vagy Midway-atoll, hawaii nyelven Pihemanu a Csendes-óceán északi részén fekszik. Az amerikaiak fedezték fel 1859-ben, az USA fennhatósága alá tartozik. A II. világháborúban egy jelentős tengeri ütközet zajlott itt. 1993-ig haditámaszpont volt. Két fő szigete az Eastern Island és a Sand Island.
59. **Mindanao/Мінданао** – sziget a Fülöp-szigetek déli részén, a szigetcsoport második legnagyobb szigete. Területének túlnyomó része hegyes, legmagasabb pontja az Apo 2954 méter.
60. **Nagy-Szunda/Великі Зондські** – a Kis-Szunda-szigetekkel együtt alkotja a Szunda-szigeteket az indonéz/maláj szigetvilágban. Nagy szigetektől álló szigetcsoport:
61. **Parancsnok/Капітанські** – vagy Kommandor-szigetek a Bering-tengerben fekvő szigetcsoport, Kamcsatkától 175 km-re. A szigetek régen kialudt vulkánok maradványai. Legmagasabb pontjuk a Steller-csúcs a Bering-szigeten (755 méter).
62. **Ryukyu/Рюкю** – vagy Nanszei-szigetek szigetcsoport, a Japán-szigetek része, a Kyushu-szigettől délnyugatra fekszik. 161 szigetből áll, ebből 44 sziget lakott.
63. **Salamon/Соломонські** – Ausztráliától északkeletre fekvő szigetcsoport, amely hat nagyobb vulkanikus szigetből és több, mint 900 kisebb szigetből áll, melyek legtöbbször homokkal borított atoll. A klímaváltozás negatívan hat rá: az utóbbi évtizedekben 5 kisebb sziget is eltűnt ennek következtében.
64. **Shikoku/Сікоку** – a 18,8 ezer3 km² területű sziget Japán négy főbb szigete közül a legkisebb. Szélessége 50-150 km, hosszúsága 225 km. Sok apró sziget van a környezetében.
65. **Sumba/Сумба** – Flores szigettől délre fekszik, területe 11,1 ezer km². Valaha erdők borították, amiket napjainkra már teljesen kivágtak. Geológiailag az ausztráliai lemezhez tartozik.
66. **Sumbawa/Сумбава** – Lombok és Flores szigetek között fekszik, de számos kisebb sziget is van a környezetében. Legmagasabb pontja a Tambora vulkán, amely 2850 méter magas.
67. **Szamoa/Самоа** – az Egyenlítőtől délre, a Csendes-óceán délnyugati részén fekvő szigetcsoport. A hollandok fedezték fel 1722-ben. A szigetek egy forrópont fölött jöttek létre. Klímájuk trópusi, egész évben párás az időjárás uralkodik rajtuk.

68. **Szahalin/Сахалин** – sziget a Csendes-óceán északi részében fekszik. Őslakosai az ainuk, jelenleg zömében oroszok lakják. A nagy, hosszukásan elnyúló sziget területe 78 ezer km².
69. **Szumátra/Суматра** – vagy Sumatera Földünk hatodik legnagyobb szigete, területe 470 ezer km². Legmagasabb pontja a Kerinci-hegy 3805 méter magas. Az Egyenlítő nagyjából közepén szeli át.
70. **Tajvan/Тайвань** – vagy más néven Formosa szigete (jelentése „szép sziget”) Kína partjainak közelében fekszik, a kontinenstől a 161 km széles Tajvani-szoros választja el. Területe 35,9 ezer km². Legmagasabb pontja a Jáde-hegy (3952 méter).
71. **Társaság/Товариство** – a Csendes-óceán dél részén elhelyezkedő szigetcsoport, James Cook nevezte el az expedícióját támogató társaságról. Politikailag Francia-Polinéziához tartozik. A szigetek két csoportba sorolhatók: Szél felőli szigetek és Szélcsendes-szigetek. Összterületük 12,1 ezer km². Legismertebb szigetei Tahiti és Bora Bora.
72. **Timor/Тимор** – a Timor-tengertől északra fekvő sziget, a portugálok 1520-ban fedezték fel. Legmagasabb pontja a Tatamailau, amely 2963 méter. A szigeten nincs vulkáni tevékenység.
73. **Tonga/Тонга** – vagy másnéven Barátság-szigetek egy szigetcsoport Polinéziában a Szamoa- és Fidzsi-szigetek közelében. A szigetek összterület 999 km², 32 nagyobb és mintegy 150 kisebb sziget alkotja.
74. **Tubuai/Тубай** – vagy Ausztrál-szigetek Francia-Polinéziához tartozó szigetcsoport Ausztrália közelében. Hét szigetből áll, melyek összterülete 45 km².
75. **Tuamotu/Туамоту** – szigetcsoport a Csendes-óceán déli részén, neve jelentése „Távolszigetek”. Politikailag Francia Polinéziához tartozik. A hozzá tartozó szigetek összterülete 885 km².
76. **Új-Britannia/Нова Британія** – a Bismark-szigetekhez tartozó sarló alakú sziget, amely 520 km hosszan nyúlik a Csendes-óceánban. Területén magas hegyek húzódnak, melyeket trópusi esőerdőkkel vannak borítva. Partjai mentén korallzátonyok találhatóak.
77. **Új-Guinea/Нова Гвінея** – Ausztráliától északra fekszik, a világ második legnagyobb szigete, területe 786 ezer km². Kontinentális eredetű sziget, legmagasabb pontja a Puncak Jaya 4884 méter. Népeisége sokszínű: területén több, mint ezer különböző törzs él.
78. **Új-Hebridák/Нові Гебриди** – több, mint 75 szigetből álló szigetcsoport a Fidzsi-szigetektől nyugatra. A szigetek többsége korallsziget, a nagyobb szigetein hegyek emelkednek, melyek között néhány működő vulkán is van. James Cook fedezte fel 1774-ben.
79. **Új-Kaledónia/Нова Каледонія** – másnéven Kanaky egy nagy és több kisebb szigetből álló szigetcsoport a Csendes-óceán délnyugati részén. Franciaország tengerentúli területe. A fősziget neve Grande Terre, legmagasabb pontja a Mont Panie, amely 1628 méter.
80. **Új-Zéland/Нова Зеландія** – a bennszülött maorik nyelvén Aotearoa, azaz *A hosszú fehér felhő földje*. Egy holland térképész nevezte el 1643-ban Új-Zélandnak. Két nagy (Északi és Déli), valamint több kisebb szigetből áll. A Déli-sziget a nagyobb kiterjedésű, végig húzódik rajta a Déli-Alpok, legmagasabb pontja az Aoraki vagy Mount Cook, 3754 méter.
81. **Vancouver/Ванкувер** – (spanyol elnevezése Quadra) sziget a Csendes-óceán északkeleti részén Kanadában. Területe 32,1 ezer km², szélessége 100 km, hossza 456 km. Nevét brit felfedezőjéről, George Vancouver tengerészkapitányról kapta.

Szorosok / Протоки:

82. **Bass/Басова** – Ausztrália és Tasmánia közötti tengersizor, nevét felfedezőjéről, George Bassról kapta. Szélessége 130–240 km között van, átlagos mélysége 50 méter.

83. **Bering/Берингова** – Ázsiát és Észak-Amerikát elválasztó tengersizor, a Bering-tengert köti össze az Északi-Jeges-óceánnal. Hossza 1600 km, legnagyobb szélessége 2400 km, legkisebb szélessége pedig 82 km. Átlagos mélysége 30–50 km. Nevét felfedezőjéről, Vitus Beringről kapta, aki 1728-ban járt a területén.

84. **Koreai/Корейська** – a Koreai-félszigetet választja el a japán Kyushutól. Szélessége 140 km, maximális mélysége 215 méter. Korea felőli oldalát Cusima-szorosnak is nevezik.

85. **Kunasir/Кунаширська** – a Kuril-szigetek egyik legdélibb szigete, Oroszországhoz tartozik, de Japán igényt tart rá.

86. **La Péroise/Лаперуза** – Szahalint és Hokkaidót elválasztó tengersizor, nevét a francia hajósról, Jean-Francoise de La Perouse-ról kapta, aki 1787-ben járt a területén. Hossza 40 km, mélysége 20–40 méter.

87. **Magellán/Магеланова** – tengersizor Dél-Amerika és Tüzföld között, az Atlanti- és a Csendes-óceánt köti össze. 570 km hosszú, legkeskenyebb pontján mindössze 2 km széles. Elsőként Fernando Magellán hajózott át rajta 1520-ban.

88. **Szunda/Зондська** – Jáva és Szumátra közti szoros, melynek hosszúsága 200 km. Legnagyobb mélysége ugyan 100 méter, de a hajózást a dagályáramlatok és az olajfúrótoronyok akadályozzák.
89. **Tajvani/Тайванська** – vagy másnéven Formosai-szoros Kína és Tajvan között található. Hossza 300 km, legkeskenyebb részén 131 km széles. Fontos tengeri utak haladnak át rajta.
90. **Tatár/Татарська** – Szahalint választja el Ázsiától. Hossza 900 km, mélysége 4–20 méter között változik. Legkisebb szélessége 7,3 km.
91. **Tsugaru/Цугару** – tengersizor, mely két japán szigetet, Honshut és Hokkaidót választja el egymástól. Egy 53 km hosszú vasúti alagút vezet át rajta.
92. **Torres/Торрес** – tengeri átjáró a Korall- és az Arafura-tenger között, Ausztráliát választja el Új-Guineától. A 130 km széles tengersizor sok helyen sekély, s korallzátonyok nehezítik meg a hajózást. Az európaiak közül a spanyol Luis Vaez de Torres járt a területén először 1606-ban.

Óceánfenék / Дно океану

Hátságok / Підвищення, хребти:

93. **Hawaii/Гавайська** – egy víz alatti vulkáni gerinc a Csendes-óceánban. A hegygerinc déli részének legmagasabb csúcsai a Hawaii-szigetláncot alkotják. Aktív vulkáni tevékenység jellemzi. Hossza 5000 km, legnagyobb szélesség 750 km.
94. **Keleti-Csendesóceáni/Східно-Тихоокеанська** – nagyrészt a Csendes-óceáni-lemez és az Észak-amerikai-lemez határán húzódik, de érinti a Kókusz-lemezt, a Nazca-lemezt is. A Húsvét-szigettől Dél-Kaliforniáig terjed. Aktív szeizmikus zóna. Hossza mintegy 7600 km, szélessége 850 km. A legmagasabb pontja a Húsvét-sziget - 539 méter tengerszint feletti magasságban.
95. **Lord-Howe/Лорд-Хов** – egy víz alatti fennsík, amely Új-Kaledóniától északnyugatra, Új-Zélandtól pedig nyugatra húzódik. Tőle nyugatra található a Tasmán-medence, keletre pedig az Új-Kaledóniai-medence. Területe 1 500 000 km²,

Árkok / Жолоби:

96. **Aleut/Алеутський** – a Csendes-óceán északi részén húzódik több mint 3500 km hosszan az Aleut-szigetek mentén az Alaszka-félsziget déli részéig. Legnagyobb mélysége 7678 méter.
97. **Filippino/Філіпінський** – a Fülöp-szigetektől keletre található, szintén a Csendes-óceáni Tűzgyűrű része. Mélysége 10 540 méter.
98. **Izu-Bonin/ Ізу-Бонін** – a 10 680 méteres legnagyobb mélységével a harmadik legmélyebb pacifikus mélytengeri hasadék.
99. **Japán/Японський** – a Csendes-óceáni tűzgyűrű része, a Kurili-kamcsatkai árok folytatása. Délen az Izu-Bonin-árokknál végződik. Hossza meghaladja a 800 km-t, legnagyobb mért mélysége 10 680 m.
100. **Kermadec/Кермадек** – 1000 km hosszan húzódik a Csendes-óceán déli részén, mélysége 10 047 m. A tőle északra elhelyezkedő Tonga-árokkal együtt alkotja a mintegy 2000 km hosszúságú Kermadec-Tonga szubdukciós rendszert.
101. **Kuril/Курильський** – Oroszország keleti partjainál található, a Kuril-szigetektől a Kamcsatka-félszigetig húzódik, a Csendes-óceáni Tűzgyűrű része. Mélysége 10 542 méter. Területén gyakoriak a földrengések és a vulkáni tevékenységek.

102. **Mariana/Маріанський** – az azonos nevű Mariana-szigetektől keletre található, Tokiótól mintegy 2400 kilométerre. 2530 km hosszú és mindössze 90 km szélességű árok 11 034 méter mély (más mérések szerint 11 022 m). Legmélyebb pontja a Challenger („kihívás”) mélység.

103. **Peru-Chilei/Перуано-Чілійський** – Atacama-árok Dél-Amerika nyugati partjainál található, kb 160 km-re Peru és Chile partjaitól. Hossza 5900 m, legnagyobb mélysége 8065 méter. A Nazca-lemeznek a dél-amerikai lemez alá süllyedésével jött létre.

104. **Tonga/Тонга** – a Csendes-óceán déli részén található, a Tonga-szigetektől a Kermadec-szigetekig terjed. Az árok körülbelül 10 882 méter mély – a második legmélyebb pont a világon a Mariana-árok után.

Áramlások / Теуї:

Hideg / Холодні:

105. **Humboldt/Гумбольта (Perui/Перуанська)** – vagy másnéven Perui-áramlat hideg és oxigénben gazdag vízü tengeráramlat, amely az Antarktisz felől érkezik Dél-Amerika partjaihoz. Nevét Alexander von Humboldtról kapta. Ez a leggyorsabb óceáni áramlat.

106. **Kaliforniai/Каліфорнійська** – egy hideg áramlat a Csendes-óceán északi részén, Kalifornia partjainál mentén halad az északi-csendes-óceáni áramlat déli ágaként. Sebesség 1-2 km/h, szélesség 550–650 km, vízhőmérséklet 15-26 °C.

107. **Nyugati-szél/Західних Вітрів** – vagy régi nevén Déli-nagy-hideg-áramlás az Antarktisz körül áramlik nyugatról keleti irányba. A legnagyobb és legerősebb tengeri áramlat.

108. **Oya shio/Оя Сіо** – egy hideg szubarktikus óceáni áramlat, vizei az Északi-jeges-óceánból erednek, áthaladnak a Bering-szoroson, és hideg vizet szállítanak a Csendes-óceánba. Nevének eredete tápanyag-gazdagságára utal: az oya jelentés szülő (aki ellát és táplál).

Meleg / Теплі:

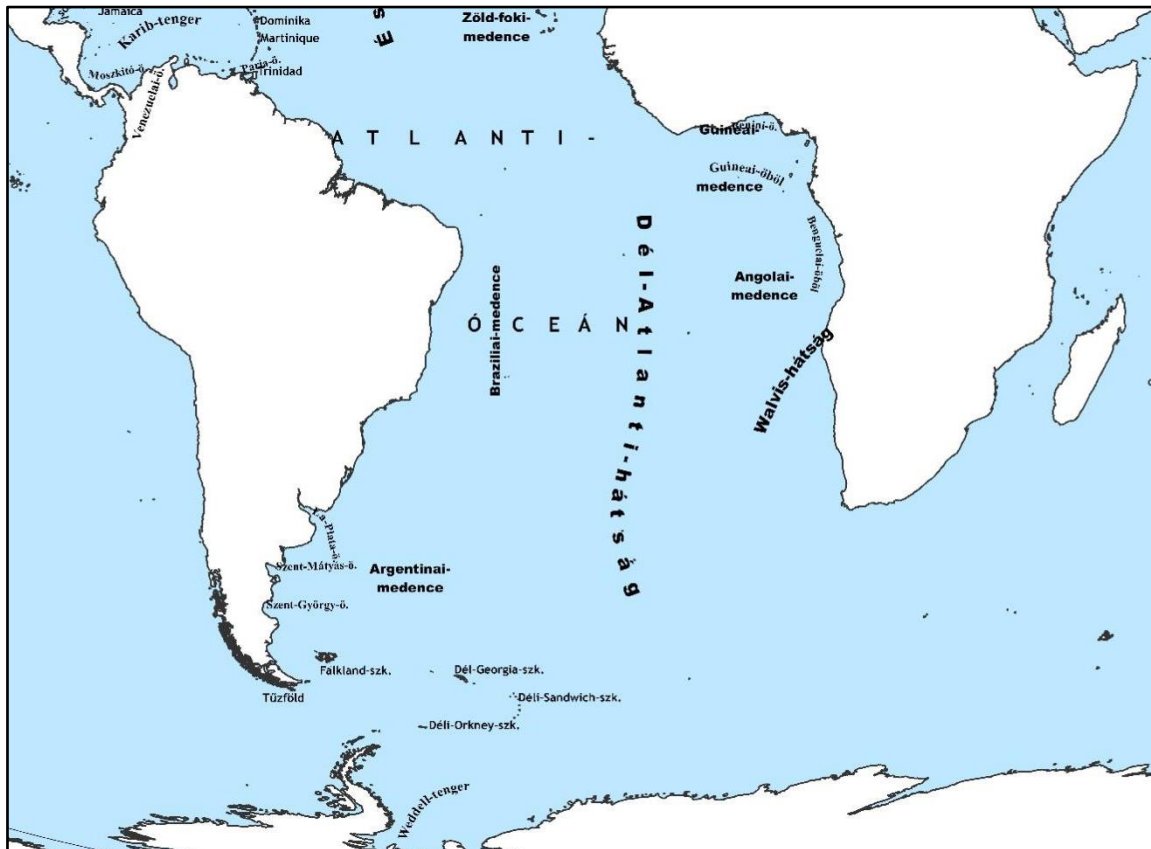
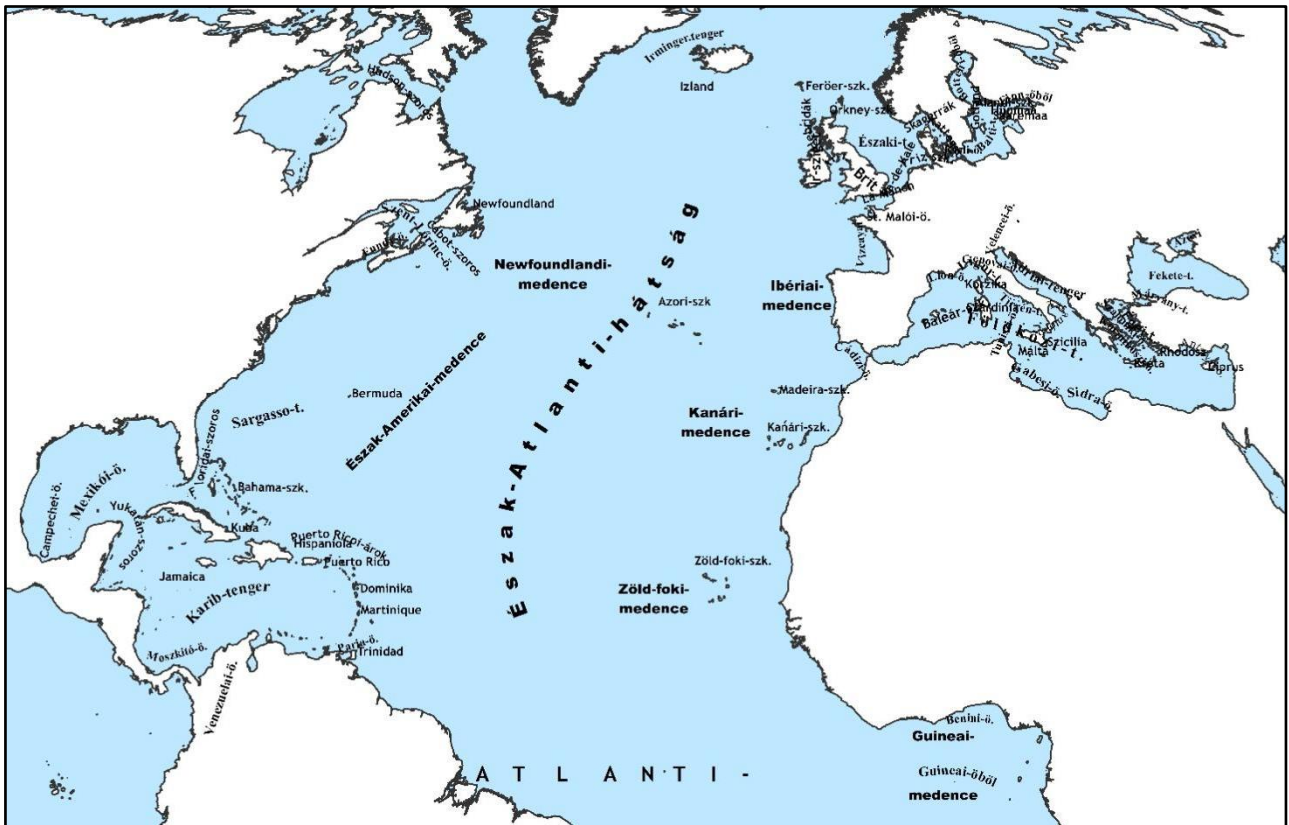
109. **Dél-Egyenlítői/Південно-екваторіальна** – az Egyenlítő és a d. sz. 20° között kelet-nyugati irányba haladó meleg áramlat, melyet a passzát szelek „hajtanak”.

110. **Észak-Egyenlítői/Північно-екваторіальна** – vagy Északi passzát-áramlat keletről nyugat felé mozog, meleg vizét Mexikó partjaitól a Fülöp-szigetek irányába szállítja.

111. **Kelet-Ausztráliai/Східно Австралійська** – meleg áramlat Ausztrália keleti partjainál, a Déli-passzát áramlat egyik ága. Melegebbé és nedvesebbé teszi Új-Zéland és Ausztrália keleti partvidékének éghajlatát: szubtrópusi helyett trópusi éghajlat uralkodik itt.

112. **Kuro shio/Куро Сіо** – meleg, trópusi eredetű víztömeget szállít Fülöp-szigetektől a Japán-szigetek térségéig. Szélessége kb. 80 km. Japánál keletre fordul, és egy nyúlványa egészen a kanadai partokig hatol.

3.9. ATLANTI ÓCEÁN / АТЛАНТИЧНИЙ ОКЕАН

Tengerek / моря:

1. **Adriai/Адріатичне** — gyakran csak Adria, a Földközi-tenger medencéjében található tenger az Appennini- és a Balkán-félsziget között; illír nyelven az adur szó vizet vagy tengert jelent; medencéjének hossza 820 km, maximum mélysége 1233 m; délen az Ottrantói-szoroson keresztül van kijárata a Jón-tengerre.
2. **Azovi/Азовське** — az Atlanti-óceán legzártabb beltengere; neve a partján elterülő Azov várostól ered; területe mindössze 37,5 ezer km²; legnagyobb mélysége 15 m, ezzel a világ legsekélyebb tengere; a Kercsi-szoros köti össze a Fekete-tengerrel.
3. **Balti/Балтійське** — Észak-Európában található beltenger a Skandináv-félszigettől délre; neve eredhet Baltia-szigetről, vagy a belt szóból (dán nyelven szoros); területe 370 ezer km², legmélyebb pontja 459 m; a következők szorosokon kapcsolódik az Északi-tengerhez: Øresund, Nagy-Bælt Kis-Bælt, Kattegat, Skagerrak.
4. **Égei/Егейське** — a Földközi-tenger medencéjében található Kis-Ázsia-félsziget és Görögország között; nevét valószínűleg egy görög városról kapta (Aegae); a Márvány-tengerre is van kijárata a Dardanellák-szoroson át; területe 214 ezer km², maximum mélysége 3543 m.
5. **Északi/Північне** — Európa északnyugati részén található selftenger, mely északon a Norvég-tenger irányába kiszélesedik; az Atlanti-óceánnal a La Manche-csatorna köti össze; területe 580 ezer km², legnagyobb mélysége 700 m.
6. **Fekete/Чорне** — Délkelet-Európában található beltenger, délről a Kis-Ázsia-félsziget határolja; a tenger vizének sötétes üledéke miatt lett elnevezve; területe 422 ezer km², legmélyebb pontja 2210 m; kijárata a Márvány-tengerre a Boszporusz-szorosonát van; kb. 120 méternél mélyebben oldott kénhidrogén található, így az élővilág az e fölötti rétegben koncentrálnak.
7. **Földközi/Середземне** — beltenger, geológiai őse a Tethys-óceán volt; északról Európa, délről Afrika, keletről Ázsia határolja, innen származik az elnevezése is (földrészek között); az Atlanti-óceánhoz a Gibraltári-szoroson keresztül kötődik; területe 2,5 millió km²; szélessége mindegy 4000 km, legmélyebb pontja 5267 m.
8. **Irminger/Ірмінґер** — az Atlanti-óceán északi medencéjében található Izland és Grönland között, északon a Dánia-szoros által kapcsolódik a Grönlandi-tengerhez, délen a Labrador-tengerrel határos; Carl Ludvig Christian Irminger dán tengerészkapitányról kapta a nevét; területe 777 ezer km², átlagos mélysége 2800 m.
9. **Ír/Ірландське** — az Ír-sziget és a Brit-sziget között található, délen a Kelta-tengerrel a Szt. György-csatorna köti össze, északon az Északi-csatorna vezet át az Atlanti-óceánba; területe 46 ezer km², legmélyebb pontja 175 m.
10. **Jón/Іонічне** — a Földközi-tenger peremtengere, mely az Adriai-tengerrel az Ottrantói-szoroson át kapcsolódik, a Messinai-szoroson keresztül a Tírrén-tengerre is ki lehet jutni; feltételezések szerint Zeusz kedveséről, Ió királylányról kapta a nevét; területe 575 ezer km², legnagyobb mélysége 5121 m.
11. **Karib/Карибське** — Közép-Amerika partjainál terüle el, a Nagy- és a Kis-Antillák-szigetek is határolják; a karib indiánok törzséről kapta a nevét; területe 2,7 millió km², legmélyebb pontja a Kajmán-árok, mely 7686 m.
12. **Ligur/Лігурійське** — a Földközi-tengerben található Franciaország és Olaszország partjainál, Korzika-szigettől északra; nevét a liguriakról kapta, akik a partja mentén éltek; területe 15 ezer km²; legnagyobb mélysége az említett szigethez közel található, 2850 m.
13. **Márvány/Мармурове** — beltenger Európa és Ázsia között, mely a Fekete-tengerrel a Boszporusz-szoros, az Égei-tengerrel pedig a Dardanellák-szoros által van kapcsolatban; az ókorban

neve Propontis volt, ami görögül *"tenger előtt"* jelent; területe 11 ezer km², maximum mélysége 1370 m.

14. **Sargasso/Саргасове** — az Atlanti-óceán nyugati részén helyezkedik el, nevét az itt található sargassum algáról kapta; szárazföldi partja nincs, csak áramlatok határolják (Golf-, Északi-Passzát- és Antilla-áramlat); területe mintegy 3 millió km², legnagyobb mélysége eléri a 7000 métert is; különlegessége, hogy víz alatti látótávolsága több mint 60 m.

15. **Tirrén/Тиренське** — a Földközi-tengerben található az Appennini-félsziget délnyugati partjánál; a rómaiak etruszk tenger néven emlegették; területe 240 ezer km², legmélyebb pontja 3700 m alatt van; medencéjében található a Stromboli aktív vulkán.

16. **Weddell/Уеддела** — az óceán déli részén terül el az Antarktisz partjainál az Antarktisz-félszigettől keletre; neve James Weddell skót tengerésztől származik; területe 2,8 millió km², legmélyebb pontjai elérik az 5000 métert; partjai mentén a kontinensről leszakadó selfjég található, nagyrész jégtakaró borítja.

Öblök / затоки:

17. **Antalyai/Антальська** — a Kis-Ázsia-félsziget déli részén található a Földközi-tengerben, Antalya város közelében; szélessége mintegy 200 km.

18. **Benguelai/Бенгельська** — a Déli-Atlanti-óceán keleti részén található öböl Afrika partjainál; az öböl mentén halad el a hideg Benguela-áramlás.

19. **Benini/Бенінська** — az óceán keleti felében, a nyugat-afrikai Guineai-öbölben helyezkedik el Benin állam partja mentén; az öbölbe ömlik keletről a Niger-delta.

20. **Botteni/Ботнічна** — a Balti-tenger északi öble, mely benyúlik a Skandináv-félszigetbe; botten svédül azt jelenti, valaminek az alja; hossza több mint 700 km, legmélyebb részén majdnem 300 m; alacsony a sótartalma, több hónapra befagy.

21. **Campechei/Кампечейська** — a Mexikói-öböl déli részén helyezkedik el a Yucatán-félszigeten található Campeche nevű mexikói tartománytól nyugatra; területe 15,5 ezer km², legnagyobb mélysége 3286 m.

22. **Cádizi/Кадізька** — az Északi-Atlanti-óceán keleti medencéjében található, a Pireneusi félsziget délnyugati területeire nyúlik be; parja mentén fekszik névadó városa, Cádiz; területe 7 ezer km², mélysége 100 m körül van.

23. **Finn/Фінська** — a Balti-tenger legkeletebbi nyúlványa, nyugat-kelet irányú kiterjedése 400 km; területe 29,5 ezer km², maximum mélysége 120 m; partján több világ- és főváros is épült (Szentpétervár, Tallinn, Helsinki).

24. **Fundy/Фанді** — az óceán északnyugati medencéjében Észak-Amerika partja mentén található Új-Skócia-félsziget és a kontinens között; neve a Rio Fundo kifejezésből ered, ami "mély folyó"-t jelent; a legnagyobb mélysége a 150 métert is eléri; a világ legerősebb árapály jelenségét az öbölben mérték.

25. **Gabesi/Габезька** — a Földközi-tenger öble Tunézia keleti partjainál, Gabes városnál; Kis-Szirtisz néven is ismert; szélessége eléri a 100 km-t, maximális mélysége nem haladja meg a 200 métert.

26. **Genovai/Генуезька** — a Földközi-tenger, azon belül a Ligur-tenger öble az Appennini-félsziget északnyugati részén; nevét a partja mentén fekvő olasz városról, Genováról kapta; területe 125 km², maximális mélysége 1500 m.

27. **Guineai/Гвінейська** — az Atlanti-óceán keleti felében található Afrika nyugati partjainál; korábban Nyugat-Afrika déli partvidékét hívták Felső-Guineának, innen származik az itt elterülő öböl neve; területe 1,5 millió km², maximum mélysége 6363 m.
28. **Kieli/Кіельська** — a Balti-tenger nyugati medencéjében található a németországi Kiel város mellett; délről Németország, északról Dánia szigetei határolják, az öbölből Fehmarn-Belt-szoroson át lehet kijutni a Balti-tengerbe.
29. **Korinthoszi/Коринтоська** — a Földközi-tenger öble, mely Görögország partja mentén mélyen benyúlik a szárazföldre a Peloponnészosz-félszigettől északra; 4,1 ezer km² területű, maximális mélysége 935 m.
30. **La-Plata/Ла Плата** — Dél-Amerika délkeleti részén található a Parana és Uruguay folyók torkolatánál; hossza 300 km, legnagyobb szélessége 220 km; maximális mélysége 20 m.
31. **Lion/Ліонська** — az Oroszlán-öböl a Földközi-tenger északnyugati részén található a francia partoknál; keleti felében a Rhone-delta található; területe 15 ezer km², legnagyobb mélysége 1200 m; fő kikötője Marseille.
32. **Mexikói/Мексиканська** — Észak-Amerika délnyugati részén fekvő, 1,5 millió km²-nyi területű öböl Mexikó és USA partjainál, melyet az Atlanti-óceánnal a Florida-szoros, a Yucatán-szoros és a Karib-tenger köt össze; maximális mélysége 5200 méter.
33. **Moszkító/Москити** — a Karib-tenger déli medencéjében található a Panama-földszoros mentén; a biolumineszcens mikroorganizmusoknak köszönhetően a vizén kékeszöld fényjáték figyelhető meg éjszakánként, emiatt a leghíresebb világító öböl a Földön.
34. **Paria/Парія** — a Karib-tenger délkeleti tartományában található Venezuela partjai mentén, Trinidad-sziget és a Paira-félsziget között; kijárata van még az Atlanti-óceánra a Kígyó-szoroson át is; területe 7,8 ezer km², legmélyebb pontja mindössze 30 m.
35. **Rigai/Рижська** — a Balti-tenger keleti öble, Saaremaa-sziget választja el a tengertől; partja közelében fekszik a lett főváros, Riga; területe 18,1 ezer km², legmélyebb pontja 67 m.
36. **Sidra/Сідра** — a Földközi-tenger öble Észak-Afrikában, Líbia partjainál; Nagy-Szirtisz néven is ismert; Surt városról kapta nevét; területe 57 ezer km², legmélyebb pontja meghaladja az 1300 métert.
37. **St. Malói/Святого Малоська** — a La Manche-csatorna franciaországi részén elhelyezkedő öböl a Bretagne- és Cotentin-félszigetek között; hossza 110 km, szélessége 125 km, legmélyebb pontja kb. 50 m; Európa legnagyobb árapály különbséggel rendelkező tengerpartja az öbölben található.
38. **Szaloniki/Салонікська** — vagy Thermaic-öböl, vagy Thessaloniki-öböl, az Égei-tengerben található Chalkidiké-félszigettől nyugatra; a mai Szaloniki helyét elfoglaló Thermi ókori városról kapta nevét; szélessége az 50 métert is eléri.
39. **Szent-György/Святого Георгія** — az Atlanti-óceán délnyugati részén húzódik Argentína partjainál, a Dos Bahias-fok és a Tres Puntas-fok közötti területet öleli fel; legmélyebb pontján 100 m.
40. **Szent-Mátyás /Святого Лаврентія** — az Atlanti-óceán északnyugati részén található öböl, amely a Labrador-félsziget, az Új-Fundland-sziget és az Új-Skócia-félsziget között helyezkedik el; területe 236 ezer km², legmélyebb pontján 572 m.
41. **Szent-Mátyás/Святого Матіаса** — az Atlanti-óceán délnyugati részén található Argentína keleti partjainál; északról a Rio Negro tartomány, délről a Valdés-félsziget határolja; szélessége 118 km, észak-dél kiterjedése 148 km.

42. **Tarantói/Тарантійська** — a földközi-tengeri Jón-tenger öble, mely Dél-Olaszországban terül el a Calabriai- és a Salentói-félszigetek között; nevét az ókori rómaiak adták (Tarentinus Sinus) szélessége és hosszúsága is 140 km, maximális mélysége 2657 m.
43. **Tuniszi/Туніська** — a Földközi-tenger öble Afrika északi részén Tunézia partjainál, a Fehér-fok és Tib-fok között hízódik; 52 km hosszú, 68 km széles, maximum mélysége 110 m.
44. **Velencei/Венеціанська** — az Adriai-tenger északi régiójában található az Appennini- és Isztria-félszigetek között, részét képezi a Velencei-lagúna; átlagos vízmélysége kb. 50 méter.
45. **Venezuelai/Венесуельська** — a Karib-tenger déli részén található Venezuela partjainál a Guajira- és a Paraguaná-félszigetek között; területe 17,8 ezer km², mélysége a 70 métert is elérheti.
46. **Vizcayai/Біскайська** — Európa nyugati részén elhelyezkedő öböl a Pireneusi-félszigettől északra; Bizkaia Spanyolország egyik északi tartománya, melyről a nevét kapta; területe 223 ezer km², legnagyobb mélysége 2789 m.

Szigetek / острови:

47. **Alandi/Аланді** — a Balti-tenger északi részén, a Botteni-öböl bejáratánál található több ezer sziget által alkotott szigetcsoport legnagyobb tagja, melynek területe 685 km², legmagasabb pontja mindössze 129 m; Finnországhoz tartozik.
48. **Azori/Азорські** — az Atlanti-óceánban található szigetcsoport a Közép-Atlanti-hátság részét képezi; az európai partoktól mintegy 1500 km-nyi távolságra található; összterülete 2,3 ezer km²; Portugáliához tartozó autonóm régió.
49. **Baffin föld/Бафінова земля** — a kanadai sarkvidéki szigetvilág legkeletebbi, legnagyobb tagja, többnyire az Északi sarkkörön túl húzódik; nevét William Baffin (brit) felfedezőjéről kapta; területe meghaladja az 507 ezer km²-t, hossza 1600 km, legnagyobb szélessége 700 km.
50. **Bahama/Багамські** — a szigetcsoport az Atlanti-óceán nyugati felében 1300 km hosszan húzódik a Florida-félszigettől délkeletre; nevét indián kifejezésből származtatják, melynek jelentése “banántalan sziget”; főként korallszigetek alkotják, összterületük kb. 5,5 ezer km².
51. **Baleár/Bалеарські** — a Földközi-tenger nyugati medencéjében fekvő szigetcsoport, az Ibériai-félszigettől 100 – 200 km-re keletre található; Spanyolország autonóm területe; a szigetek összterülete 4,9 ezer km², legnagyobb tagjai: Mallorca, Menorca, Ibiza, Formentera.
52. **Bermuda/Бермудські** — az Északi-Atlanti-óceán nyugati medencéjében található szigetcsoport, több száz sziget és korallzátony alkotja, melyek összterülete alig 60 km²; Nagy-Britannia fennhatósága alatt áll; nevét felfedezőjéről, Juan de Bermúdez hajósról kapta.
53. **Brit/Британські** — a Brit-szigetek legnagyobb tagja, Angol-szigetnek is nevezik; Európától északnyugatra fekszik, tőle a La Manche-csatorna és a Doveri-szoros választja el; keleten az Északi-, nyugaton a Kelta- és az Ír-tenger mossa partjait; területe 230 ezer km², az Egyesült Királyság területének nagy részét képezi.
54. **Ciprus/Кипр** — a Földközi-tenger keleti medencéjében található sziget, melynek területe 9,3 ezer km²; nevét rézbányászataról kapta; legmagasabb pontja az Ólimbosz-hegy, 1953 m magas.
55. **Dél-Georgia/Південні Джорджія** — az Atlanti-óceán déli medencéjében fekvő szigetcsoport, mely az Egyesült Királyság tengerentúli birtoka; nevét Cook kapitány adta III. György király tiszteletére; területe 3,5 ezer km².
56. **Déli-Orkney/Південні Оркнейські** — az Atlanti-óceán délnyugati medencéjében található szigetcsoport; az Egyesült Királyság fennhatósága alatt áll; területe 622 km².

57. **Déli-Sandwich/Південні Сендвічеві** — az Atlanti-óceán déli medencéjében fekvő szigetcsoporthoz, mely az Egyesült Királyság tengerentúli birtoka; 11 vulkanikus eredetű sziget alkotja, melyek összterülete közel 400 km².
58. **Dominikai/Домініка** — vulkanikus eredetű sziget a Karib-tenger keleti medencéjében, a Kis-Antillák-szigetcsoporthoz tagja; Martinique és Guadeloupe szigetek között található; nevét Kolumbusznak köszönheti, latinul vasárnapot jelent; területe 754 km².
59. **Falkland/Фолклендські** — az Atlanti-óceán délnyugati medencéjében található szigetcsoporthoz, melyet két nagy és több száz kisebb sziget alkot; távolsága Dél-Amerikától majdnem 500 km; az Egyesült Királyság tengerentúli birtoka; John Strong nevezte el a két fő sziget közötti szoros Falkland-csatornának, majd a szigetek is ezt a nevet kapták; területe 12,3 ezer km².
60. **Feröer/Фарерські** — az Atlanti-óceán északi medencéjében fekvő szigetcsoporthoz, mely Dánia autonóm területe; a Brit-szigetektől északra található; nevének jelentése — Juh-szigetek; a szigetek összterülete 1,4 ezer km².
61. **Fríz/Фрізи** — az Északi-tenger délkeleti részén található szigetszlánc, melyet Európától a Watt-tenger választ el; területe 1047 km², tengerszint feletti magassága mindössze 4 méter; a szigetek Németország, Dánia és Hollandia osztozik.
62. **Gotland/Готланд** — a Balti-tenger legnagyobb szigete, mely Svédország részét képezi; elnevezése összefügg a gótok nevével; területe 3,1 ezer km².
63. **Hebridák/Гебриди** — az Atlanti-óceánban húzódó szigetcsoporthoz Skócia partjaitól nyugatra, a Brit-szigetek része; a szigetcsoporthoz Külső- és Belső-Hebridákra osztható; legnagyobb tagjai Lewis (2,2 ezer km²) és Skye (1,6 ezer km²).
64. **Hiiuamaa/Hiyuma** — a Balti-tenger keleti medencéjében található sziget, Észtország része, melytől a Hari-szoros választja el; területe 989 km².
65. **Hispaniola/Гаїті** — a Karib-tenger északi medencéjében fekvő sziget, a Nagy-Antillák-szigetcsoporthoz tagja; nevét Kolumbusz Kristóf adta, amikor az új földrészt felfedezve itt ért partot (La Isla Española); területe 76,7 ezer km², s itt található a Karib térség legnagyobb pontja, mely 3175 m (Pico Duarte); a szigeten Haiti és a Dominikai Köztársaság osztozik.
66. **Izland/Ісландія** — vulkanikus sziget, a Közép-Atlanti-hátság kiemelkedése, mely az óceán északi medencéjében fekszik; nevének jelentése jégföld; területe 103 ezer km²; itt található a Vatnajökull, Európa legnagyobb jégmezője, melynek területe 8 ezer km².
67. **Ír/Ірландські** — a Brit-szigetek tagja, melyet az Angol-szigettől keleten az Ír-tenger, délen a Kelta-tenger választ el; neve az ír Ériu szóból származik ami azt jelenti: Éire alakú (utalás a sziget alakjára); területe 84 ezer km², melyen Írország és az Egyesült Királyság osztozik.
68. **Jamaica/Ямайка** — a Karib-tenger északi medencéjében fekvő sziget, a Nagy-Antillák-szigetcsoporthoz tagja, mely Kubától délre található; nevét az őslakó indiánok adták, a xaymaca szó jelentése “*források szigete*”; területe kb. 11 ezer km².
69. **Kanári/Канарські** — az Atlanti-óceán keleti medencéjében található szigetcsoporthoz Marokkótól kb. 125 km távolságra; Spanyolország autonóm területe; nevének jelentése a “Kutyák szigete”; a szigetcsoporthoz összterülete 7,4 ezer km².
70. **Korzika/Корсика** — a Földközi-tengerben található sziget, Európa törzsterületétől a Ligur-tenger, Szardíniától a Bonifacio-szoros választja el; Franciaország részét képezi; 8,7 ezer km²-nyi területen fekszik; itt született a híres hadvezér, Bonaparte Napoleon.

71. **Kréta/Кріт** — a Földközi-tenger keleti medencéjében húzódik 254 km hosszan; Görögországhoz tartozik, északon a Kréta-tenger választja el a görög szigetvilágtól; az ókori görögök “Kreté” néven említették; területe 8,3 ezer km².
72. **Kuba/Куба** — a Karib-tenger északi medencéjében fekvő sziget, a Nagy-Antillák-szigetcsoport legnagyobb tagja; taino nyelven a Kuba név (cubanacan) központi helyet jelent; területe 110,8 ezer km².
73. **Madeira/Мадейра** — az Atlanti-óceán keleti medencéjében található vulkáni eredetű szigetcsoport a Kanári-szigetektől északra, Portugáliához tartozik; Hajós Henrik egy expedíciója során adta a nevét 1420-ban; a szigetek összterülete 737 km².
74. **Martinique/Мартінік** — sziget a Karib-tenger keleti medencéjében, a Kis-Antillák-szigetcsoport tagja, Franciaország tengerentúli birtoka; a helyi lakosok Madininának hívták, ebből származik a mai neve; területe 1,1 ezer km².
75. **Málta/Мальта** — a Földközi-tenger központi medencéjében található 8 sziget; Szicíliától délre húzódik, attól a Máltai-csatorna választja el; neve latinul Melita; összterületük 316 km²,
76. **Newfoundland/Нюфаунленд** — az Atlanti-óceán nyugati medencéjében található sziget Kanada partjainál; nyugati partjait a Szent Lőrinc-öböl mossa, a Labrador-tengerrel a Belle-sziget-szoros köti össze, Új-Skócia-félszigettől a Cabot-szoros választja el; nevének jelentése “*újonnan megtalált föld*”; területe 111,3 ezer km².
77. **Orkney/Оркней** — Skóciától északra található szigetcsoport, melynek partjait nyugaton az Atlanti-óceán, keleten az Északi-tenger mossa; a Brit-szigetek része, legnagyobb tagja Mainland; a szigetek összterülete 973 km².
78. **Puerto Rico/Пуерто Ріко** — a Karib-tenger északi medencéjében fekvő sziget, a Nagy-Antillák-szigetcsoport legkeletebbi tagja, az USA társult állama fekszik rajta; területe 9,1 ezer km².
79. **Rhodosz/Родос** — a Földközi-tenger keleti medencéjében, az Égei-tenger délkeleti részén található sziget, mely a Görögországhoz tartozó Dodekánisz-szigetcsoport legnagyobb tagja; neve a görög rhodon szóból ered, ami rózsát jelent; területe 1,4 ezer km².
80. **Saaremaa/Саpема** — Észtország legnagyobb szigete, mely a Balti-tenger keleti medencéjében található; a kontinentstől a Muhui-szoros választja el; területe 2,6 ezer km².
81. **Szardínia/Сардинія** — földközi-tengeri sziget, mely Olaszország autonóm területe; a szardanák népének nevéből ered, mely “*tengeri embereket*” jelent; 24 ezer km²-nyi területével a második legnagyobb a Földközi-tengerben.
82. **Szicília/Сицілія** — a legnagyobb földközi-tengeri sziget, mely annak a központi medencéjében fekszik 25,7 ezer km²-nyi területen; az Appennini-félszigettől a Messinai-szoros választja el, északról a Tírrén-, keletről a Jón-tenger mossa partjait; a szigeten található Európa legnagyobb működő vulkánja, az Etna (3370 m).
83. **Trinidad/Трінідад** — a Karib-térség legdélibb szigete, az Atlanti-óceán nyugati medencéjében fekszik a Kis-Antillák-szigetcsoporttól délre; a Kígyó-szoros választja el a mindössze 11 kilométerre fekvő Dél-Amerikától; területe 4,6 ezer km²; Trinidad a tőle északkeletre található Tobagoval alkot egy államot.
84. **Tűzföld/Вогняна Земля** — Dél-Amerikától délre fekvő szigetvilág, mely egy nagy és több apró szigetből áll; a Magellán-szoros választja el a kontinentstől; Magellán fedezte fel és nevezte el a parton látott tűzről; területe 73,7 ezer km²; területén Chile és Argentína osztoznak; a szigeten fekszik a világ legdélebbi városa, Ushuaia.

85. **Zöld-foki/Зеленого мису** — az Atlanti-óceán központi medencéjében fekvő szigetcsoport Afrika nyugati partjaitól 570 km távolságra; a portugálok fedezték fel és nevezték el, itt megpihenve folytatták tovább hajóútjukat; a szigetek összterülete meghaladja a 4 ezer km²-t; a terület független állam.

Szorosok / протоки:

86. **Bonifacio/Боніфаціо** — a Földközi-tengerben található tengersizor, ennek nyugati medencéjét köti össze a Tirrén-tengerrel; Szardíniát és Korzikát választja el egymástól; nevét a korzikai Bonifacio városról kapta; legkeskenyebb részén 12 km.

87. **Bosporusz/Босфор** — Európát Ázsiától elválasztó tengersizor, amely összeköti a Márvány-tengert a Fekete-tengerrel; neve törökül *“isztambuli szorost”* jelent; 30 km hosszú, szélessége 750 és 3700 m között változik, legmélyebb részén 124 m; a szoros mentén található Isztambul, Törökország legnagyobb városa.

88. **Cabot/Кабот** — Kanada keleti részén húzódó szoros, mely összeköti a Szt. Lőrinc-öböl vizeit az Atlanti-óceánnal; elválasztja egymástól Új-Skócia-félszigetet és Új-Fundland-szigetet; neve Giovanni Caboto genovai felfedezőtől származik; szélessége 110 km.

89. **Dardanellák/Дарданелли** — Európát Ázsiától elválasztó tengersizor, amely összeköti a Márvány-tengert az Égei-tengerrel; nevét Dardania ókori városról kapta, mely az ázsiai oldalon volt; 65 km hosszú, szélessége 1200 és 6000 m között van, legmélyebb részén 82 m.

90. **Dán/Датська** — három dániai tengersizorost jelent, melyek a Balti-tengert kötik össze az Északi-tengerrel: **Nagy-Bælt** (Fyn és Sjælland szigetek között, mely 120 km hosszú), **Kis-Bælt** (Fyn-sziget és Jylland-félsziget között, 70 km hosszú), és **Öresund** (Sjælland-sziget és Svédország között, 180 km hosszú).

91. **Drake/Дрейка** — Dél-Amerika legdélebbi pontja és az Antarktisz közötti átjáró, mely az Atlanti- és a Csendes-óceánokat köti össze; nevét Francis Drake kalóz után kapta; 800 km széles.

92. **Északi/Північна** — a csatorna az Ær- és az Angol-sziget között húzódik, az Ær-tengert köti össze az Atlanti-óceánnal; legmélyebb pontján 272 m, hossza 170 km, legszűkebb részén szélessége 27 km.

93. **Floridai/Флорідська** — az Atlanti-óceánt a Mexikói-öböllel összekötő tengersizor, mely Florida-félszigetet választja el Kubától és a Bahamák-szigetcsoporttól; mélysége kb. 700 m.

94. **Gibraltár/Гібралтарська** — az Atlanti-óceánt a Földközi-tengerrel köti össze, Európát Afrikától választja el; Gibraltár területről kapta a nevét; hossza kb. 58 km, szélessége 14 km.

95. **Hudson/Гудзона** — az Atlanti-óceán északnyugati részén található; a Labrador-tengert köti össze a Hudson-szorossal, a Baffin-szigetet választja el a Labrador-félszigettől; maximum 200 méter mély.

96. **Kattegat/Каттегат** — az Északi-tenger és a Balti-tenger között képez átjárót Dánia és Svédország között; neve a holland kat (macska) és gat (lyuk) szóból származik; legszűkebb részén alig 4 km a zátonyok miatt.

97. **Kercsi/Керченська** — a Fekete-tengert kapcsolja össze az Azovi-tengerrel, és a Kercsi-félszigetet választja el a Tamany-félszigettől; szélessége 4 és 15 km között változik, hossza 40 km, maximum mélysége 18 méter.

98. **Korzikai/Корсикпнська** — a szoros a Földközi-tenger medencéjében található Korzika-sziget és a tőle keletre húzódó Toszkánai-szigetek között; a Ligur-tengert és a Tirrén-tengert kapcsolja össze; szélessége 60–120 km között változik, legnagyobb mélysége 500 m.

99. **La-Manche/Ла Манш** — vagy Angol-csatorna az Északi-tengert köti össze az Atlanti-óceánnal; az Angol-szigetet elválasztja Nyugat-Európától; 563 km hosszú, maximum szélessége 240 km, legnagyobb mélysége 172 m, a világ egyik legforgalmasabb vízi útja.

100. **Messinai/Месінська** — a Földközi-tengerben található keskeny szoros, mely a Tirrén-tenger és a Jón-tenger vizeit köti össze; Szicíliát elválasztja a Calabriai-félszigettől; a szicíliai Messina városról nevezték el; a szoros legkisebb szélessége 3 km.

101. **Otranto/Отранто** — a Földközi-tenger medencéjében található, összeköti egymással az Adriai- és Jón-tengereket; Salentina-félszigetet és a Balkán-félszigetet elválasztja egymástól; nevét Otranto olasz városról kapta; legkisebb szélessége 71 km.

102. **Pa-de-Kale/Па де Кале** — vagy Doveri-szoros, ami a La Manche-csatorna legszűkebb, mintegy 33 km széles része, a szoros után északkeletre az Északi-tenger kezdődik; az Angol-szigetet választja el Nyugat-Európától.

103. **Skagerrak/Скагеррак** — az Északi-tengert összekötő szoros a Kattegat-szorossal, amely a Balti-tengerre vezet; Norvégia és Dánia partjait választja el; a “skagen” dán szó fokot, földnyelvet jelent, míg a “rak” egyenes viziutat; 240 km hosszú és 140 km széles.

104. **Yukatán/Якутан** — a Mexikói-öböl és a Karib-tenger vizeit összekötő átjáró, mely elválasztja egymástól Kubát és a Yucatán-félszigetet; szélessége 200 km, legmélyebb pontjain 1800 m.

Óceánfenék / дно океану

Hátságok / підвищення, хребта:

105. **Dél-Atlanti/Південно-Атлантична** — a 17 ezer km hosszú Közép-Atlanti-hátság része, mely az óceán közepén húzódik a déli féltekén; ennek mentén Amerika valamint Európa és Afrika lemezei távolodnak egymástól évente kb 2,5 centimétert; gyakoriak rajta a vulkanikus eredetű víz alatti hegyek.

106. **Észak-Atlanti/Північно-Атлантична** — a 17 ezer km hosszú Közép-Atlanti-hátság része, mely az óceán középső részén található láncolat; az Észak-Atlanti Grönlandtól keletre, Izlandtól északra kezdődik, és az egyenlítőig tart; a gerinc csúcsai akár 4000 m magasak is lehetnek, törések tagolják (riftek).

107. **Walvis/Вальвіс** — az Atlanti-óceán délkeleti medencéjében húzódik az Angolai-medencétől délre, a Dél-Atlanti-hátságtól keletre, Afrika délnyugati partjainál; hosszúsága több mint 3 ezer km, legkisebb mélysége 892 m.

Medencék / западини:

108. **Angolai/Ангольська** — az óceán déli medencéjében húzódó medence a Déli-Atlanti-hátságtól keletre Afrika partjainál; legnagyobb mélysége 6050 m, mely a Szent Ilona-szigettől keletre van.

109. **Argentínai/Аргентинська** — az óceán délnyugati részén található mélységi domborzatforma Dél-Amerika délkeleti partjainál a Falkland-szigetektől északkeletre; legnagyobb mélysége 6245 m.

110. **Brazíliai/Бразильська** — a Déli-Atlanti-óceánban található Dél-Amerika selfje és a Déli-Atlanti-hátság közötti területen, legmélyebb részén 5724 méter.

111. **Észak-Amerikai/Північно-Американська** — Észak-Amerika keleti partjainál a Bermuda-szigetektől keletre húzódó óceáni medence; legmélyebb pontján 6399 méter.

112. **Guineai/Гвінейська** — az óceáni medence az egyenlítő magasságában a Guineai-öböl alatt terül el Afrikától nyugatra; legmélyebb részén 5207 méter.

113. **Ibériai/Іберійська** — Európa nyugati partjaihoz közel az Északi-Atlanti-hátságtól keletre húzódó óceáni medence, mely legmélyebb pontján 5080 méter.

114. **Kanári/Kанарська** — az Északi-Atlanti-óceánban húzódik a Középső-hátságtól keletre a Kanári-szigetektől nyugatra; maximális mélysége 6549 méter.

115. **Newfoundlandi/Нюфаундлендська** — az óceán északi medencéjében található Newfoundland-szigettől keletre a Középső-hátságtól nyugatra.

116. **Zöld-foki/Зеленого мису** — az óceán központi medencéjében található a Zöld-foki-szigetektől délnyugatra, a Középső-hátságtól keletre; maximális mélysége 7282 méter.

Árkok / жолоби:

117. **Puerto Rico/Пуерто Рико** — az Atlanti-óceán és a Karib-tenger között 800 km hosszan húzódó árok az Antilla-szigetektől északkeletre; legmélyebb pontján 8742 m.

Áramlások / течії:

Hideg / холодні:

118. **Benguela/Бенгельська** — a Déli-Atlanti-óceán nagy áramlata, mely délről, a Nyugati szél-áramlásból keletkezik, majd északi irányban halad Afrika nyugati partja mentén; a hidegáramlat a Guineai-öbölnél ér véget, ahol egy meleg, Egyenlítői-áramlathoz csatlakozik; szélessége meghaladja a 300 métert.

119. **Falkland/Фолклендська** — a Nyugati-Szél-áramlatból kiinduló áramlat, mely észak felé halad Dél-Amerika délkeleti partja mentén.

120. **Kanári/Kанарська** — az Észak-Atlanti-áramlatból ágazik ki, s dél felé veszi az irányt; elhalad a Pireneusi-félsziget partjainál, majd a névadó Kanári-szigetek akadályt képez az útjában; az áramlat akár 1000 méter széles is lehet, mozgása pedig viszonylag lassú.

121. **Kelet-Grönlandi/Східно-Гренляндська** — az Északi-jeges-óceánban veszi kezdetét, majd déli irányba tart Grönland keleti partjai mellett; délebbre a Labrador-hidegáramlathoz csatlakozik.

122. **Labrador/Лабрадорська** — az Északi-jeges-óceánban keletkezik, majd délnek veszi az irányt Grönland keleti partjai mentén; a kanadai partvidék éghajlatát lehűti; New-Foundland-szigettől délre találkozik a Golf-áramlattal.

123. **Nyugati-Szél/Західних Вітрів** — az Antarktisz körül áramlik nyugatról keleti irányban; a legnagyobb és legerősebb áramlat a világon; megakadályozza a melegebb vizek közel kerülését az Antarktiszhoz, így megóvja annak jégtakaróját a felmelegedéstől.

Meleg / теплі:

124. **Brazil/Бразильська** — a Déli-passzát-áramlatból kiválva délnyugati irányt vesz Dél-Amerika partjai mentén; a melegebb vizeket a nyugati szél-áramlatig szállítja.

125. **Észak-Atlanti/Північно-Атлантична** — kb. Newfoundland-szigettől keletre keletkezik úgy, hogy a Golf-áramlat két részre szakad, s ez annak az északkeleti irányú folytatása; az áramlat jelentősen melegíti Nyugat- és Észak-Európa éghajlatát.

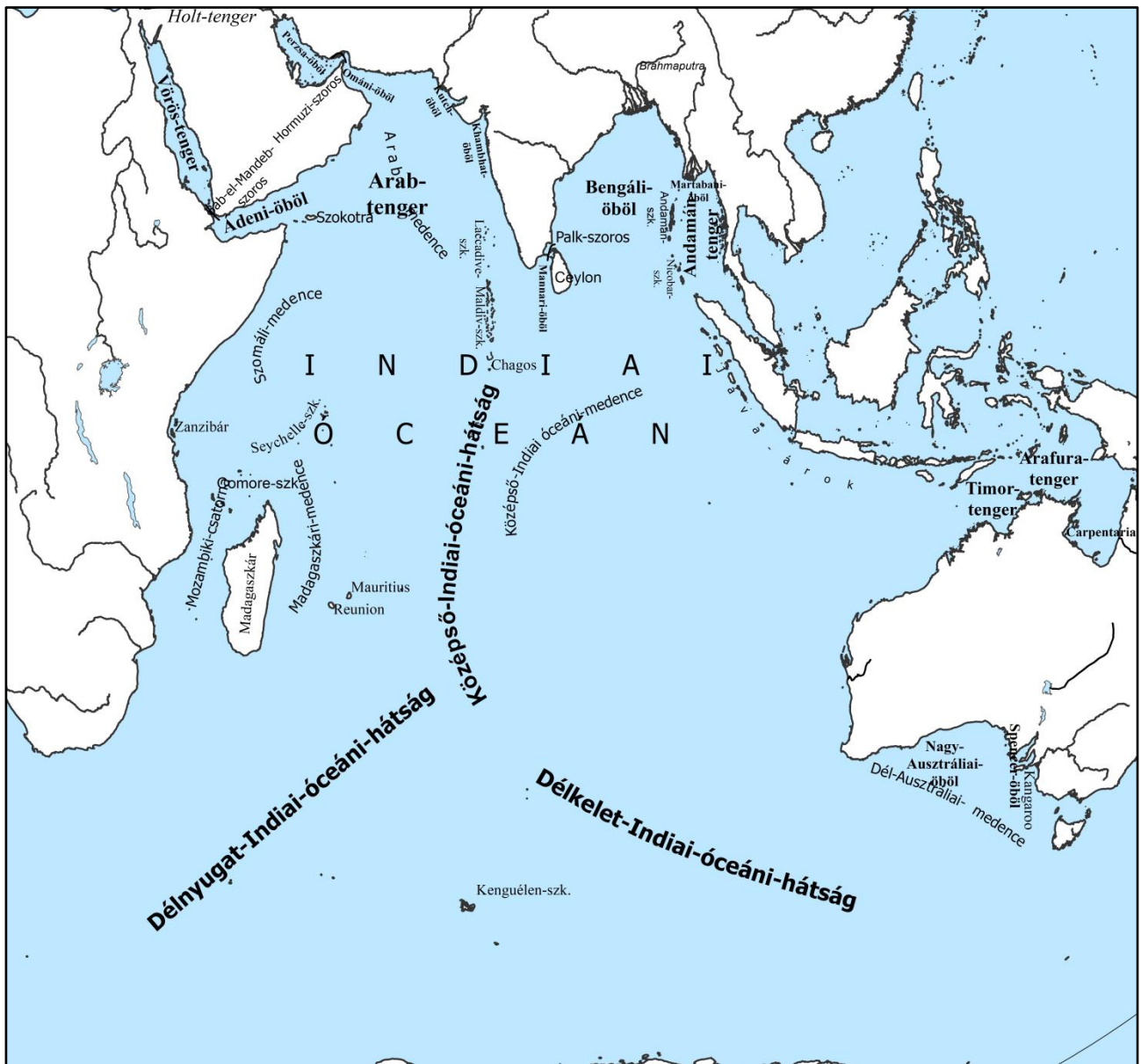
126. **Észak-Egyenlítői/Північно-Екваторіальна** — az egyenlítőől északra haladó áramlat, mely a Kanári-szigetektől nyugatra veszi kezdetét, és tovább haladva a Nagy-Antilla-szigetekenél ér véget, itt a melegáramlat Antilla néven folytatódik tovább.

127. **Golf/Гольфстрім** — erős, gyors áramlat, mely a Mexikói-öbölben indul, majd a Florida-szorosnál kijut az óceánra, s végighalad Észak-Amerika keleti partja mentén; folytatását képezi az Észak-atlanti-áramlat.

128. **Guineai/Гвінейська** — a Déli-Passzát-áramlatból elágazó, majd nyugat-kelet irányba tartó áramlat Afrika nyugati partjai mentén a Guineai-öbölben.

129. **Karib/Карибська** — az Észak-Egyenlítői-áramlat elérve Dél-Amerika északkeleti partjait két ágra szakad, s az egyik a Karib-tengerben folytatja útját Karib-áramlat néven; a Florida-szorosnál találkozva a másik ággal (Antillák-áramlás) együtt folytatják áramlásukat.

3.10. INDIAI ÓCEÁN / ІНДІЙСЬКИЙ ОКЕАН

Tengerek / моря:

1. **Andamán/Андаманське** — az Indiai-óceán északkeleti medencéjében húzódik, keleten a Maláj-félszigettel határos, nyugaton a Bengál-öböltől az Andamán-szigetek választják el; területe 797,7 ezer km², maximum mélysége kb. 4500 m.
2. **Arab/Аравійське** — az Indiai-óceán peremtengere, mely annak északi medencéjében a Hindusztáni- és Arab-félszigetek között található; területe 3,8 millió km², maximum mélysége 5800 m.
3. **Arafura/Арафурське** — az Indiai-óceán legkeletebbre fekvő tengere, melyet nyugatról a Timor-tenger, északról az Új-Guinea-sziget, délről pedig Ausztrália határol; keleten a Torres-szoros köti össze a Csendes-óceán medencéjéhez tartozó Korall-tengerrel; területe 700 ezer km², sekély tenger, maximum mélysége 610 m.

4. **Timor/Тиморське** — az Indiai-óceán keleti medencéjében található, melyet északon a Kis-Szunda-szigetek, délen Ausztrália, keleten az Arafura-tenger határol; területe 610 ezer km², maximum mélysége 3300 m.

5. **Vörös/Червоне** — az Indiai-óceán beltengere, melytől a Bab-el-Mandeb-szoros választja el; a Földközi-tengerrel a Szezi-csatorna köti össze; Afrika és az Arab-félsziget között húzódik 450 ezer km²-nyi területen; legnagyobb mélysége 3040 m; neve a görög “Erüthra Thalassza” kifejezés fordítása.

Öblök / затоки:

6. **Ádeni/Аденська** — az óceán északnyugati részén található, az Arab-tenger öble, az Arab- és a Szomáli-félszigetek között húzódik, a Vörös-tengerrel a Bab-el-Mandeb-szoros köti össze; nevét a jemeni Aden városáról kapta; legnagyobb mélysége 2700 m.

7. **Bengál/Бенгальська** — a világ legnagyobb öble az Indiai-óceán északi részén, a Hindusztáni- és Indokínai-félszigetek között található; hindi nyelven a Bengália szó a “Banga” kifejezésre vezethető vissza, ami a Ganges-deltára utal; területe 2,1 millió km², maximum mélysége 4500 m alatti.

8. **Carpentaria/Карпентарія** — Ausztrália északi részén terül el, északon az Arafura-tenger, nyugatról Arnhem-föld, keletről a Yorkfoki-félsziget határolja; területe 300 ezer km², maximum mélysége csupán 82 m.

9. **Khambhat/Камбат** — az Arab-tenger északkeleti részén található öböl a Hindusztáni- és a Kathiavár-félszigetek között; nevét a partján található városról kapta, a khambhat szó az arab “kambaya” írásmódból származik; 200 km hosszú, legnagyobb szélessége 70 km.

10. **Kutch/Катч** — az Arab-tenger északkeleti részén található öböl a Kathiavár-félszigettől északra; India területébe 180 km hosszan nyúlik be; legmélyebb részén 120 m.

11. **Mannari/Маннарийська** — a Hindusztáni-félsziget déli részén, Sri Lanka-szigettől nyugatra található öböl, melyet a Bengál-öböllel a Palk-szoros köti össze.

12. **Martabani/Мартабанська** — az Andamán-tenger északi részében található öböl, mely az Indokínai-félszigetbe nyugatról nyúlik be; nevét Mottama városról kapta, Mottamai-öbölnek is szokták nevezni; 150 km hosszú, legnagyobb szélessége 220 km; jellegzetessége az erős dagály jelenség, mely a nyugati Elefánt-pontnál figyelhető meg leginkább.

13. **Nagy-Ausztráliai/Велика Австралійська** — Ausztrália déli partvonala mentén húzódik; területe 484 ezer km²; legmélyebb pontján 5080 m.

14. **Ománi/Оманська** — az Arab-tenger északnyugati öble Omán mellett, melyet a Hormuzi-szoros köt össze a Perzsa-öböllel; területe 180 ezer km², maximális mélysége 3690 m.

15. **Perzsa/Персидська** — az Arab-tenger öble, mellyel a Hormuzi-szoros és az Ománi-öböl köti össze; 1000 km hosszú, szélessége maximum 300 km; legnagyobb mélysége 110 m; egész területe gazdag szénhidrogénekben.

16. **Spencer/Спенсера** — Ausztrália déli részén található a Nagy-ausztrál-öböltől keletre az Eyre- és a Yorke-félszigetek között, melyek nyugatról és keletről határolják; 322 km hosszú, szélessége a bejáratánál 130 km.

Szigetek / острови:

17. **Andamán/Андаманські** — a Bengál-öböl keleti részén húzódó szigetecsoport, mely az öblöt választja el az Andamán-tengertől; délen a Nicobar-szigetektől a Tizedik-foki-csatorna választja el; kb. 550 sziget alkotja, a Nicobar-szigetekkel együtt területe 8,2 ezer km².
18. **Ceylon/Цейлон** — Sri Lanka az Indiai-óceán északi medencéjében fekvő sziget India déli partjainál, melytől a Palk-szoros választja el; nevének jelentése szingaléz nyelven “*sugárzó, fénylő ország*”; területe 65,6 ezer km².
19. **Chagos/Чагос** — az Indiai-óceán központi területén található korall szigetecsoport a Maldív-szigetektől délre; a Brit Indiai-óceáni területhez tartozik; a 11 szigetecsoport legnagyobb tagja Boddam-sziget; területe 5 km².
20. **Comore/Коморські** — Afrika partjainál, Madagaszkártól nyugatra, a Mozambiki-csatorna északi részén található szigetecsoport; neve arab eredetű, jelentése “*a Hold szigetei*”; területe 2,23 ezer km².
21. **Kangaroo/Кенгуру** — Ausztráliától délre terül el a Szt. Vince-öböltől délre; Matthew Flinders nevezte el az itt élő óriáskengururól; területe 4,36 ezer km², a kontinens egyik legnagyobb szigete; 1858 óta működik rajta egy világítótorony.
22. **Kerguelen/Кергелен** — az Indiai-óceán déli medencéjében található vulkanikus eredetű szigetecsoport, a Francia déli és antarktiszi területek része; nevét felfedezőjéről, Yves Joseph de Kerguelen hajósról kapta; legközelebbi szárazföldtől, a McDonald-szigetektől való távolsága 435 km; a szigetek összterülete 7,2 ezer km².
23. **Laccadive/Лакадівські** — az Arab-tenger délkeleti medencéjében található korall szigetecsoport a Hindusztáni-félsziget délnyugati partja mentén, a Maldív-szigetektől északra; neve a szanszkrit “laksha” szóból származik, ami százezret, a “dweep” pedig szigeteket jelent; a szigetecsoport Indiához tartozik; kb 36 sziget alkotja, melyek összterülete 32 km².
24. **Madagaszkár/Мадагаскар** — az óceán délnyugati részén található kontinentális eredetű sziget Afrika keleti partja mentén, tőle a Mozambiki-csatorna által elválasztva; területe 587 ezer km²; önálló állam.
25. **Maldív/Мальдівські** — az Indiai-óceán északi medencéjében, a Hindusztáni-félszigettől délnyugatra elterülő szigetecsoport, mely 26 atollból és több száz kicsi szigetből áll; Marco Polo az “*Indiai-óceán szigetvirága*” nevet adta neki; a szigetek összterülete 300 km², és tengerszint feletti magasságuk mindössze 1–2 m; független államot képeznek.
26. **Mauritius/Маврікій** — a vulkáni eredetű Mascarenhas-szigetecsoport tagja; Madagaszkártól 900 km-re keletre található, egy nagyobb, illetve több kicsi sziget alkotja; nevét felfedezőjének, Pedro Mascarenhasnak köszönheti; Mauritius területe 2,04 ezer km².
27. **Nicobar/Нікобар** — a Tizedik-foki-csatornától délre húzódó szigetecsoport, nyugaton a Bengál-öböl, keleten az Andamán-tenger mossa partjait; 22 sziget alkotja.
28. **Reunion/Реюніон** — a vulkáni eredetű Mascarenhas-szigetecsoport tagja; Madagaszkártól 800 km-re keletre található; Franciaország tengerentúli megyéje, neve is francia eredetű, mely azt jelenti: “*Újraegyesítés szigete*”; területe 2,51 ezer km².
29. **Seychelle/Сейшельські** — szigetecsoport az Indiai-óceán nyugati felében, Madagaszkártól északkeletre; Afrika szárazföldi partjaitól 1300 km-re húzódik; Jean Moreau de Séchelles-ről kapta a nevét, aki XV. Lajos pénzügyminisztere volt; 115 szigetből áll, melyek egy független államot alkotnak; összterületük 455 km².

30. **Szokotra/Сокотра** — a Szomáli-félszigettől 240 km-re fekvő egy nagyobb és négy kicsi szigetből álló csoport; "Eipheba Sakhatora" néven emlegették a régmúltban, ami azt jelenti: "a boldogság szigete"; területe 3,8 ezer km²; teljes egészében a világörökség része.

31. **Zanzibár/Занзібар** — Afrika keleti partjánál található, Tanzániához tartozó sziget; tőle a Zanzibár-csatorna választja el; neve perzsa eredetű, jelentése "feketék partja"; területe 2,46 ezer km².

Szorosok / протоки:

32. **Bab-el-Mandeb/Баб ель Мандебська** — a Vörös-tengert az Adeni-öböllel összekötő tengerszoros, mely Afrikát választja el az Arab-félszigettől; nevének arab jelentése "a siralom kapuja"; legkisebb szélessége 26 m; a szorosban található a Perim-sziget.

33. **Hormuzi/Гормузька** — az Indiai-óceán északnyugati részén található tengerszoros, a Perzsa- és Ománi-öblök vizét köti össze, és az Arab-félszigetet választja el Ázsiától; az Ormuz nevet a perzsa Hurmogh szóból lehet eredeztetni, mely datolyaszilvát jelent; 40 km széles és 60 km hosszú, maximum mélysége 200 m; több sziget is található a szorosban, legnagyobb a Qeshm.

34. **Mozambiki/Мозамбікська** — az Indiai-óceán nyugati részén található csatorna, mely a leghosszabb szoros a világon; az afrikai Mozambik és Madagaszkár között húzódik 1760 km hosszan, legszűkebb részén 420 km; maximum mélysége 3292 m.

35. **Palk/Палк** — a tengerszoros a Bengál-öböl köti össze a Mannari-öböllel, és Sri Lankát választja el a Hindusztáni-félszigettől; nevét Robert Palk madrasi kormányzóról kapta; 150 km hosszú, szélessége 55 km körül van, sekély, mindössze 2–9 m.

Óceánfenék / дно океану

Hátságok / Підвищення, хребти:

36. **Délkelet-Indiai-óceáni/Південносхідна Індійська океанічна** — a Középső-Indiai óceáni-hátság keleti ága.

37. **Délnyugat-Indiai-óceáni/Південнозахідна Індійська океанічна** — a Középső-Indiai óceáni-hátság elágazása délnyugat irányba, Madagaszkár partjaitól keletre; legsekélyebb részén az óceán 250 m mély.

38. **Középső-Indiai-óceáni/Серединно Індійська океанічна** — az óceán központi részén húzódik északnyugat-délkelet irányban; az Amszterdam törésig tart, ahol szétágazik; az óceán vizének legkisebb mélysége a hátság fölött 2639 m.

Medencék / западини:

39. **Arab/Аравійська** — az Arab-tenger déli medencéje alatt húzódó óceáni domborzatforma, melynek maximum mélysége 5875 m.

40. **Dél-Ausztráliai/Південно-Австралійська** — Ausztráliától délre elhelyezkedő óceáni medence, melyet délről az Antarktisi kiemelkedés határol, maximum mélysége 5853 m.

41. **Középső-Indiai óceáni/Серединно-Індійська океанічна** — az óceán középső területén található medence, melyet nyugatról az Arab-indiai-hátság-, míg keletről a Kelet-indiai-hátság határol; maximum mélysége 6090 m.

42. **Madagaszkári/Мадагаскарська** — Madagaszkártól délkeleti irányban található medence, a Délnyugat-Indiai-óceáni-hátságától északra, a Mascarenhas-medencétől délre; legnagyobb mélysége 6400 m.

43. **Szomáli/Сомалійська** — az óceán északnyugati medencéjében található domborzatforma, mely észak-dél irányban húzódik a Szomáli-félszigettől keletre; legmélyebb pontján 5157 m.

Árkok / жолоби:

44. **Jávai/Яванський** — vagy Szunda-árok, mely az óceán keleti részén húzódik Szumátra- és Jávaszigetek délnyugati partjai mentén 3200 km hosszan; nevét a Szunda-szigeteknek köszönheti, amelyek mellett elhalad; itt található az Indiai-óceán legmélyebb pontja, mely 7729 m.

Áramlások / течії:

Hideg / холодні:

45. **Nyugat-Ausztráliai/Західно-Австралійська** — a Nyugati-szél áramlatból válik ki, majd északkeletnek halad Ausztrália nyugati partja mentén.

46. **Szomáli/Сомалійська** — az Indiai-óceán nyugati partjainál húzódó áramlat, amely a monszun hatására szezonálisan változtatja irányát; nyáron a délnyugati monszun északkelet felé mozgatja a vizeket, télen az északkeleti monszun pedig délnyugat irányba.

Meleg / теплі:

47. **Agulhas/Агульхас** — Afrika keleti partja mentén dél felé haladó áramlat, mely elérve a kontinens déli csúcsát keleti irányba fordul az Indiai-óceánba; egy kisebb része örvényekké képződik, és az Atlanti-óceán felé “szivárog”; ez a déli félteke legerősebb áramlata.

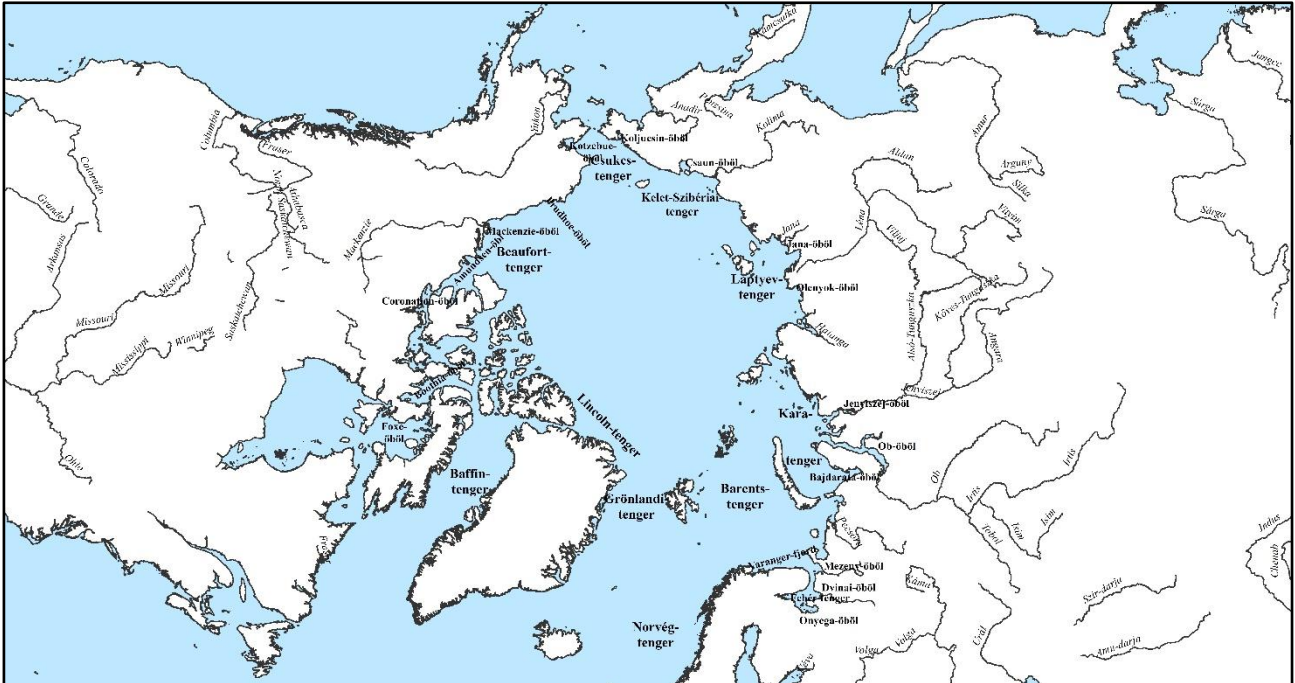
48. **Dél-Egyenlítői/Південна-Екваторіальна** — az egyenlítővel párhuzamosan, tőle délre halad kelet-nyugat irányban, s belőle a Mascarenhas-szigetknél több áramlat is elágazik, mint pl. Madagaszkári vagy a Mozambiki.

49. **Északi-Egyenlítői/Північно-Екваторіальна** — a monszun szél hatására, mely a téli félélvben északkeletről fúj, az óceán vize nyugat felé mozog; ekkor alakul ki az Észak-Egyenlítői-áramlat, mely Szomália partjainál ér véget; ezután délnek fordul, majd az Egyenlítői-Elleáramlatot képezve kelet felé tart.

50. **Madagaszkári/Мадагаскарська** — a Dél-Egyenlítői áramlatból dél felé kiváló víztömeg, mely Madagaszkár keleti partvidéke mentén halad, majd a szigettől délre csatlakozik az Agulhas-áramlathoz.

51. **Monszun/Мусонна** — Ázsia délkeleti részén a monszun övben az uralkodó szélirány félévente változik, ezáltal alakul ki a Monszun-áramlat is; a téli időszakban az északkeleti monszun az óceán vizét nyugati irányba mozgatja; áprilistól a nyár folyamán megfordul a szélirány, északnyugatról fúj, így a vizeket keletre tereli

3.11. ÉSZAKI-JEGES-ÓCEÁN/ ПІВНІЧНИЙ ЛЬОДОВИТИЙ ОКЕАН

Tengerek / моря:

1. **Barents/Баренцове** – selftenger az Északi-Jeges-óceánban. Nevét Willem Barents holland tengerészlő kapta. Területe 1 424 ezer km², legnagyobb mélysége 600 méter, átlagos mélysége 222 méter. Az Északi-Jeges-óceán legenyhébb éghajlatú része.
2. **Kara/Карське** – tenger a Novaja Zemlja és a Szevernaja Zemlja szigetek között. Területe 883 ezer km², legnagyobb mélysége 620 méter, átlagos mélysége 111-118 méter. Partvidéke erősen tagolt. Legnagyobb bele torkolló folyók az Ob és a Jenyiszej.
3. **Laptyev/Лаптева** – peremtenger a Szevernaja Zemlja és az Új-szibériai-szigetek között. Területe meghaladja a 650 ezer km²-t, legnagyobb mélysége 3385 méter. Oroszország egyik leghidegebb tengere.
4. **Kelet-Szibériai/Східносибірське** – peremtenger az Új-szibériai-szigetek és a Vrangel-sziget között. Területe 936 ezer km², legnagyobb mélysége 155 méter, közepes mélysége 45 méter, mivel sekély kontinentális talapzaton fekszik. Éghajlata rendkívül hideg, sarkvidéki jellegű.
5. **Csukcs/Чукотське** – az Északi-Jeges-óceán peremtengere a Csukcs-félsziget és Alaszka partjai közelében. A Bering-szoros köti össze a Csendes-óceánnal. Területe 582 ezer km², legnagyobb mélysége 1256 méter. Évente négy hónapig hajózható.
6. **Beaufort/Бофорта** - Alaszka és Kanada északi partjait mosó tenger, területe 476 ezer km². Átlagos mélysége 1000 méter, legnagyobb mélysége 4681 méter. Vize az év nagy részében be van fagyva. A tengerfenék jelentős kőolajkészleteket rejt.
7. **Norvég/Норвезьке** – tenger Norvégiától északnyugatra, a Grönlandi-tenger és az Északi-tenger között. Területe 1,38 millió km², legnagyobb mélysége 3970 méter.
8. **Grönlandi/Гренляндське** – Grönlandtól keletre, Izlandtól északra elterülő tenger, néha az Atlanti-óceánhoz számolják. Területe 1 205 ezer km², legnagyobb mélysége 4846 méter. Területén arktikus éghajlat uralkodik, a tél folyamán területe befagy.

9. **Fehér/Біле** – az Északi-Jeges-óceán beltengere, nyugatról Karélia, északról a Kola-félsziget határolja. Területe 90 ezer km², legnagyobb mélysége méter.
10. **Lincoln/Лінкольна** – peremtenger az Ellesmere-sziget és Grönland északi partjainál. Egész évben jég borítja, amely akár 15 méter vastagságú is lehet. Mélysége 100 - 300 méter között van.
11. **Baffin/Баффінове** – más néven Baffin-öböl Grönland nyugati partjainál fekszik. Területe 530 ezer km², hossza 1130 km, szélessége 110 és 640 km között változik. Közepes mélysége 804 méter, legnagyobb mélysége 2414 méter. Az Atlanti-óceánnal a Davis-szoros, az Északi-Jeges-óceánnal a Lancaster-szoros kapcsolja össze.

Öblök / затоки:

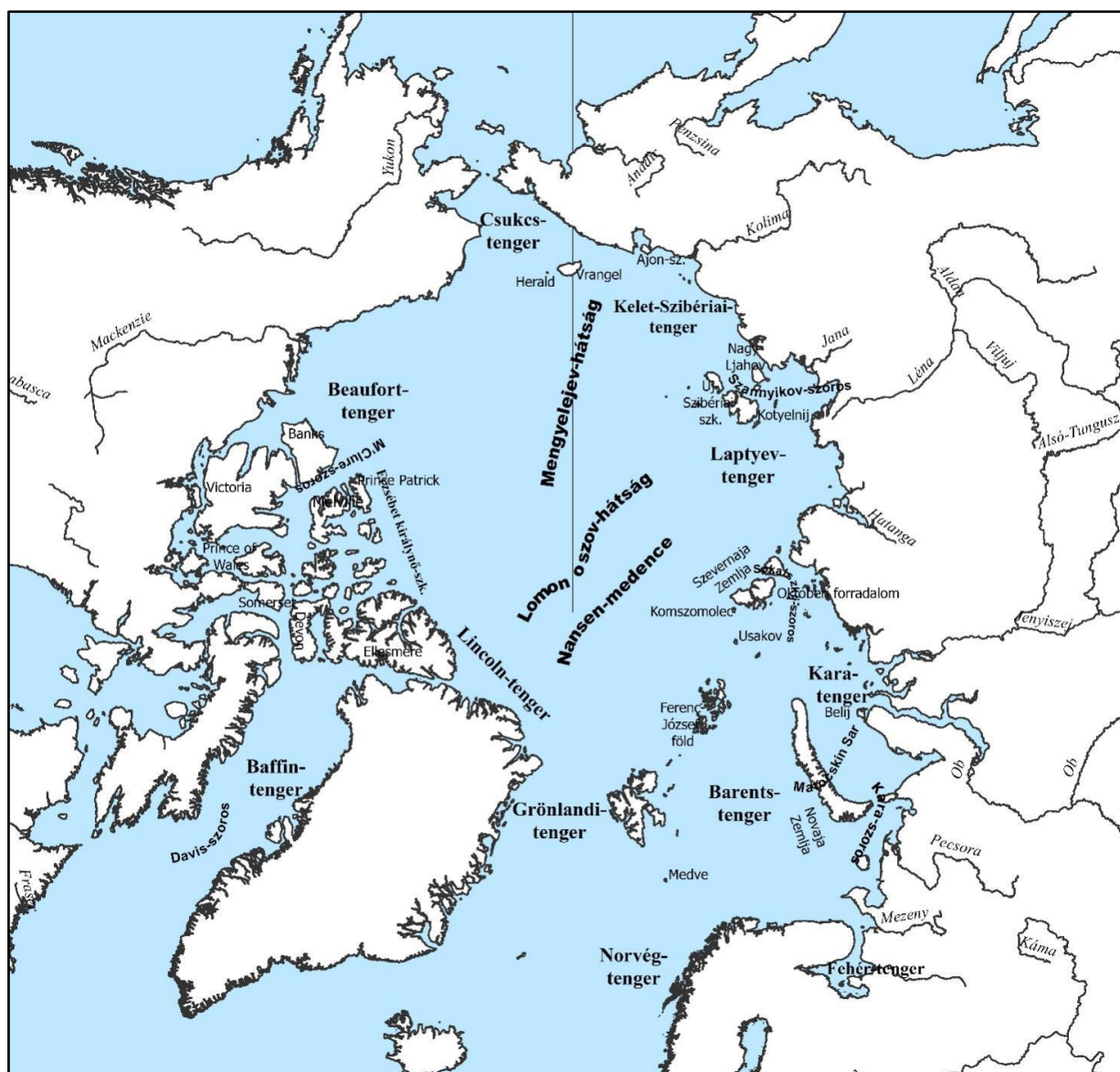
12. **Amundsen/Амундсена** – Kanada északi partján fekszik, a Viktória- és a Banks-sziget határolja. Hosszúsága 400 km, szélessége 150 km. Nevét Roald Amundsen norvég felfedezőről kapta, aki 1903-1906 között járt a térségben. Éghajlatát rendkívül hideg tél jellemzi, így vize az évben ebben a szakaszában be van fagyva.
13. **Bajdarata/Байдарата** – a Kara-tenger egyik legnagyobb öble, a Jamar- és a Jugor-félsziget határolja. Hossza 180 km, szélessége 78 km. Az északi sarkkörtől északra kerül el, emiatt az év legnagyobb részében jég borítja, a jégmentes időszak kb. 3-4 hónapig tart.
14. **Ob/Обська** – öböl az Ob folyó torkolatánál. A Jamal és a Hydan-félsziget között húzódik, és a Kara-tengerhez kapcsolódik. Hossza 1000 km, szélessége 50 km és 80 km között változik. Viszonylag sekély, átlagosan 10-12 m mélységű.
15. **Jenyiszej/Єнісейська** – a Kara-tenger egyik öble, a Jenyiszej folyó torkollik bele. Hossza 225 km, szélessége a bejáratánál 150 km. Mélysége 6-20 méter. Télen befagy.
16. **Olenyok/Оленьокська** – a Lapyev-tenger 65 km hosszú, 130 km széles öble a Léna folyó deltájától nyugatra. Mélysége 15 méter. Az év nagy részében jég borítja.
17. **Jana/Янська** – a Lapyev-tenger öble, a Jana folyóról kapta a nevét, amely a torkolatánál egy nagy deltát (10 200 km²) alkot, ami az öböl partjának nagy részét elfoglalja. Az öblöt az év körülbelül 9 hónapjában jég borítja. Az év nagy részében az öblöt jég borítja.
18. **Csaun/Чаунська** – a Kelet-Szibériai-tenger medencéjének öble, 150 km hosszú, legnagyobb szélessége 100 km. Mélysége 20 méter.
19. **Koljucsin/Колючинська** – a Csukcs-tenger legnagyobb öble a szibériai partrészen.
20. **Kotzebue/Коцебу** - öböl a Csukcs-tengerben Alaszka nyugati partja közelében. Hossza 330 km, szélessége 54-130 km, mélysége 13-25 méter. Az év nagy részében jég borítja, de július elejétől október elejéig jégmentes.
21. **Mackenzie/Макензі** - öböl Kanada északi partjainál, Cape Kay és a Mackenzie folyó deltája között, a Beaufort-tengerhez tartozik. Hossza 70 km, mélysége 5-10 méter mély. Nevét a felfedező és utazó Sir Alexander Mackenzie után kapta. Szeptembertől júniusig jég borítja.
22. **Prudhoe/Прудо** – öböl Alaszka partvidékén, egyedülálló földgáz- és kőolajlelőhelyeiről híres.
23. **Boothia/Бутія** – öböl Kanada partjai mentén. Hossza 518 km, középső részén 275 km széles, északon 130 km, délen 145 km. Mélysége 200 méter.
24. **Varanger-fjord/ Варангер фйорд** - Norvégia legkeletibb fjordja. Hossza 100 kilométer. Szélessége 70 kilométer. Egy ún. "hamis fjord".
25. **Dvinai/Двинська** – a Fehér-tenger egyik legnagyobb öble. Az öböl hossza 93 km, szélessége 130 km. Mélysége eléri a 120 métert. Az Északi-Dvina torkollik bele.

26. **Coronation/Коронаціі** – öböl a Viktória-sziget és Kanada között. Mélysége 14 — 180 méter között változik. Évente 10 hónapig jéggel borított, csak júliustól augusztusig jégmentes. Az öbölbe számos folyó ömlik. 1826-ban nevezte el a híres sarkkutató, John Franklin IV. György angol király megkoronázása tiszteletére.

27. **Foxe/Фокса** – az öböl Kanada partjait mossa. Nevét Luke Fox angol felfedezőről kapta. Hossza körülbelül 600 km, szélessége - 500 km. Mélysége északon és középső részein 110 m, délen eléri a 400 m-t.

28. **Onyega/Онезька** - a Fehér-tenger egyik öble, amely a tenger legdélebbi részén található. Az öböl 185 km hosszú, 50-100 km széles. Nagyrészt 50 métertől kisebb mélység jellemzi.

29. **Mezeny/Мезенська** – a Fehér-tenger legkeletibb öble. Hossza 105 km, szélessége 97 km, mélysége 5-25 méter. Vízfelülete 6630 km².

Szigetek / острови:

30. **Ajon/Айон** - Csaun-öböl nyugati, a Kolimai-öböl keleti részén található sziget. Hossza 63 km, szélessége 38 km. A sziget meglehetősen lapos és alacsony, magassága 64 métert. Területe nagyon mocsaras.

31. **Banks/Бенкс** - a Kanadai-sarki-szigetvilág nyugati részén fekszik, az Amundsen-öböl választja el Kanadától. Területe 70 028 km². Hossza 380 km és északon, legszélesebb pontján 290 km-es. Legmagasabb pontja a 730 méteres Durham Heights.

32. **Belij/Білий** – kis sziget a Néva folyó deltájában, területe mindössze 55 hektár. Hossza 1 km, szélessége 0,6 km.

33. **Ferenc-József föld/Земля Франца Йосипа** - szigetcsoport közel az Északi-sarkhoz (900-1100 km-re) a Novaja Zemljától északra és a Spitzbergáktól keletre. 191 jéggel borított szigetből áll és gyakorlatilag lakatlan. Területük 16 134 km². A szigetek elérése hajóval csak a nyári hónapokban, azon belül is csak néhány hétig lehetséges.

34. **Novaja Zemlja/Нова Земля** – vagy Új-föld két fő szigetből (Északi-sziget és Déli-sziget) álló szigetcsoport Európa legtávolabbi északkeleti vidékén, a szárazföldtől északra az Északi-Jeges-óceánban. Területe 90 650 km². Legmagasabb pontja 1070 m.

35. **Új-Szibériai/Новосибірські** - lakatlan szigetcsoport az Északi-Jeges-óceánban. Területe 38 400 km². Legmagasabb pontja 374 m. Három szigetcsoport alkotja: De Long-szigetek, Anjou-szigetek, Ljahov-szigetek. Éghajlata hideg. Pjotr Fjodorovics Anzsu orosz tengerész térképezte fel. A középső szigetcsoportot róla nevezték el.
36. **Kotyelnij/Котельний** - az Anjou-szigetek része az Új-Szibériai-szigeteken. A sziget területe 11665 km².
37. **Medve/Ведмежий** – a Barents-tengerben található, alakja egy szabálytalan háromszögre hasonlít, területe 176 km². A 16. században fedezték fel, nevét az ott tartózkodó jegesmedvékről kapta.
38. **Nagy Ljahov/Великі Ляховські** - sziget a Kelet-Szibériai-tenger és a Laptev-tenger határán, a Ljahov-szigetek része. Területe 4600 km², magassága az Emii-Tas hegyen eléri a 293 métert.
39. **Vrangel/Врангеля** - sziget a Kelet-szibériai-tenger és a Csukcs-tenger között. A közeli Herald-szigettel együtt 1976 óta természetvédelmi terület, 2004-ben felvették az UNESCO világörökség listájára. Az északi sarkkörtől 500 km-re északra fekszik. Területe 7600 km².
40. **Prince of Wales/Принца Уельського** - a Kanadai sarki szigetvilág egyik tagja a Parry-szigetek szomszédságában. A britek fedezték fel 1851-ben. Hossza 310 km, szélessége 65–210 km, területe 33 339 km².
41. **Melville/Мелвіл** – a Perry-szigetek egyik tagja, hossza 320 km, szélessége 50-210 km, területe 42 700 km². Partja csak nyáron közelíthető meg hajóval. Jellegzetes állata a pénzmatulok.
42. **Ellesmere/Елесмер** – nagy kiterjedésű sziget Grönland szomszédságában Kanada északi partjainál. 196 235 km² területű, a világ 10. legnagyobb szigete. Területének több mint egyötöde védett. Az Északi-sarktól mindössze 770 kilométerre fekszik.
43. **Victoria/Вікторія** – Kanada második legnagyobb szigete, területe 217 291 km². Hosszúsága 700 km, szélessége 625 km. Legmagasabb pontja 655 méter (Shaler-hegység), erősen tagolt partvonalával fjordokkal van szabdalva.
44. **Devon/Девон** – a Parry-szigetek egyike, William Baffin látta meg először 1616-ban, de W.E. Parry nevezte el. A világ legnagyobb lakatlan szigete. Területe 54 030 km², hossza 520 km, szélessége 130-160 km között változik.
45. **Prince Patrick/Принца Патріка** – lakatlan sziget, a Parry-szigetek legnyugatibb tagja. Felfedezője Francis McClintock brit utazó (1853). Területe 15 848 km², hossza 240 km, szélessége 30-80 km között változik. Legmagasabb pontja a 250 méteres Mould Bay.
46. **Usakov/Ушакова** - egy sziget a Kara-tenger északi részén a Ferenc Józsefföld és Szevernaja Zemlja között. Területe 328 km². Maximális tengerszint feletti magasság 350 m. Jég borítja.
47. **Szevernaja Zemlja/Північна Земля** – szigetcsoport a Tajmir-félszigettől keletre. Keletről a Laptjev-tenger, nyugatról a Kara-tenger határolja. Területe 37 000 km². Legmagasabb pontja Karpinszkij-hegy, amely 965 méter.
48. **Komszomolec/Комсомолец** – a Szevernaja Zemlja-szigetcsoport tagja, megközelítőleg 9 ezer km² a területe, melynek 65%-át jég borítja. Lakatlan. Felmerült, hogy átkereszteljék Szvjataja Marija (Szent Mária) névre.
49. **Októberi forradalom/Жовтневої Революції** – a Szevernaja Zemlja – szigetcsoport legnagyobb szigete, területe 14 170 km². Borisz Vilkickij fedezte fel 1913-ban. 2006-ban át akarták nevezni Szent Alexandra névre, de ez eddig nem történt meg.
50. **Somerset/Сомерсет** – sziget a Kanadai-sarki-szigetvilágban. Első lakói, az inuitok már ezer éve megérkeztek a szigetre, az európaiak közül James Clark Ross jutott el ide elsőként 1848-ban. Jelenleg lakatlan.

51. **Herald/Геральда** – egy sziget a Csukcs-tengerben, 70 km-re a Wrangel-szigettől keletre. Területe 11,3 km². A maximális tengerszint feletti magasság 364 m.
52. **Erzsébet királynő szigetek/Королеви Єлизавети** – a Kanadai-sarki szigetvilág legészakibb szigetcsoportja. Legnagyobb szigete az Ellesmere. A szigetek összterülete 419 061 km², melyek többsége lakatlan. Fő gazdasági tevékenysége a térségnek a kőolaj kitermelése.

Szorosok / протоки:

53. **Kara/Карська** – összeköti a Barents-tengert és a Kara-tengert. Hossza 33 km, szélessége 45 km. A legnagyobb mélység 119 m. Az év nagy részében jég borítja. Stratégiailag fontos tengeri útvonal halad át rajta.
54. **Matocskin Sar/Маточкін Шар** – egy szoros, amely elválasztja Novaja Zemlja északi szigetét a délitől, és összeköti a Barents-tengert a Kara-tengerrel. Nevét a beleömlő folyóról kapta. Meglehetősen mély szoros, a partjai magasak, néha meredek. A hossza körülbelül 100 km. A szélessége 0,6 km, mélysége körülbelül 12 m.
55. **Sokalszkij/Шокальського** – szoros, amely elválasztja az Októberi Forradalom szigetet a Bolsevik-szigettől (Szevernaja Zemlja), valamint összeköti a Laptev- és a Kara-tengert. A hossza körülbelül 110 km, szélessége 20-50 km. Átlagos mélysége 200-250 m.
56. **Szannyikov/Саннікова** – egy szoros, amely összeköti a Kelet-Szibériai-tengert és a Laptev-tengert, valamint elválasztja a Kotelnij-szigetet (az Anjou-szigetek) az Új-Szibériai-szigetektől. A szoros 238 km hosszú, 55 km széles és 24 m mély.
57. **M'Clure/Маклєра** – egy szoros, amely elválasztja Melville és a Prince Patrick szigeteket a Banks-szigettől a Kanadai-sarki-szigetvilágban. A legnagyobb szélessége 140 km, a legkisebb 88 km, hossza 400 km. A legnagyobb mélység 472 m, az átlagos mélység 300 m. A szoros a sarkvidéken fekszik, és az év nagy részében jég borítja.
58. **Davis/Дєвісова** – a Labrador-tengert köti össze a Baffin-öböllel. Hossza 1170 km, ezzel a Föld harmadik leghosszabb tengerszoros. Szélessége 240–640 km, átlagosan 330 km; legnagyobb mélysége 658 m. Télen befagy, csak nyár végén és ősszel hajózható. John Davis fedezte fel 1585-ben.

Óceánfenék / Дно океану

Hátságok / Підвищення, хребти:

59. **Lomonoszov/Ломоносова** – egy víz alatti gerinc az Újszibériai-szigetek és az Ellesmere-sziget között, amely 1800 km hosszú és 60–200 km széles. A lejtői meredek, kanyonok tagolják, és vastag homokos iszapréteg borítja.
60. **Mengyelejev/Мєндєлєєва** – egy víz alatti hegység az Északi-Jeges-óceán középső részén. 1500 km-en keresztül húzódik Wrangel-szigettől a Lomonoszov-gerinc központi részéig. 1949-ben fedezték fel.

Medencék / западини:

61. **Nansen/Нансєна** – egy óceáni medence az Északi-Jeges-óceán középső részén, a Hakkel-gerinc és a Spitzbergák között. A medence átlagos mélysége körülbelül 3430 m. Az Északi-Jeges-óceán legmélyebb pontja a Nansen-medencében található, mélysége 4665 m

4. FELHASZNÁLT IRODALOM / ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Bulla B., Mendöl T.: Kárpát-medence földrajza. Lucidus Kiadó, Budapest, 1999
2. Földrajzi Atlasz középiskolásoknak. Copyright Mozaik Kiadó, Szeged, 2009.
3. Földrajzi atlasz az 5-10. évfolyam számára. Cartographia Tankönyvkiadó Kft, Budapest, 2014
4. Földrajzi világtlasz. Cartographia Kiadó, Budapest, 2022
5. Gábris Gy.: Európa regionális földrajza. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2012
6. Gábris Gy. – Nemerkenyi A. – Probald F. – Szegedi N.: Afrika és a Közel-Kelet földrajza. ELTE, Eötvös Kiadó, Budapest, 2002
7. Gyuricza L.: Európa regionális természeti földrajza, Ős-Európa, Ó-Európa. Pécs, 2004
8. Horváth G. – Probald F. – Szabó P.: Ázsia regionális földrajza. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2008
9. Középskolai földrajzi atlasz. Cartographia Tankönyvkiadó, Budapest, 2008
10. Világtlasz. Földünk térképeken. Athenaeum 2000 Kiadó, Budapest, 2004
11. Атлас України у світі: природа, населення. 8 клас. ДНВП “Картографія”, 2017
12. Панасенко Б. Д.: Фізична географія материків та океанів. «ГІПАНІС», Вінниця
13. Половина І. П.: Фізична географія Європи. «Артек», Київ, 1998

Internetes források:

www.wikipedia.hu

Методичний посібник для засвоєння географічної номенклатури з Загального землезнавства розроблений для здобувачів I. курсу вищої освіти першого (бакалаврського) рівня денної та заочної форм навчання, галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальність: 014 «Середня освіта (Географія)», освітня програма: «Середня освіта (Географія)» / Розробники: Тібор Іжак, Вікторія Бенедек, Едіна Ваш, Маріанна Сейкель. Берегове: ЗУІ ім. Ф.Ракоці II, 2023. – 80 с. (угорською мовою).

Методичний посібник для засвоєння географічної номенклатури з Загального землезнавства розроблено на основі Освітньої програми підготовки бакалаврів з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за напрямом 014 Середня освіта (Географія), з метою систематизації та поглиблення знань студентів з загальної фізичної географії та забезпечення додатковим матеріалом для успішного засвоєння картографічного матеріалу в рамках курсу «Загальне землезнавство». У роботі надано номенклатура назв географічних об'єктів для полегшення засвоєння та полегшення знайти їх на географічній карті материків та океанів. Для успішного засвоєння номенклатури надані картографічний матеріал, рекомендована література, коротка географічна характеристика. Методичні вказівки рекомендуються як для студентів денної, так і для заочної форми навчання.

Навчально-практичне видання
ЗАГАЛЬНЕ ЗЕМЛЕЗНАВСТВО / ÁLTALÁNOS FÖLDTAN
Методичні вказівки до практичних і семінарських занять
2023 р.

Затверджено до використання у навчальному процесі на засіданні кафедри географії та туризму
ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ
(протокол №6 від 28 серпня 2023 року)

Розглянуто та рекомендовано Навчально-методичною радою Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці ІІ
(протокол №12 від 26 вересня 2023 року)

Рекомендовано до видання в електронній формі (PDF)
рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ
(протокол №9 від 27 вересня 2023 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою географії та туризму спільно з
Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ

Розробники методичних вказівок:

Тібор ІЖАК – кандидат географічних наук, заступник завідувача кафедри географії та туризму
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ

Вікторія БЕНЕДЕК – асистент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського
інституту імені Ференца Ракоці ІІ

Едіна ВАШ – асистент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці ІІ

Маріанна СЕЙКЕЛЬ – асистент кафедри географії та туризму Закарпатського угорського
інституту імені Ференца Ракоці ІІ

Рецензенти:

Стефан МОЛНАР Д – доктор філософії у галузі природничих наук, доцент кафедри географії та
туризму Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ

Катерина ГАЛАС – заступник директора Варівського ліцею імені Ференца Ракоці ІІ, стейкголдер
освітньої програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014.17 Середня
освіта (Географія) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Відповідальні за випуск:

Олександр ДОБОШ – начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ

За зміст методичних вказівок відповідальність несуть розробники.

Видання методичних вказівок в електронній формі (PDF) здійснено за підтримки уряду
Угорщини.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (адреса: пл. Кошута 6,
м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) *Статут «Закарпатського угорського*
інституту імені Ференца Ракоці ІІ» (Прийнято Загальними зборами ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ, протокол №2
від 11.11.2019 р., зареєстровано в реєстрі за №6179 приватним нотаріусом І.В. Мацолою)

Шрифт «Times New Roman». Розмір сторінок методичних вказівок: А4 (210x297мм).